GALÉRIA PŘEMYSL STRAKA

Virtuální průvodce výběrem z tvorby Přemysla Straky

OBRAZY · KRESBY · SKICÁŘE · GRAFICKÁ TVORBA

Přemysl Straka

25. června 1926, Terezín – 1. ledna 2003, Litoměřice

Virtuální průvodce výběrem z tvorby Přemysla Straky

Obrazy, kresby, skicáře a grafická tvorba

Připravila Galéria Přemysl Straka
S využitím dobových textů Jiřího Dolejše a Jana Škváry

Obsah

Dívat se zblízka 5

Přemysl Straka 1926 až 2003 7

Ohlédnutí za malířskou tvorbou Přemysla Straky 9

Tváře a blízkost 14

Na zábradlí 28

Torza, abstrakce a koláže 45

Terezín a paměť místa 103

Litoměřice a okolí 125

Příroda zblízka a horizonty 145

Zátiší 180

Cesty 201

Libor Pešek 218

Skicář jako dílna 221

Obraz a písmo 234

Mozaika pro průčelí 244

Dopis presidentovi 246

Výstavní život 252

Skupina Objekt 272

Zastoupení ve sbírkách 286

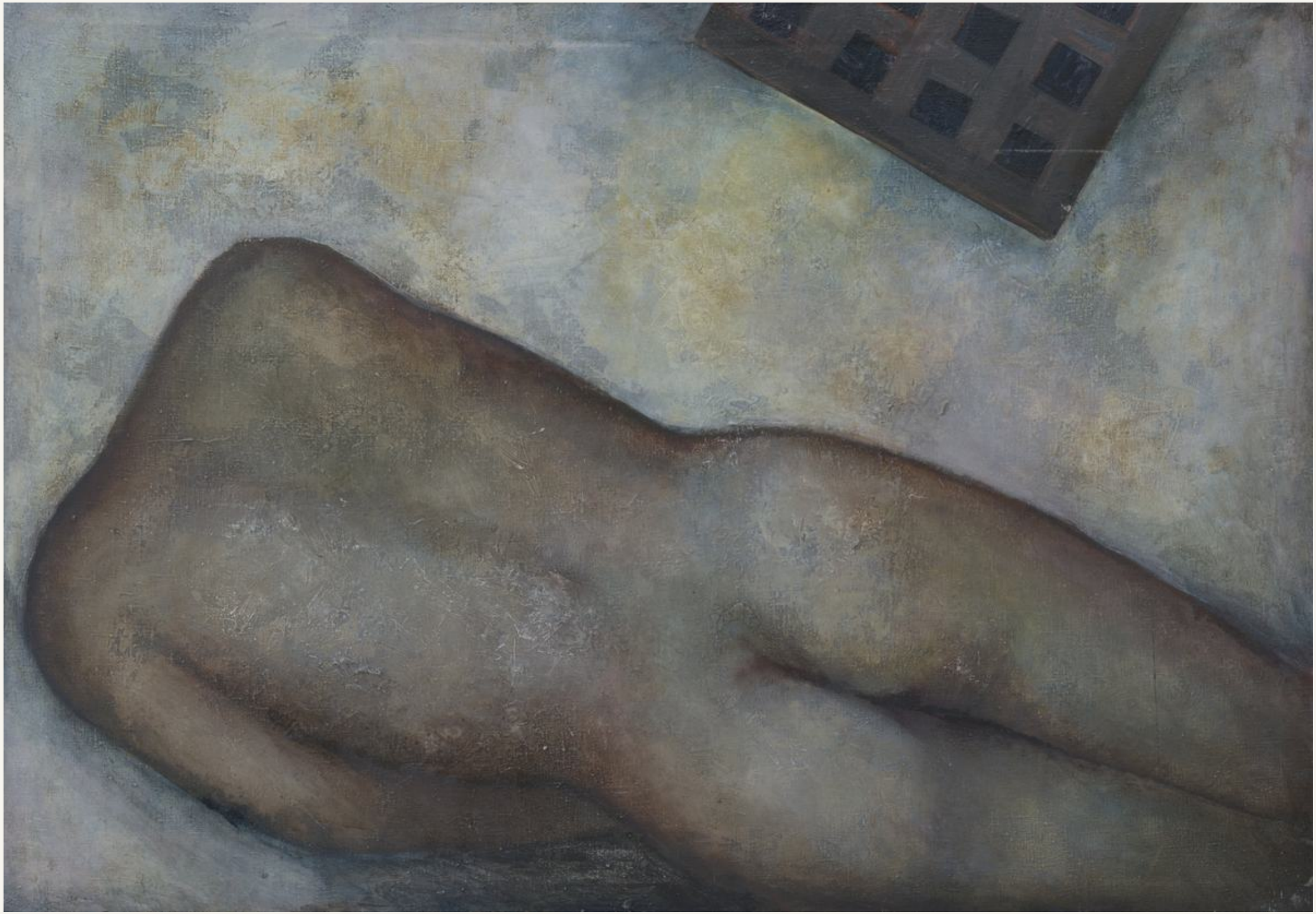
Rejstřík reprodukcí 308

Dívat se zblízka

Tento průvodce zve k pomalému procházení obrazů Přemysla Straky. Od lidské tváře a gesta vede k torzu, od členité obrazové hmoty k ulicím a otevřené krajině. Malby doprovázejí kresby, skicáře a grafické návrhy. Vedle známého námětu se tak může objevit nečekaná příbuznost: podobný rytmus čar, stejné napětí mezi dvěma barvami nebo světlo, které promění obyčejný předmět.

Velké reprodukce dávají prostor samotným dílům. Menší pracovní listy přibližují chvíle hledání, rychlé záznamy i trpělivé pozorování. Dochované tiskoviny a vlastní dopis otevírají další stránku malířova světa. Průvodcem lze postupovat od začátku, ale také se vracet, zastavit u jediné dvojice obrazů a sledovat, co mezi nimi zůstává společné.

Ohlédnutí Jiřího Dolejše doprovází tuto cestu dobovým pohledem na Strakovu tvorbu. Jeho úplný text z roku 1988 a úryvky z let 1980 a 1991 doplňují vybrané pasáže Jana Škváry. Kapitoly kolem nich ponechávají dostatek místa vlastnímu setkání s obrazy: jejich tichu, barevnosti i proměnlivé blízkosti člověka a přírody.

Torzo mužského těla. nedatováno. olej na plátně, 100 × 140 cm. [D639]

Přemysl Straka 1926 až 2003

Přemysl Straka se narodil 25. června 1926 v Terezíně a zemřel 1. ledna 2003 v Litoměřicích. Byl malířem, grafikem a typografem. Litoměřice se staly jeho domovem a spolu s Terezínem a krajinou Českého středohoří jedním z hlavních míst jeho tvorby.

Samostatnou tvorbu spojoval se soukromým studiem v Mnichově, Římě a Jeruzalémě. V Praze konzultoval svou práci s Janem Zrzavým. Jako autodidakt si postupně vytvářel osobitý malířský jazyk a vedle volné tvorby se věnoval užité grafice.

Obrazy dovolují sledovat široký oblouk jeho vývoje. Portréty, figury a zátiší postupně doplňují torza, městské struktury a abstraktní kompozice. Později nabývá na významu krajina: nejprve její rozlehlý prostor, potom také blízký detail trávy, květů, stromů a vodních hladin. Vedle malby vznikají kresby, grafické listy a návrhy tiskovin.

V severočeském výtvarném prostředí patřil k ranému okruhu skupiny Objekt a sám se označoval za jejího spoluzakladatele. Společné i samostatné výstavy provázely jeho práci od počátku šedesátých let. Tento průvodce sleduje jednotlivé polohy tvorby prostřednictvím obrazů a dochovaných dokumentů.

Bez názvu. Nedatováno. olej na plátně, 95 × 145 cm. [D640]

Ohlédnutí za malířskou tvorbou Přemysla Straky

Jiří Dolejš / 1988

Výstavy Přemysla Straky, jež proběhly v roce 1986 a o půl roku později ve výstavních síních ústeckého a teplického Díla, byly neobyčejně zajímavým pohledem do tvůrčí dílny litoměřického autora a vybídly k hlubšímu zamyšlení nad složitou vývojovou křivkou vyznačující povahu uměleckého zápasu Přemysla Straky.

Ukázaly, že vývojové proměny se nedály vždy plynule a bez dramatických proměn. Umělec na své pouti nejednou dosáhl jistot, které by jinému často vystačily na celoživotní program. Straka se tyto jistoty nebál opustit, neboť chtěl vyzkoušet své síly v různých tématických oblastech.

Na počátku svého snažení, ještě dříve než se stal členem tvůrčí skupiny OBJEKT, přicházel s figurativně orientovanou tvorbou, v níž se zrcadlily jeho dětské zážitky a vzpomínky na prostředí předválečného i válečného Terezína. V polovině šedesátých let vznikal obrazový cyklus, v němž Straka, tehdy již člen OBJEKTU, reagoval se zvláštní sensibilitou na krizové situace, do nichž se dostávalo lidstvo. Vznikl cyklus TORZ a FIGUR, v němž byla lidská postava pojata jako metaforické ztvárnění složité situace člověka 20. století. Hluboký lidský obsah, charakteristický již pro předchozí vrcholná díla (např. pro Lidické ženy v Terezíně), byl umocňován složitě vrstvenou strukturální výstavbou obrazové plochy. Základní dojem, kterým jeho cyklus působil, bylo možné charakterizovat jako malířské stvrzení — obrana lidské důstojnosti. Zřejmě nikoli náhodou vzbuzovaly dílčí motivy jednotlivých obrazů asociace na tehdejší události v Biafře, Bangladéši a Vietnamu.

Ohlédnutí za malířskou tvorbou Přemysla Straky / pokračování

Na sklonku šedesátých a začátku sedmdesátých let došlo k tématickému i žánrovému obratu. Přemysl Straka tehdy přesunul těžiště svého zájmu od figurativních motivů ke krajině. Začal malovat důvěrně známou krajinu Litoměřicka a Českého středohoří s důrazem na reflexivní přístup. Jeho malba krajiny prošla od té doby různými proměnami, ale v žádné z těchto proměn se Straka nespokojoval s pouhým líčením krajiny.

Jeho obrazy byly vždy zamyšlením nad krajinou. Termín reflexivní meditace, jímž se kritika snažila postihnout zvláštní povahu jeho malby, není ani dnes bez oprávnění a rozhodně o jeho přístupu ke krajině říká více, než zařazování nejrůznějších proudů a přístupů pod nálepku expresivního realismu. Ve Strakově přístupu jde v podstatě o malbu krajiny jako ozvučnice umělcova nitra. Do obrazu krajiny přenáší malíř výsledek svého přemýšlení, prožitku, svých potěšení i tísní. Příroda je v jeho pojetí popudem, ale bytí obrazu, jeho skladba, prostředky výrazu vycházejí z umělcova nitra.

V tomto smyslu Straka vychází z přírody a krajiny, ale překonává, jak to kdysi vyjádřil F. X. Šalda, v procesu malby její vnější jevovost, aby ji přetvořil do nové umělecké syntézy.

V posledních letech došlo ve Strakově malbě k dalším posunům. Zatímco v sedmdesátých letech převažovaly panoramatické pohledy na krajinu, které dovolovaly Strakovi postihovat její specifické znaky, nekonečnou proměnlivost středohorských panoramat i změny, jež byly do krajiny vneseny nástupem průmyslové civilizace, v posledním desetiletí a zvláště v posledních pěti letech dochází v umělcově díle k procesu, který lze charakterizovat jako přimknutí se k přírodě.

Toto těsnější přimknutí lze pozorovat v nejzákladnějších složkách malířské výstavby obrazu.

Projevuje se v samotném motivu, který je nyní užším výsekem krajiny, v němž lze sledovat přírodní dění s daleko větší bezprostředností. Straka dokonce změnil poměr mezi plochou věnovanou zemi, přírodě a plochou, věnovanou obloze. Té ponechává v nových obrazech jen úzký pruh u horního okraje plátna, aby mohl věnovat pozornost nejprostším skutečnostem — trávám, kamenům, květům, keřům, praménkům vody, jejímu zrcadlení. Změněné ohnisko pohledu umožnilo Strakovi novým způsobem uplatňovat materiálové kvality samotných past. Umělec nyní citlivě vyhledává místa optických dominant a barevných kontrapunktů a s vědomým úsilím uplatňuje emocionální kvality barevných past.

Právě toto intenzívnější uplatňování magie barevných past se podílí na hlubším lyrickém a emocionálním vyznění jeho obrazů. Přitom Straka nepřestal mít zájem o odhalování specifických znaků určité krajiny. Jeho jihočeské motivy jsou např. snadno odlišitelné od motivů severočeských, přestože jde v řadě případů o obdobné motivy.

K další sympatické proměně došlo v cyklu Strakových pastelů. Projevuje se v nich nová jednota kresby a barvy. To se promítlo příznivě zvláště ve způsobu, jak autor ztvárňuje první plán svých obrazů. Ten nyní působí spontánněji a svěžest rukopisné traktace příznivě ovlivňuje výsledný dojem z pastelů.

Jestliže jsme uvedli, že v cyklu Torz z poloviny šedesátých let došlo k první umělecké syntéze, dnes můžeme hovořit o nové syntéze, která je výsledkem umělcova lidského i uměleckého dozrání. Nad řadou obrazů tohoto závěrečného období je možné dokonce konstatovat, že se v

Ohlédnutí za malířskou tvorbou Přemysla Straky / pokračování

nich podařilo litoměřickému malíři realizovat své, dosud nevyužívané malířské možnosti. Mezi taková díla patří nesporně jeho Soutok, v němž magie barevných past zcela pohltila kresebnou konstrukci obrazu. Stejně působivé je i Léto a Rozkvetlá louka. Je možná překvapující, že se dokázal malířsky obrodit u motivů, které se mohou zdát nejprostší.

Strakovi však tento příklon k srdci přírody a krajiny umožnil využít možnosti a rezervy jeho talentu, které byly dlouho skryty. Proto i tento návrat k základním skutečnostem přírodního dění se jeví jako doklad uměleckého vyzrání.

Sympatické proměny, které jsme vysledovali ve Strakově tvorbě posledních let, společně s umělcovou pracovitostí a cílevědomostí dávají naději, že se můžeme dočkat dalších malířských překvapení.

Jiří Dolejš, Kulturní listy litoměřického okresu, 1988, s. 34–36.

Přístav. nedatováno. olej na plátně, 85 × 125 cm. [D642]

Tváře a blízkost

Portrét začíná setkáním dvou pohledů. Někdy je přímé a otevřené, jindy se tvář odvrací nebo téměř mizí ve stínu. Vzdálenost mezi malířem a portrétovaným člověkem se přitom mění: od pozorného sledování rysů až k volnější malbě, v níž podobu nesou především barva a gesto.

Autoportréty, rodinné tváře a postavy zachycené při obyčejné činnosti vytvářejí prostor blízkosti. Soustředění nad každodenním úkonem může být stejně výmluvné jako slavnostní póza. Tvář přitom zůstává součástí celého obrazu: tón pozadí, poloha rukou nebo nepatrný sklon hlavy dokážou proměnit jeho náladu.

Vedle maleb stojí kresby a příbuzné zpracování téhož motivu. Jejich sousedství umožňuje sledovat cestu od čáry k barevné ploše, aniž bychom museli určovat, která podoba předcházela druhé. V závěru se jednotlivé tváře připojují ke skupině cestujících. Blízkost tu vzniká ze společného prostoru a tichého rytmu opakovaných siluet.

Autoportrét 1. 1951 nebo 1958 nejisté. olej na plátně, 70 × 60,5 cm. [D47]

Autoportrét 2. 1954. olej na plátně, 60 × 50,5 cm. [D50]

Portrét otce. 1951. technika neurčena na plátně, 34,5 × 25 cm. [D59]

Rodiče. 1951. olej na plátně, 71 × 59 cm. [D102]

Portrét ženy Nada. 1957. olej na plátně, 40 × 40 cm. [D51]

Ženy Nadia a tchýně. 1960. kresba pastel, 58 × 39 cm. [D293]

Paměť a studie tváře

Paměť. 1975. olej na plátně, 86 × 75 cm. [D643]

Studie ženy / Paměť. Nedatováno. Černé pero na papíře, 19 × 14 cm. [D449]

Vedle malby Paměť stojí detail portrétní studie vedené v archivu pod stejným motivem. Podle vzpomínky zaznamenané v galerijní evidenci byla předlohou studie Nadina matka, Strakova tchyně.

Návrat. nedatováno. tuš na papíře, 30 × 50 cm. [D155]

Žena v kuchyni

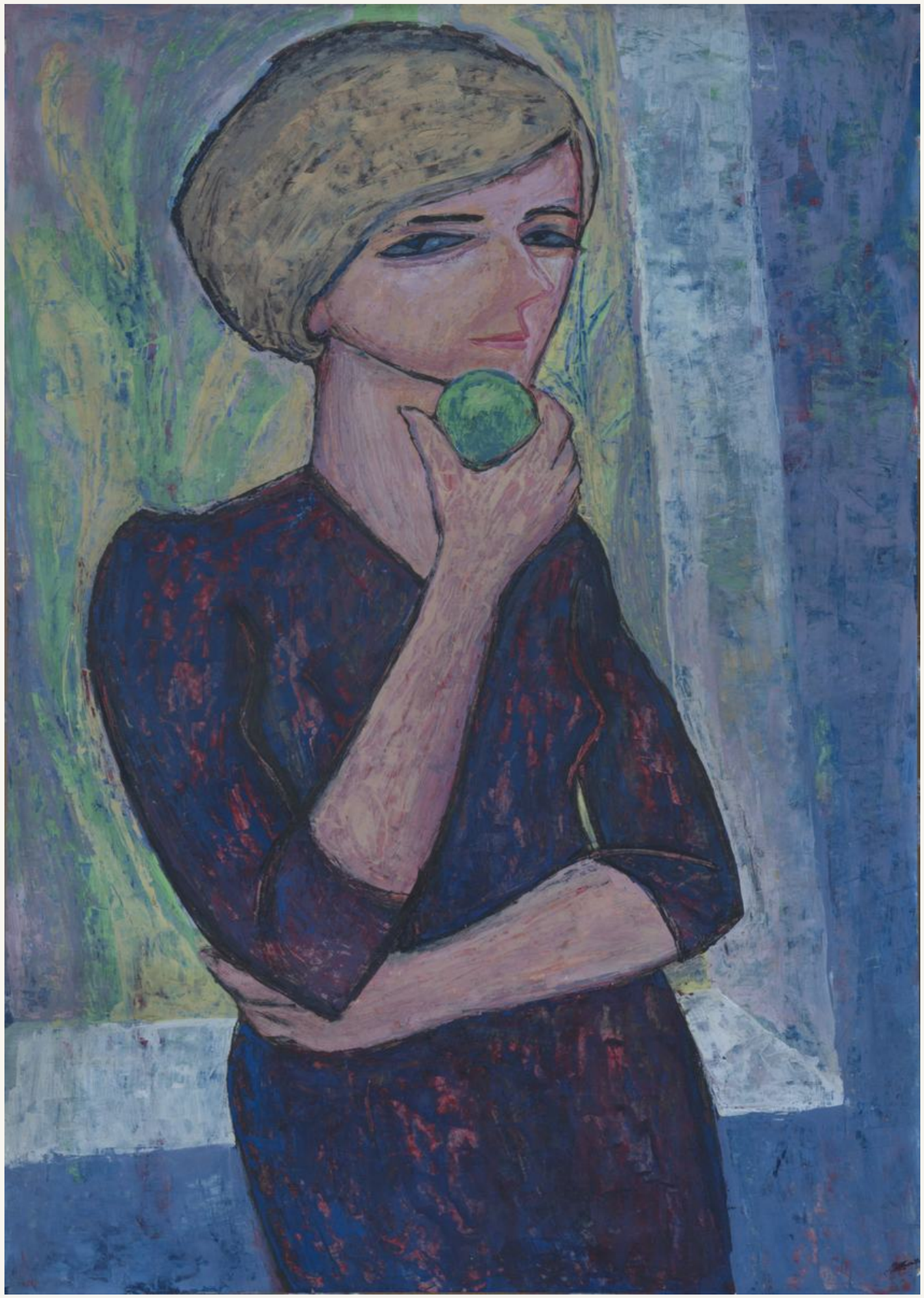

Žena v kuchyni. 1950–1959 (odhad). olej na plátně, 70 × 60 cm. [D46]

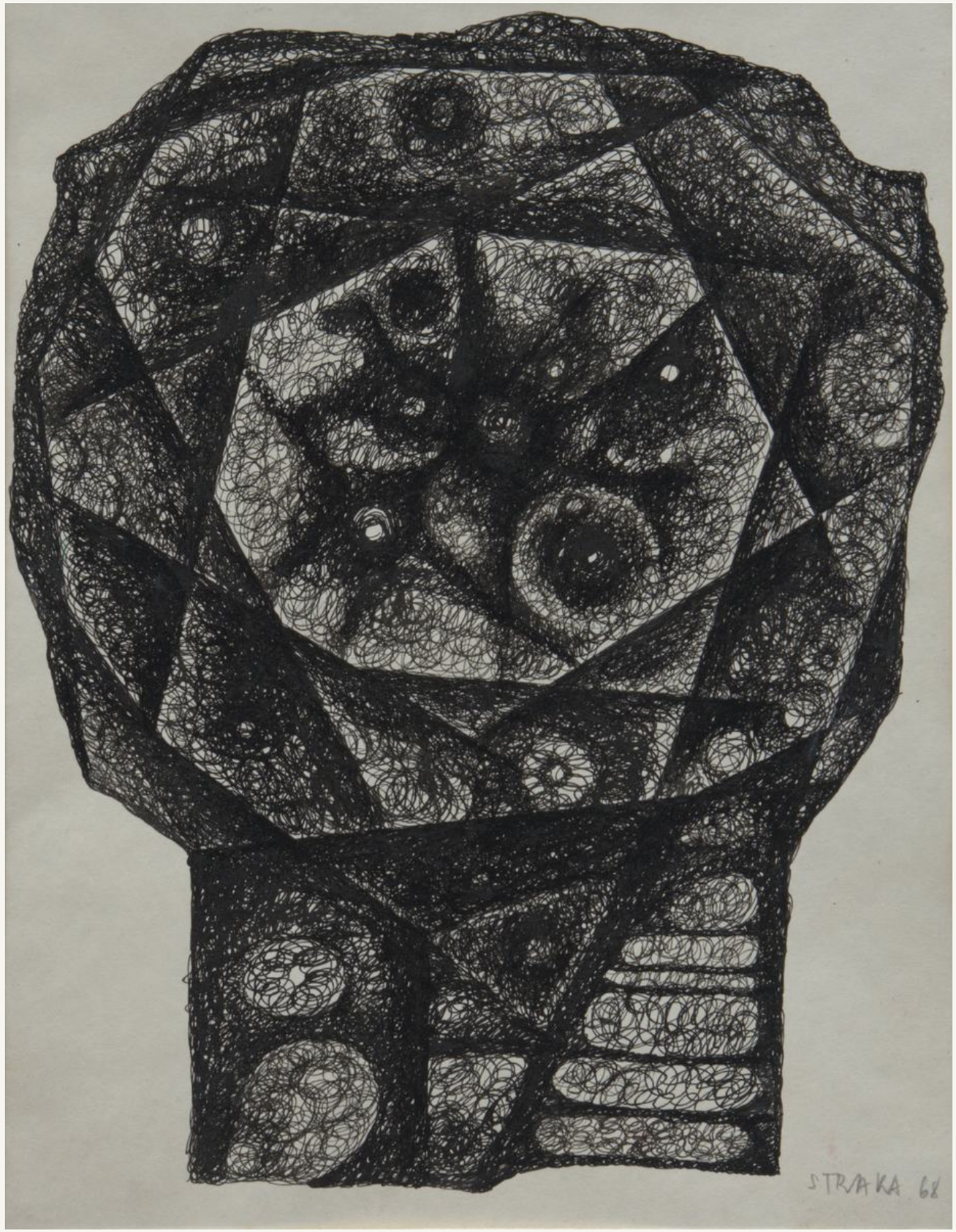

Žena v kuchyni. 1958. tempera nebo tuš (technika nejasná), 58,5 × 41 cm. [D292]

Dvě podoby téhož motivu. Vztah studie a výsledné malby není doložen.

Žena s jablkem Naďa. nedatováno. tempera karton, 88 × 62 cm. [D615]

Hlava. 1968. tuš na papíře, 28 × 20 cm. [D192]

Autobusem. 1957. tempera na papíře, 40 × 52 cm. [D125]

Na koních. 1957. tempera na papíře, 52 × 40 cm. [D126]

Na zábradlí

Jeviště může vzniknout z několika čar. Protáhlá postava se nakloní, ruce rozevřou prostor a drobný předmět se stane partnerem pohybu. V těchto listech má tělo lehkost i nejistotu rovnováhy. Barva mu dává další hlas: modrá, zelená, žlutá a červená proměňují ticho pantomimy v živý obrazový rytmus.

Divadlo Na zábradlí zahájilo činnost v prosinci 1958 a na jaře následujícího roku zde vznikl pantomimický soubor Ladislava Fialky. Ve stejném roce založili Jiří Suchý a Jiří Šlitr samostatné divadlo Semafor, nazvané podle sedmi malých forem. Malé pražské scény tehdy otevíraly prostor písni, poezii, humoru i vyprávění beze slov.

Strakovy listy spojené s Na zábradlím a rokem 1961 zachycují právě tuto schopnost gesta rozehrát celý příběh. Postavy se potkávají, rozcházejí a skládají do téměř abstraktních obrazců. Další divadelní motivy rozšiřují kapitolu o různé podoby jevištního světa. Pohled může sledovat jednotlivou figuru i volné místo kolem ní, které dává pohybu pokračování.

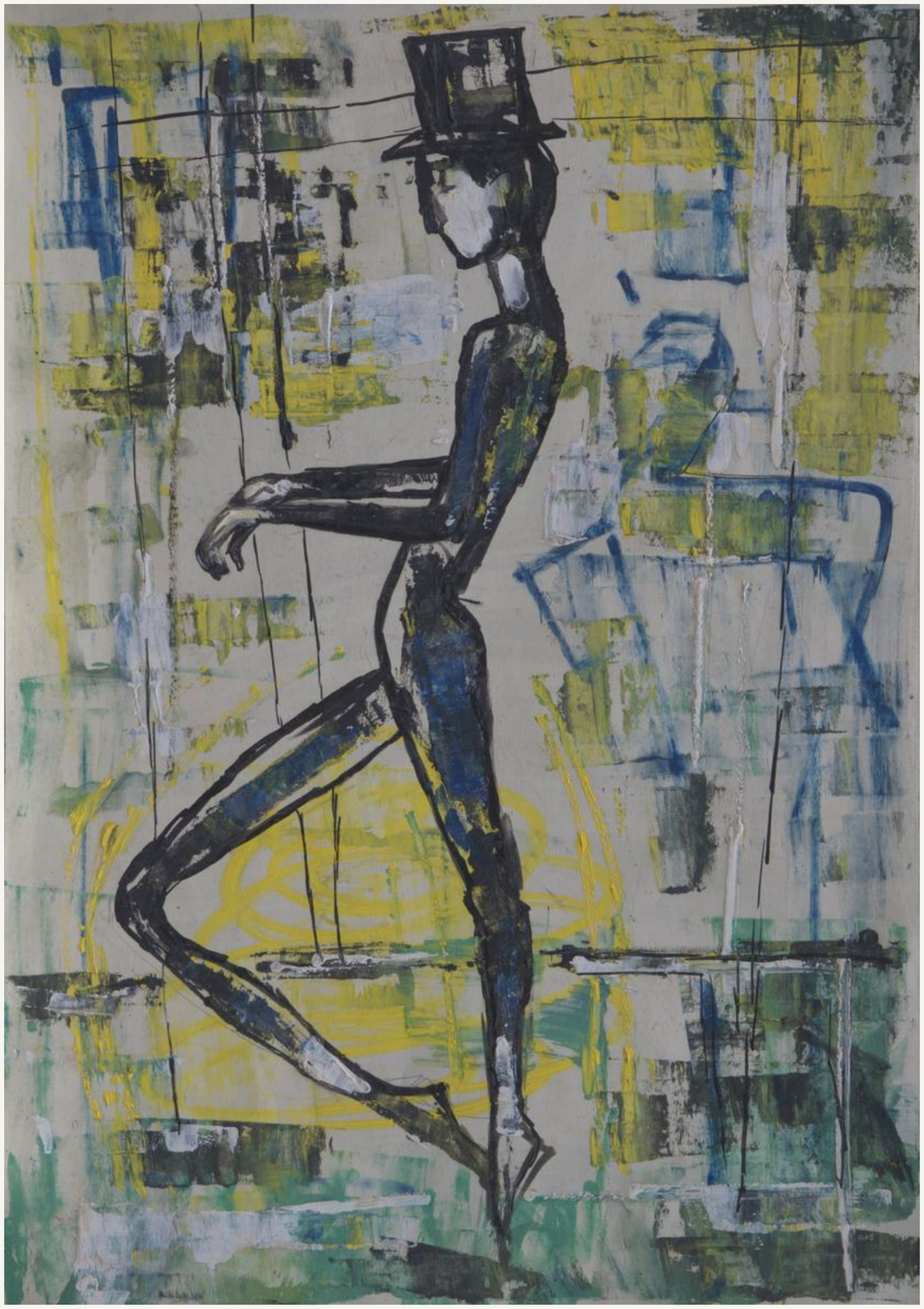
Zábradlí 61 Číslo 24. 1961. akvarel, 42 × 60 cm. [D224]

Zábradlí 61 č. 28 / Mim. 1961. Rozměry podle evidence 42 × 60 cm. [D228]

Zábradlí 61 Číslo 5. 1961. akvarel, 42 × 60 cm. [D205]

Zábradlí 61 Číslo 25. 1961. akvarel, 42 × 60 cm. [D225]

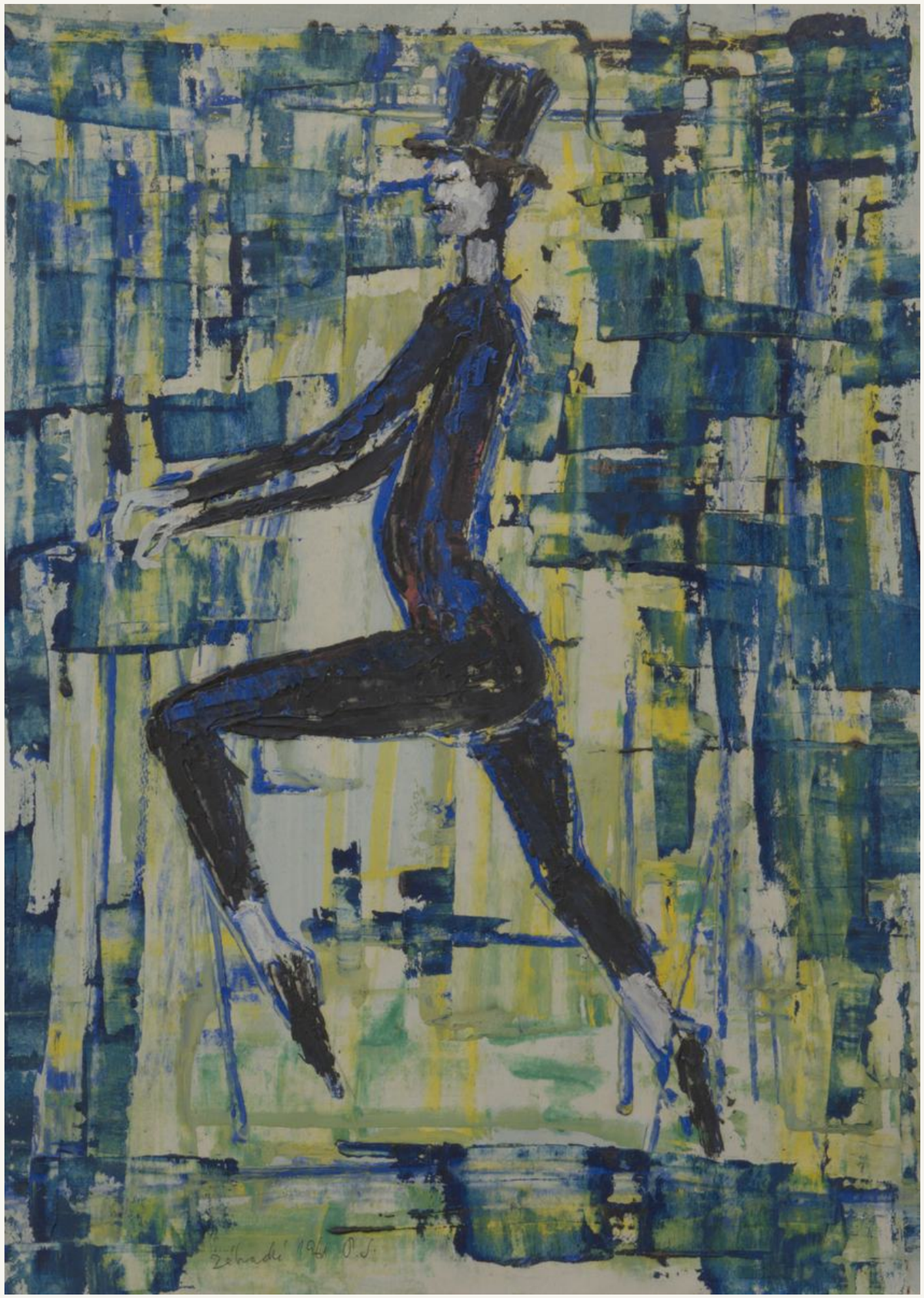
Zábradlí 61 Číslo 22. 1961. akvarel, 42 × 60 cm. [D222]

Zábradlí 61 Číslo 21. 1961. akvarel, 42 × 60 cm. [D221]

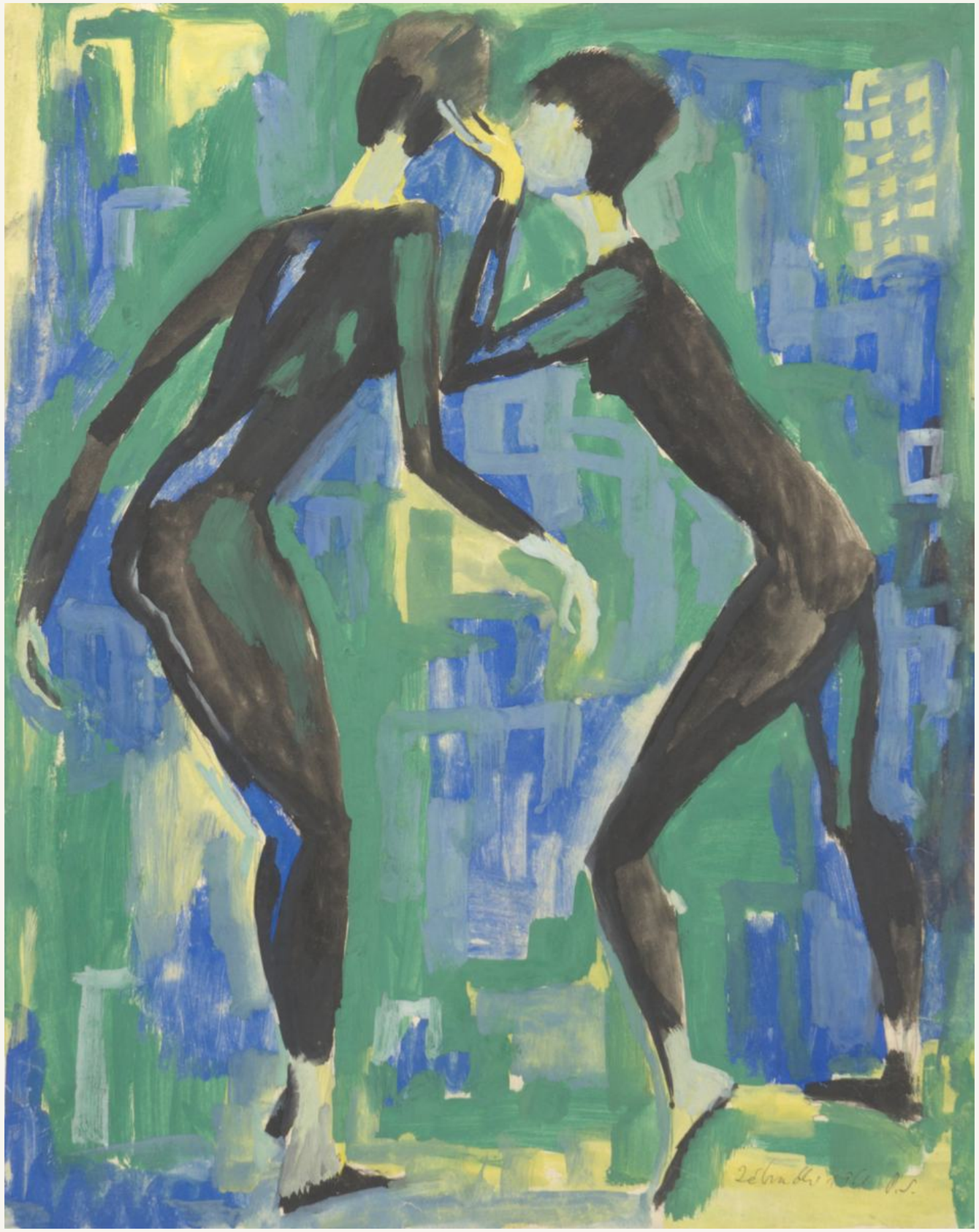
Zábradlí 61. 1961. akvarel, 47,5 × 33,5 cm. [D234]

Zábradlí 61. 1961. akvarel, 37,5 × 34 cm. [D334]

Pantomima. 1961. akvarel, 47,5 × 34 cm. [D235]

Pantomima. 1961. akvarel, 48 × 39 cm. [D236]

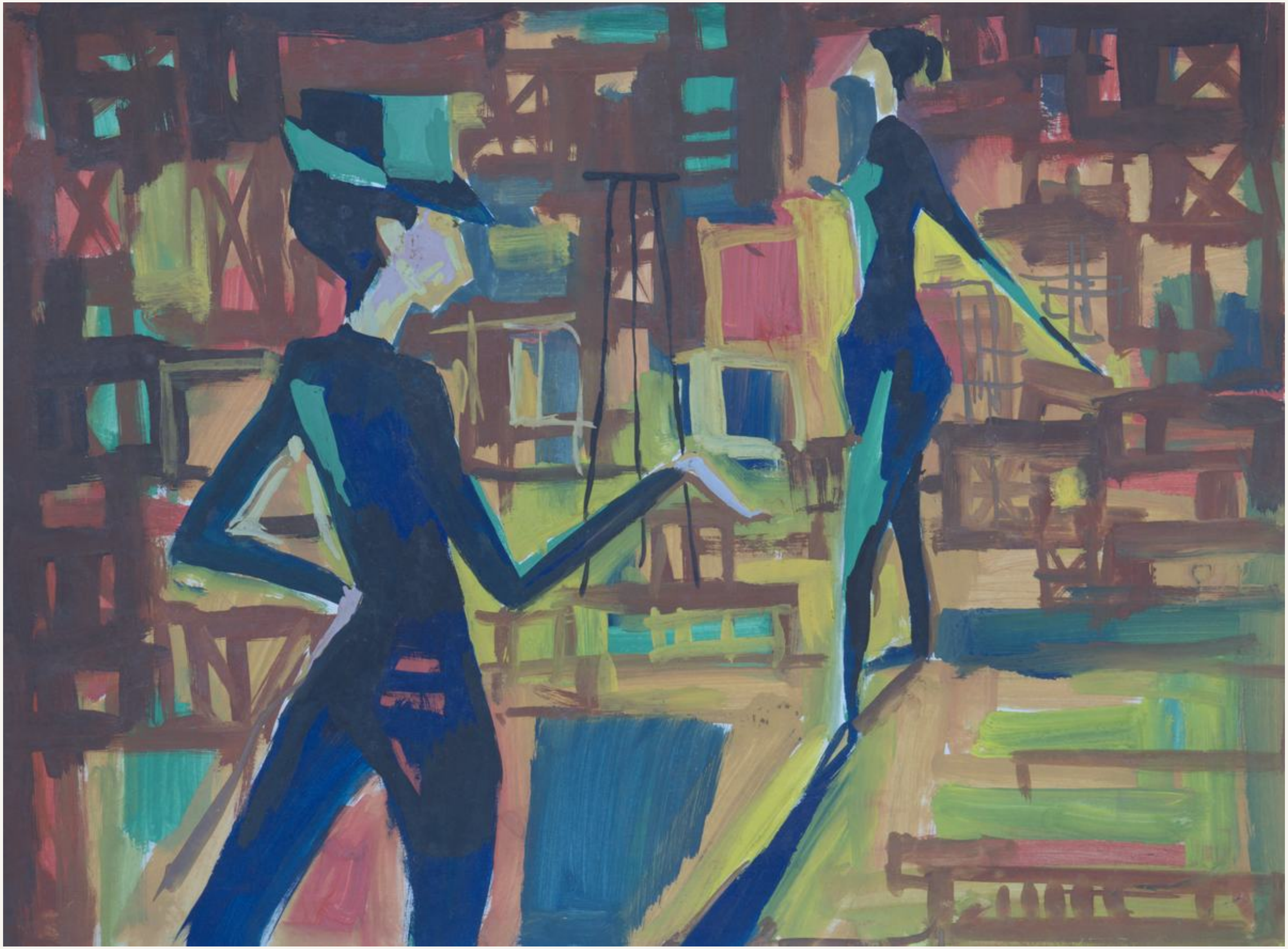
Pantomima čtyř. nedatováno. tuš tempera karton, 53 × 38 cm. [D538]

Pantomima. Nedatováno. Tempera na kartonu, 62 × 44 cm. [D498]

Divadelnice / tanečnice. Nedatováno. Tempera na kartonu, 62 × 44 cm. [D499]

V divadle. Nedatováno. Tempera na kartonu, 38 × 51 cm. [D543]

Pantomima tři postavy. nedatováno. pastel na kartonu, 45 × 62 cm. [D507]

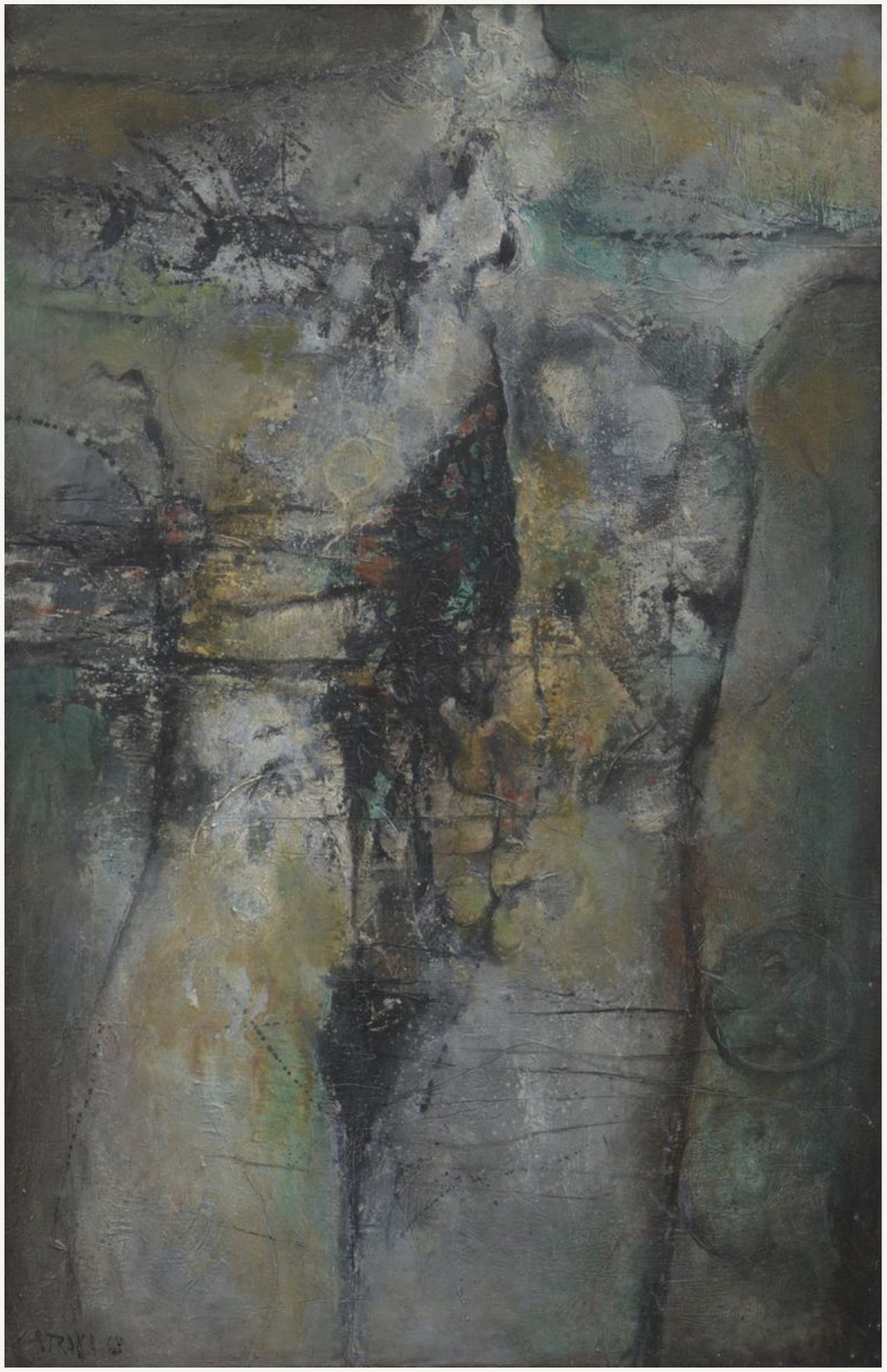
Pantomíma 1. nedatováno. kombinovaná technika tuš tempera pastel, 43 × 30 cm. [D570]

Torza, abstrakce a koláže

Lidské tělo se v těchto obrazech proměňuje. Někdy je ještě drží oblouk ramene nebo stažení pasu, jindy zůstává jen několik barevných ploch. Torzo stojí na hranici rozpoznatelného: připomíná člověka a současně otevírá pohled do samotné hmoty obrazu, do jejích vrstev, rýh a nepravidelných okrajů.

Od figury vede cesta k otvorům, stěnám a městským strukturám. Podobná vertikála může jednou působit jako tělo, podruhé jako úzký průchod. Malba získává prostor, v němž se pevné a rozrušené, sevřené a otevřené dostává do těsného sousedství. Některé plochy přitahují sytostí barvy, jiné drobnými stopami, které se ukážou až při bližším pohledu.

Hutné malby střídají lehčí tušové listy, barevné studie a koláže s útržky fotografií a tisku. Změna materiálu přináší jiné tempo i měřítko. Jednou obraz vyrůstá z vrstvení, podruhé z rychlé čáry nebo setkání nalezených částí. Napříč těmito rozdíly zůstává živé hledání tvaru a možností, jak obraz nově uspořádat.

Torzo 427 B. 1967 / 1968 (datace v pramenech se liší). olej na plátně, 115 × 74 cm. [D130]

Obraz jako místo

Straka patřil od svého vstupu na výtvarnou scénu k umělcům, jejichž tvorba byla poznamenána hlubokým existencionálním prožitkem. Lépe řečeno – přímo z něj vycházela. Nesl v sobě naléhavou potřebu chápat obraz jako místo, v němž se může ve stylovém rozpětí mezi abstraktním expresionismem a novou figurací, rozvádět v motivech tors a figur podobenství o složité situaci i údělu člověka druhé poloviny 20. století.

Jiří Dolejš, výstavní text pro litoměřickou galerii, 1991. Úryvek.

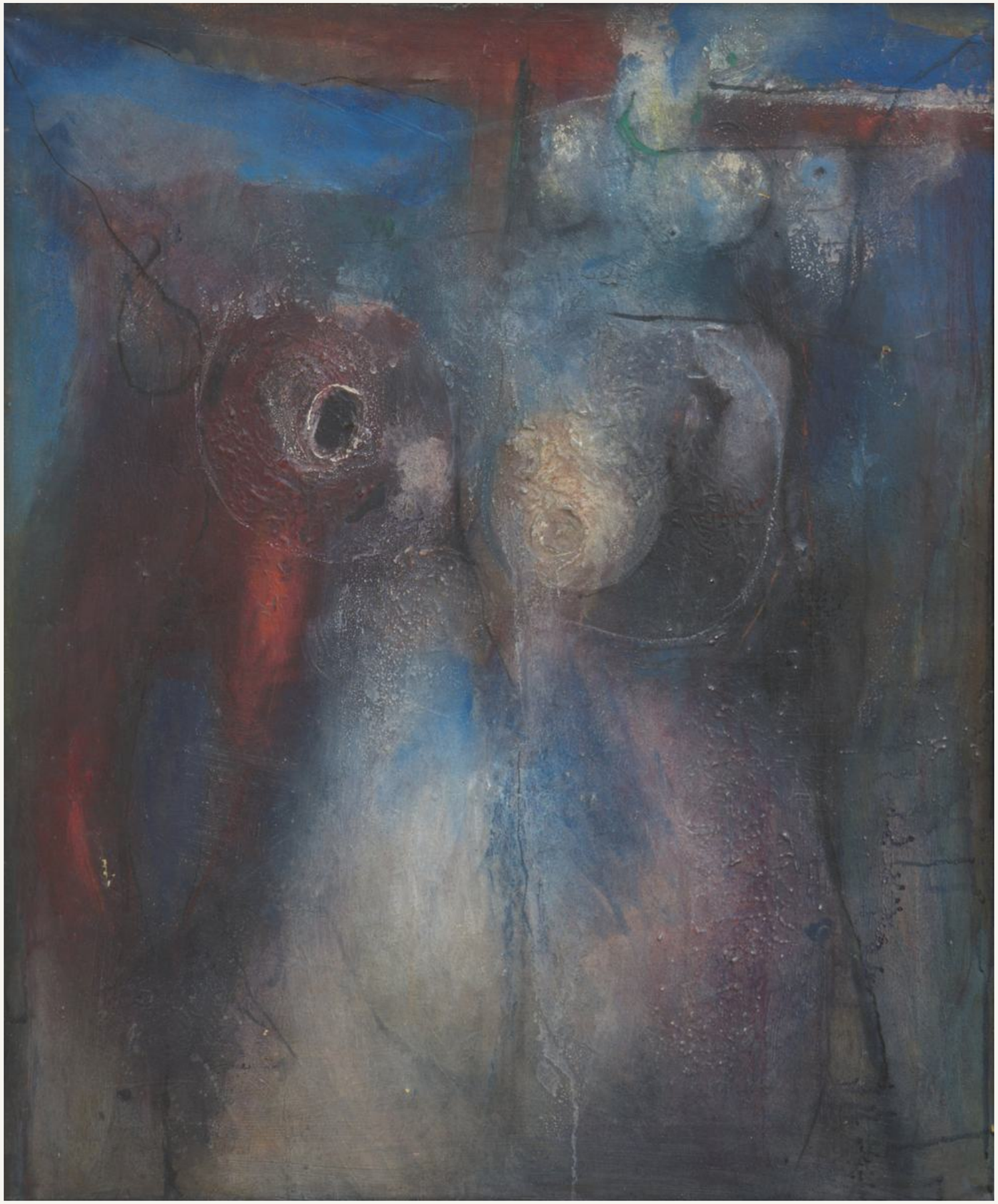
Hnědé torzo. 1969. olej na plátně, 85 × 68 cm. [D131]

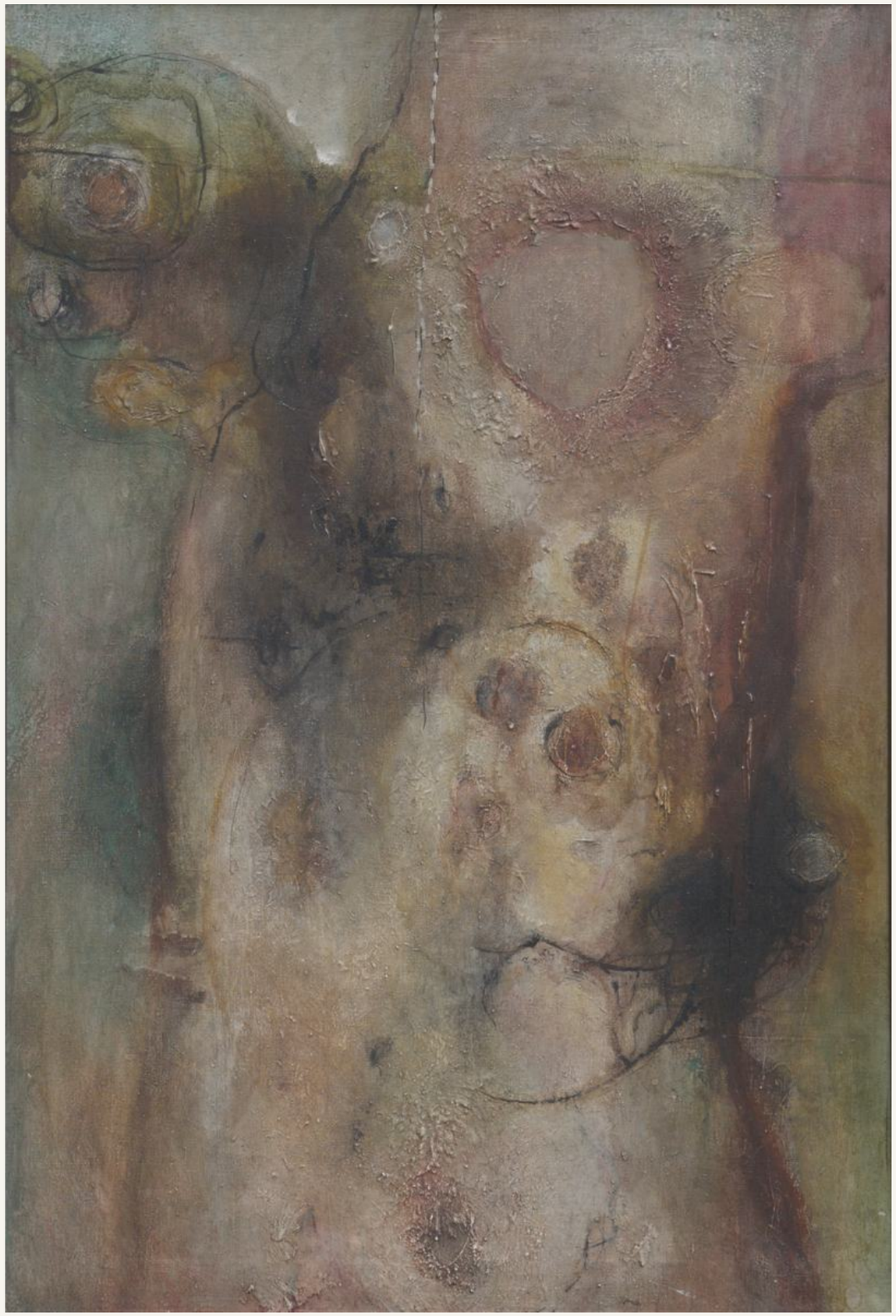
Torzo 7. 60. léta. olej na plátně, 65 × 95 cm (neověřeno). [D132]

Torso 2. pravděpodobně 60. léta. olej na plátně, 60 × 75 cm. [D133]

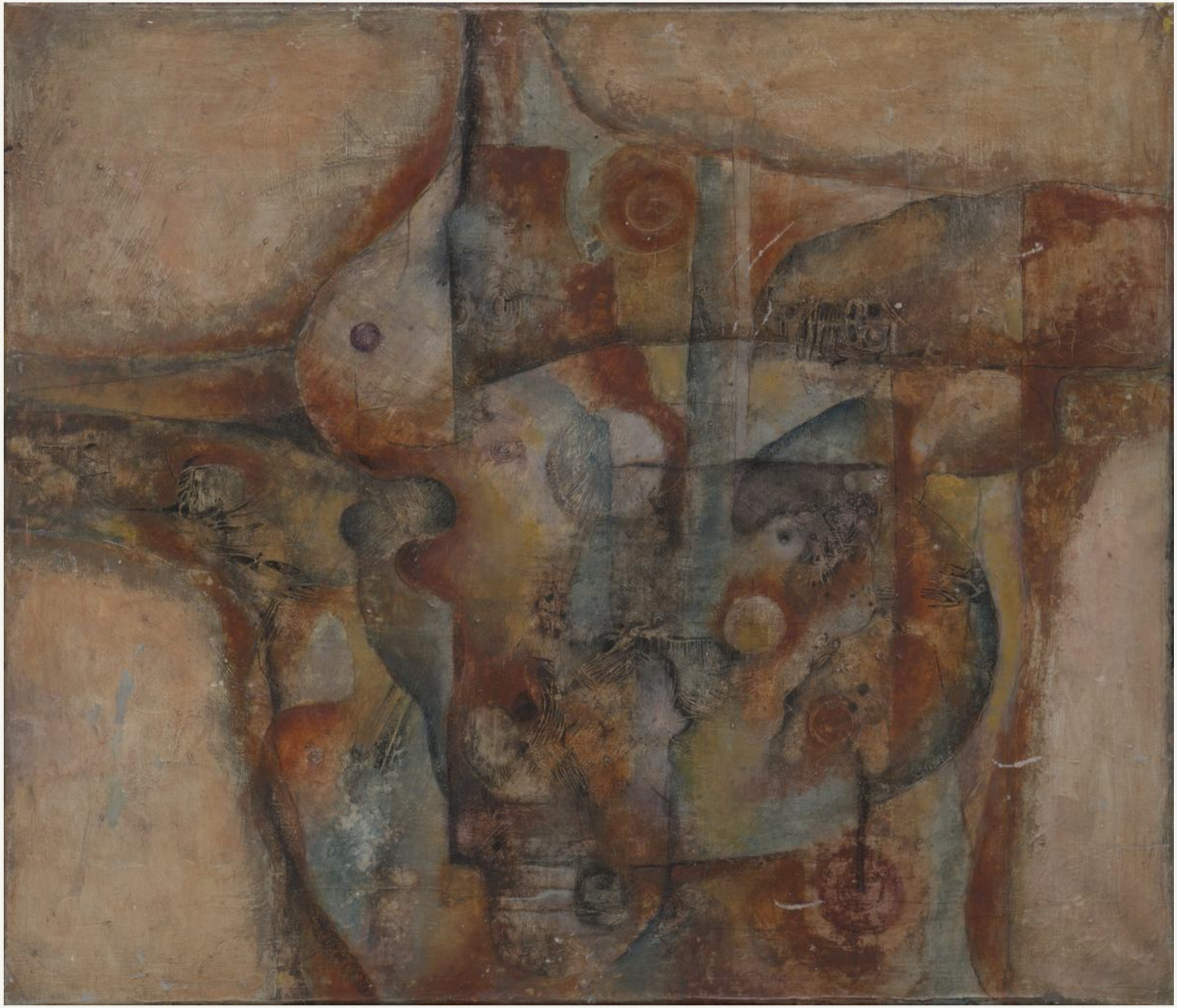
Torso. 60. léta. olej na plátně, 75 × 62 cm. [D142]

Torso 15. Pravděpodobně 60. léta. Olej na plátně, 93 × 63 cm. [D146]

Klec. 1967. olej na plátně, 60 × 65 cm. [D134]

Člověk ovládl živly. pravděpodobně 60. léta. olej na plátně, 60 × 70 cm. [D137]

Myšlenka. 60. léta. olej na plátně, 60 × 70 cm. [D147]

Eva. nedatováno. tempera na papíře, 52,5 × 68 cm. [D303]

Okna. pravděpodobně 60. léta. technika neurčena, 65 × 60 cm. [D136]

Okno. 60. léta. olej na plátně, 68 × 88 cm. [D141]

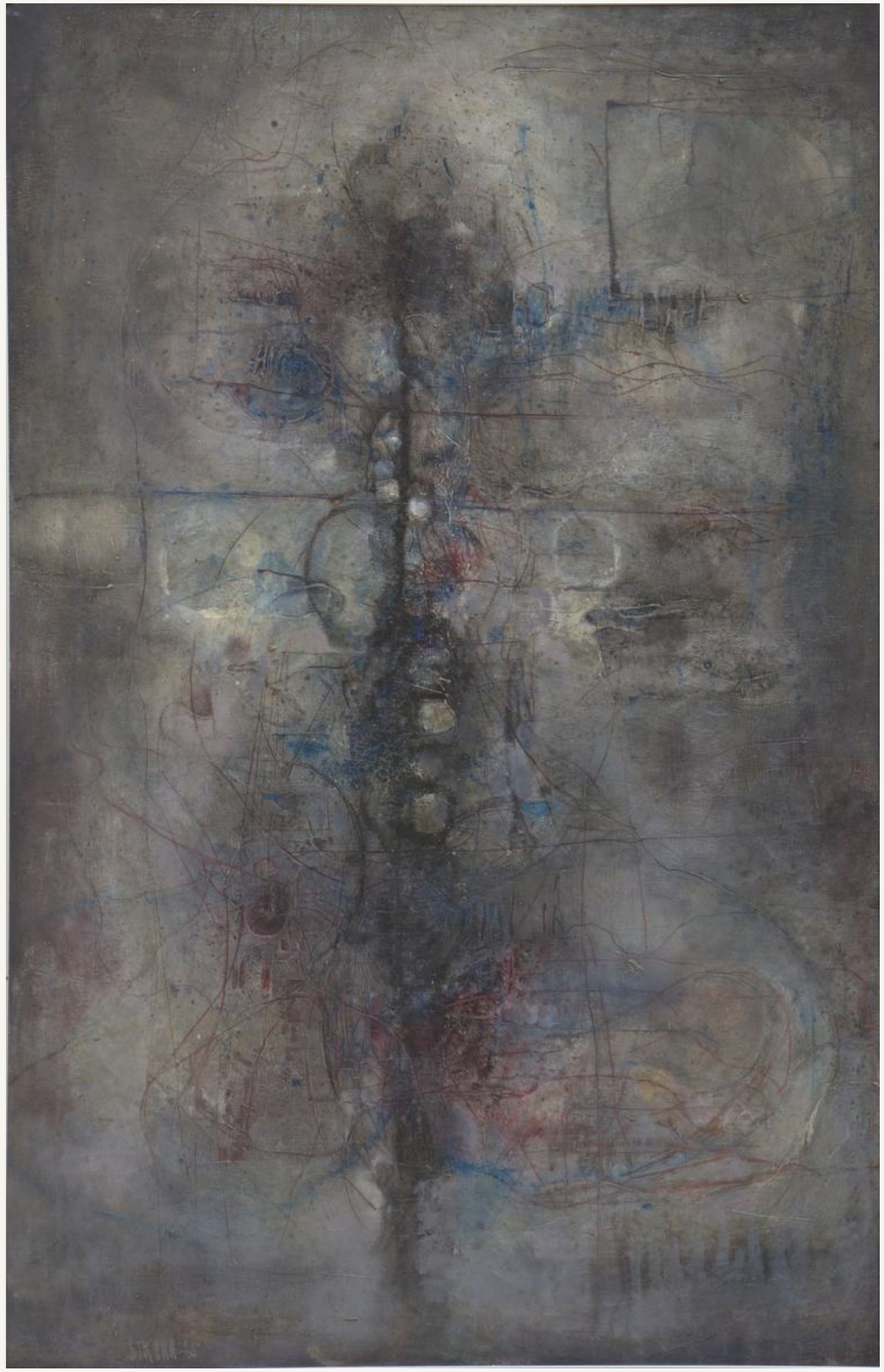
Rady 1 [název podle evidence]. pravděpodobně 60. léta. technika neurčena, 80 × 65 cm (neověřeno). [D145]

Pokořené město. 60. léta. olej na plátně, 63 × 84 cm. [D139]

Anatomie města 1. nedatováno. olej na plátně. [D140]

Město 1. 1965. olej na plátně, 115 × 73,5 cm. [D143]

Londýn. pravděpodobně 60. léta 20 století. olej na plátně, 65 × 80 cm. [D129]

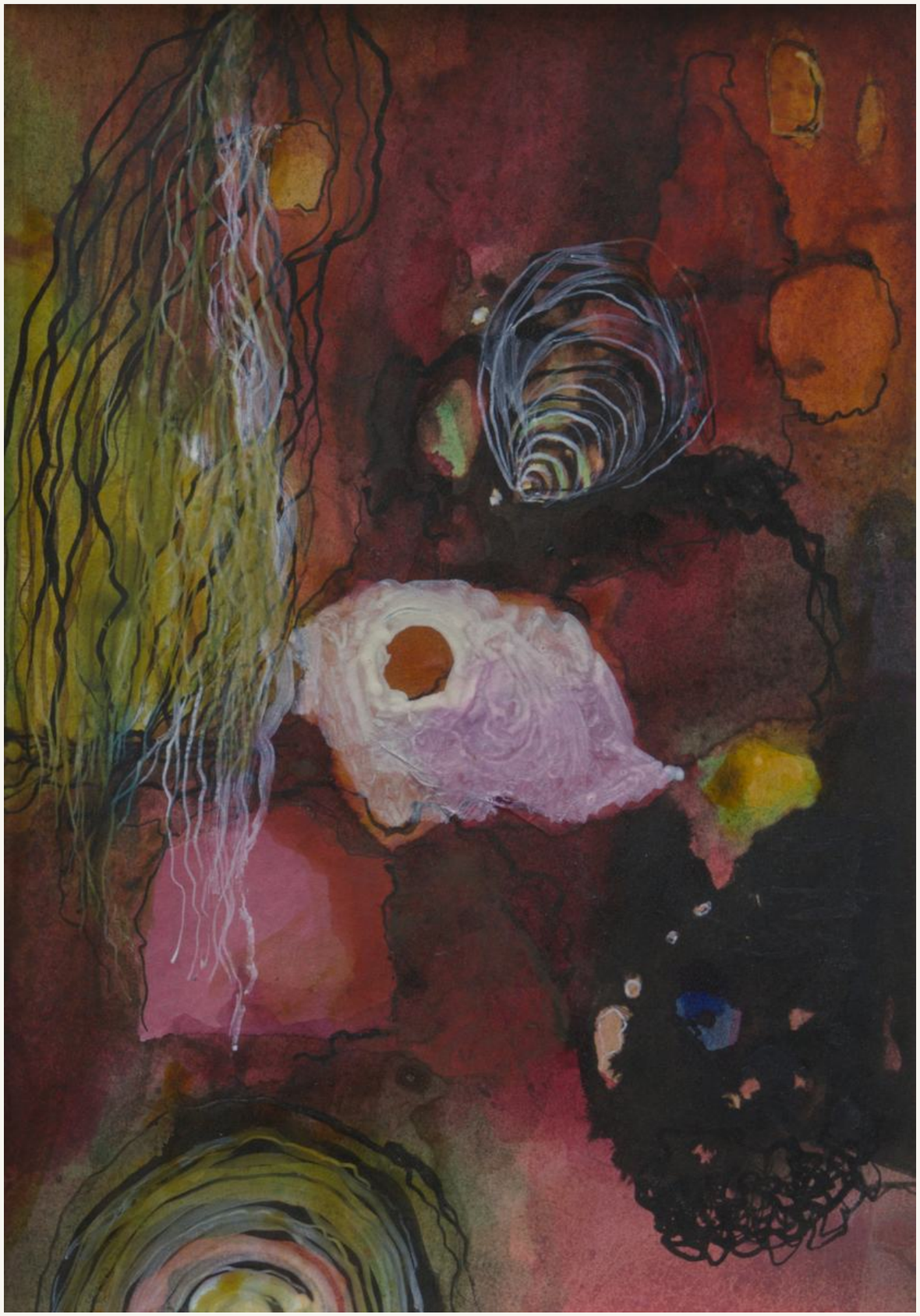
Informácie 5. 1965. koláž, 77 × 110 cm. [D138]

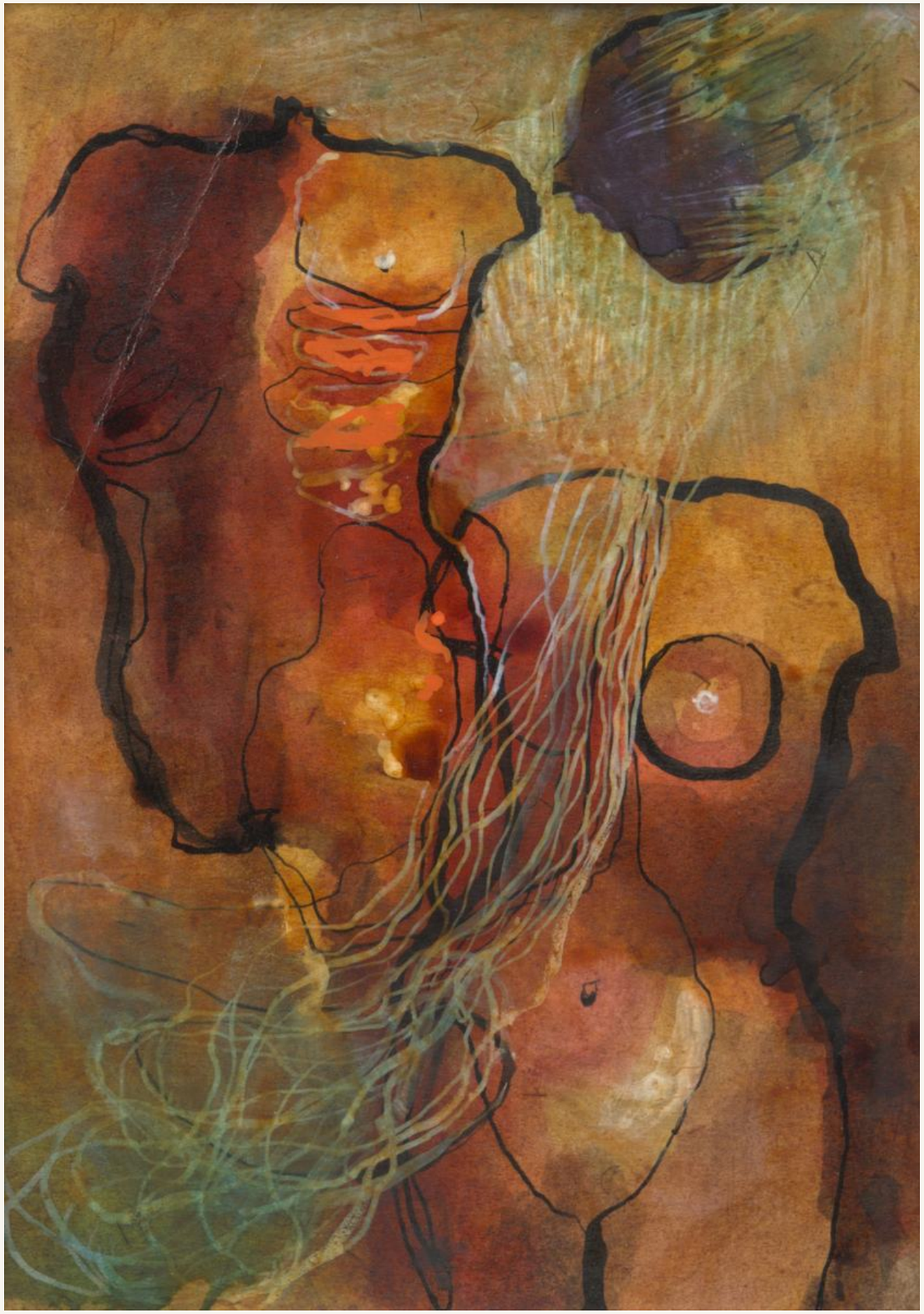
Rouška. 60. léta 20. století (odhad). olej na sololitu, 78 × 65 cm. [D71]

Červená nálada. 60. léta 20. století. olej na sololitu, 59 × 50 cm. [D124]

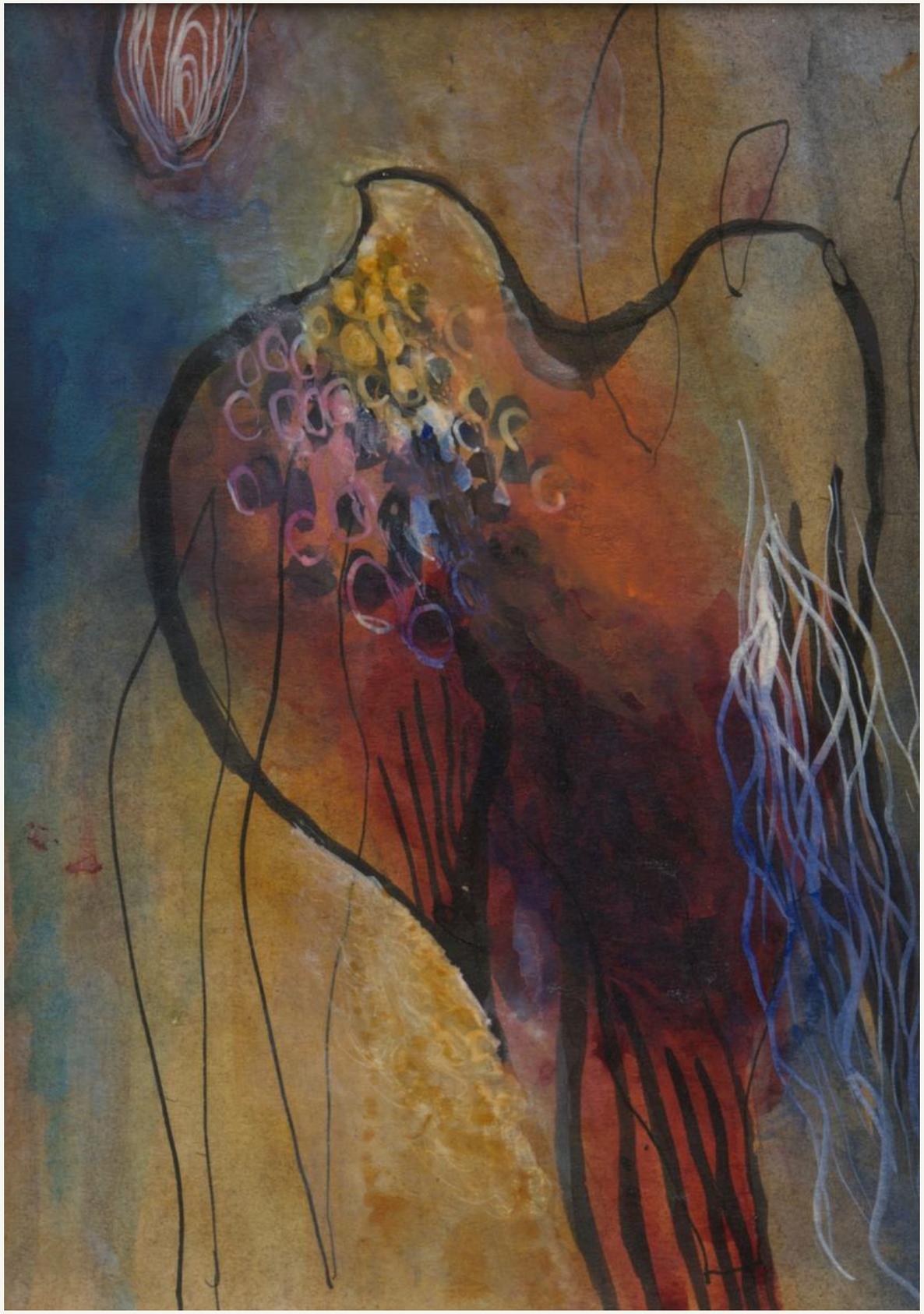
Moře. 1970. akvarel na papíře, 20 × 13,5 cm. [D186]

Milenci. 1970. akvarel a tuš na papíře, 20 × 13,5 cm. [D187]

Strom. 1970. akvarel a tuš na papíře, 20 × 13,5 cm. [D188]

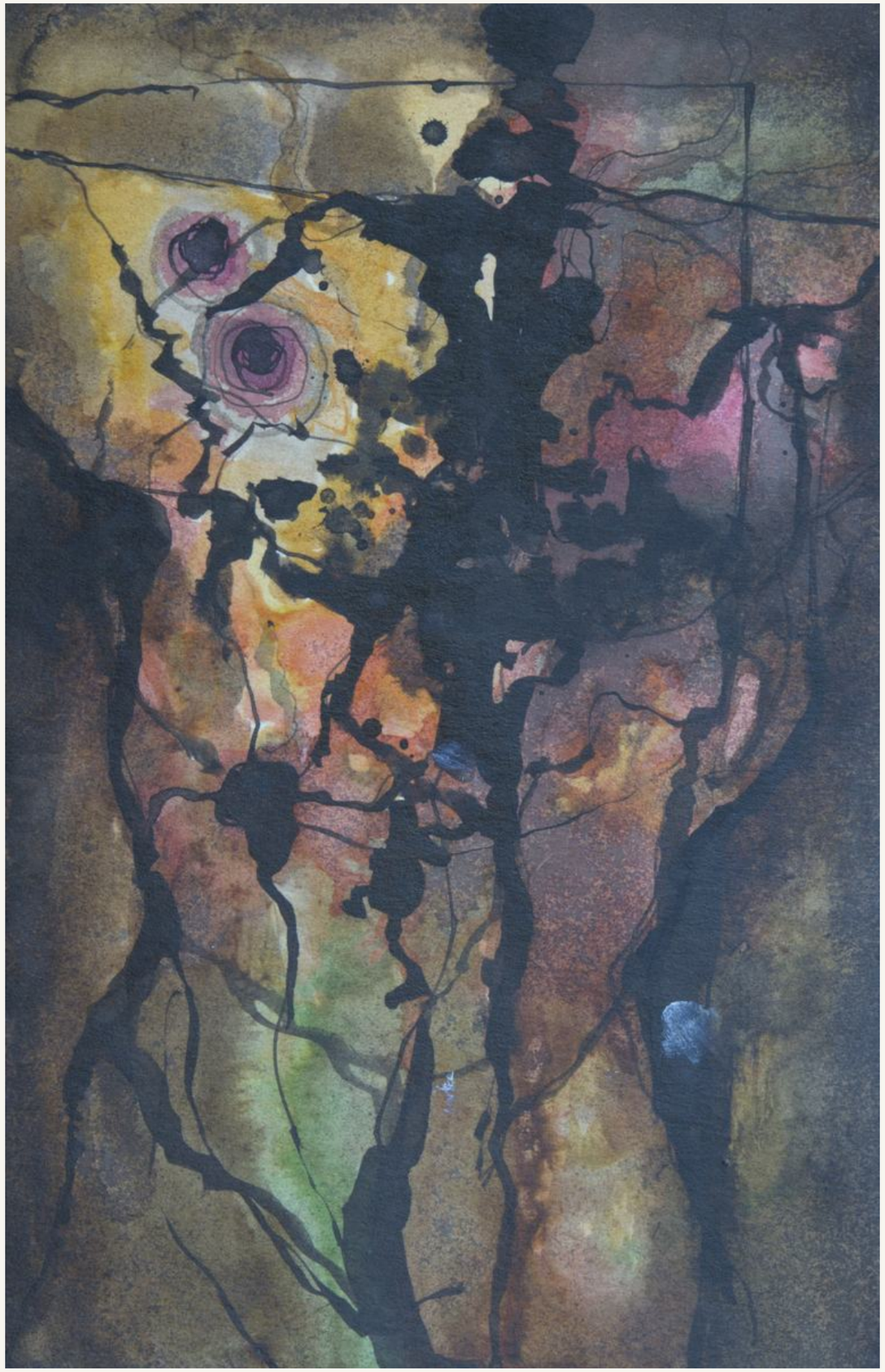
Holubice. 1970. akvarel a tuš na papíře, 20 × 13,5 cm. [D189]

Kruh. 1970. akvarel a tuš na papíře, 20 × 13,5 cm. [D190]

Ženské torzo. Nedatováno. Tuš a tempera na papíře, 15 × 22 cm. [D459]

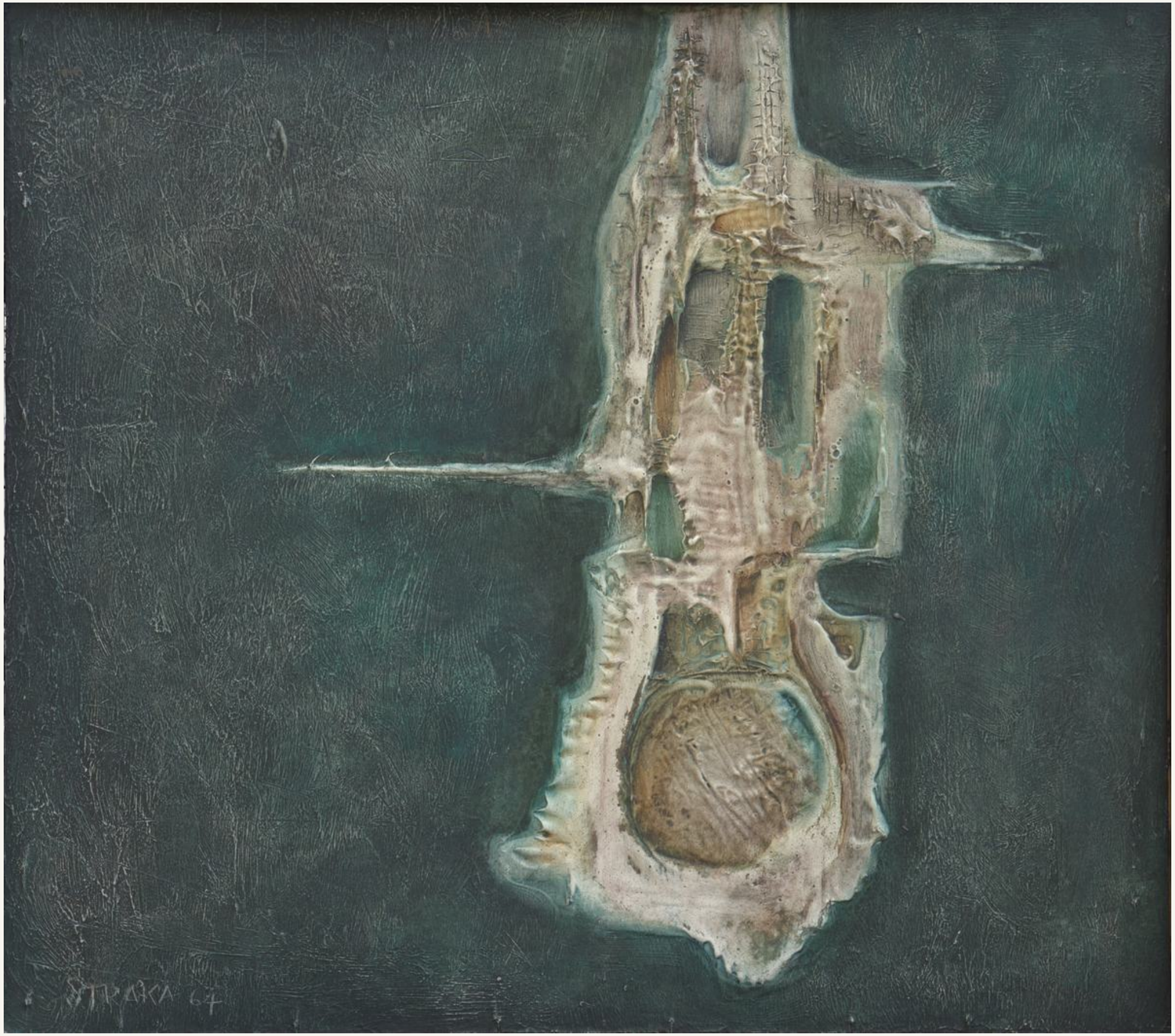
Barevný abstrakt / Miniatura. Nedatováno. Tuš a tempera na papíře, 17 × 11 cm. [D462]

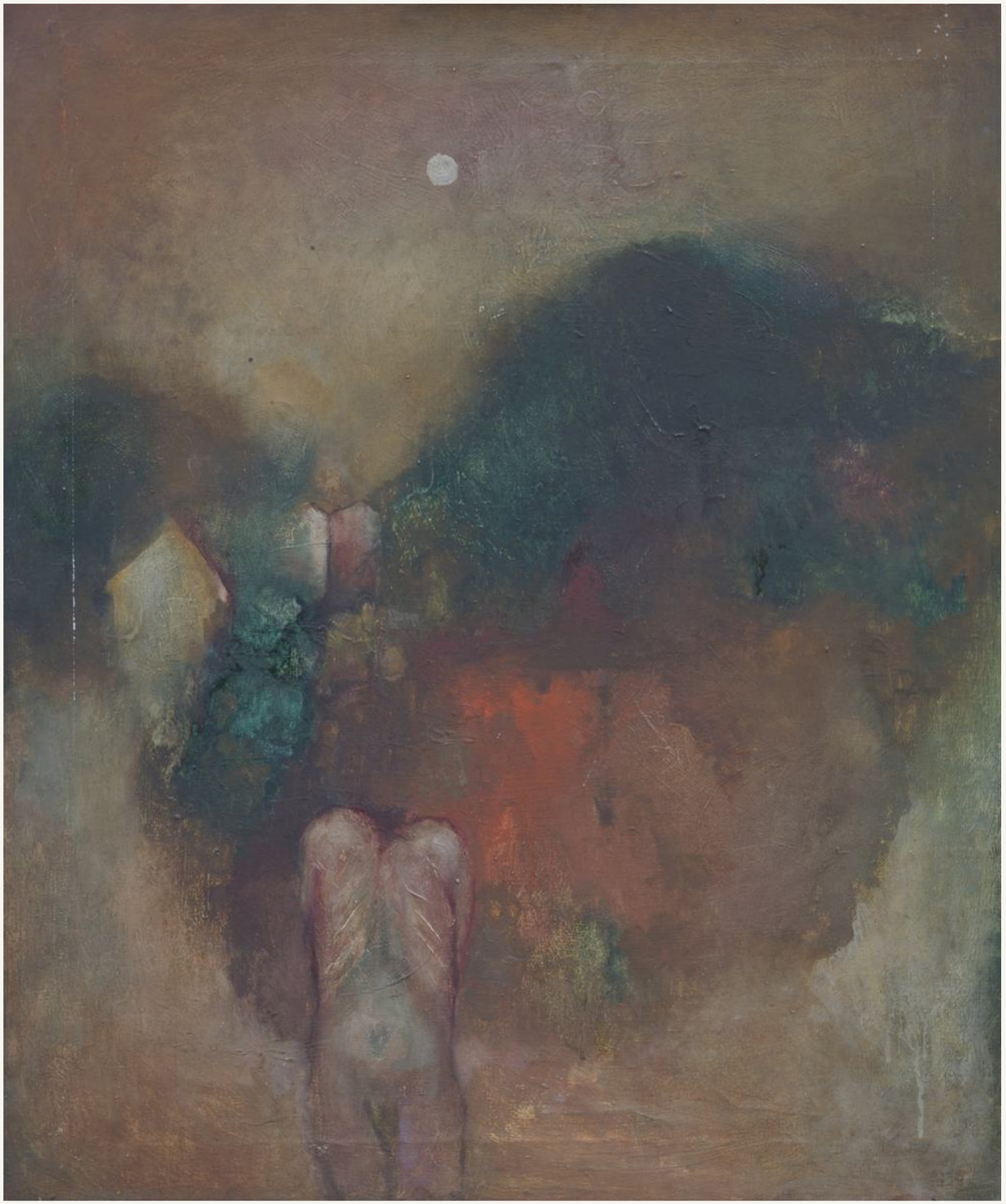
INFORMACE II. 1965. olej na plátně kombinovana technika, 89,5 × 71 cm. [D3]

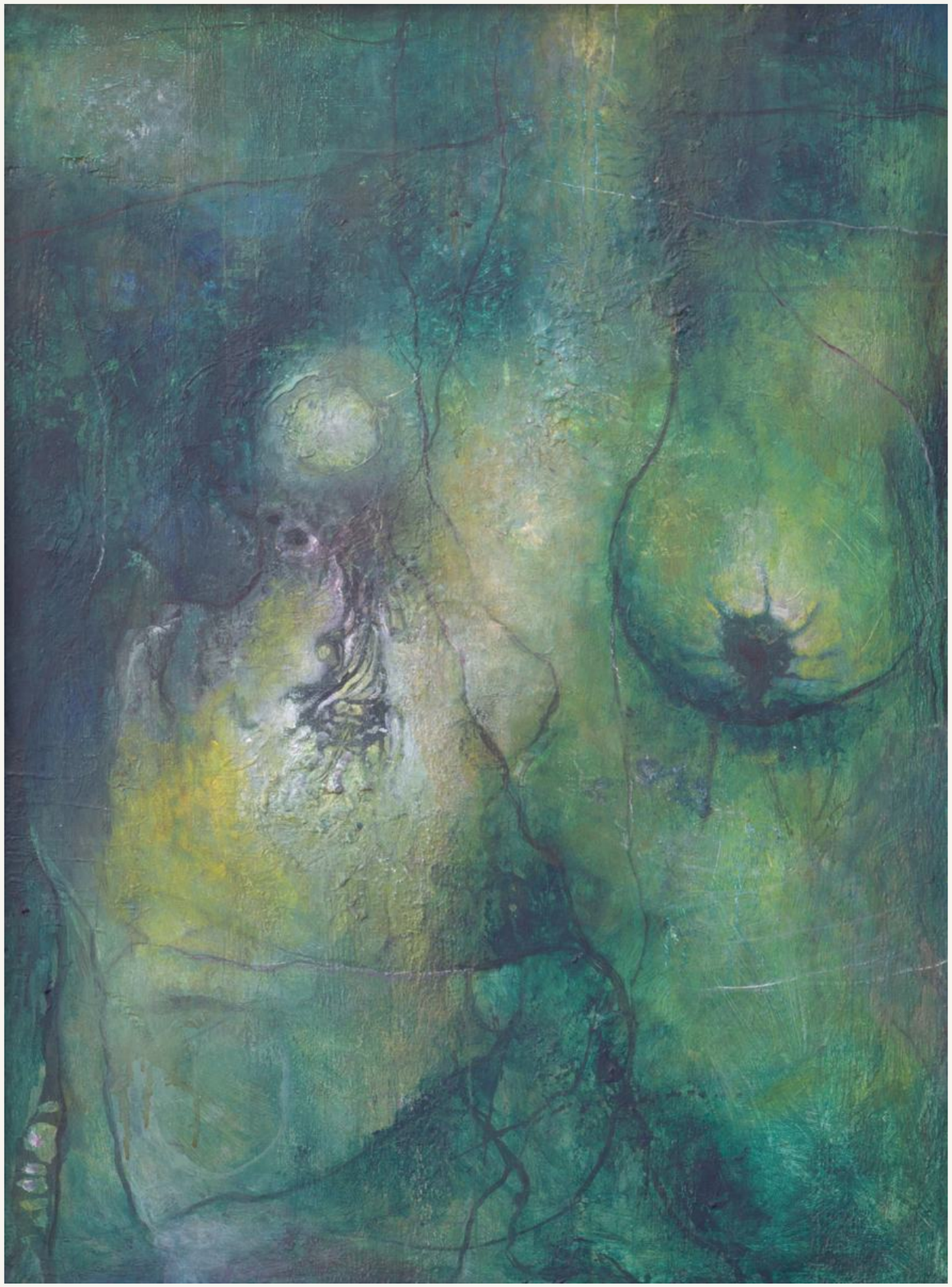
INFORMACE III. 1965. olej na plátně kombinovana technika, 70 × 60 cm. [D2]

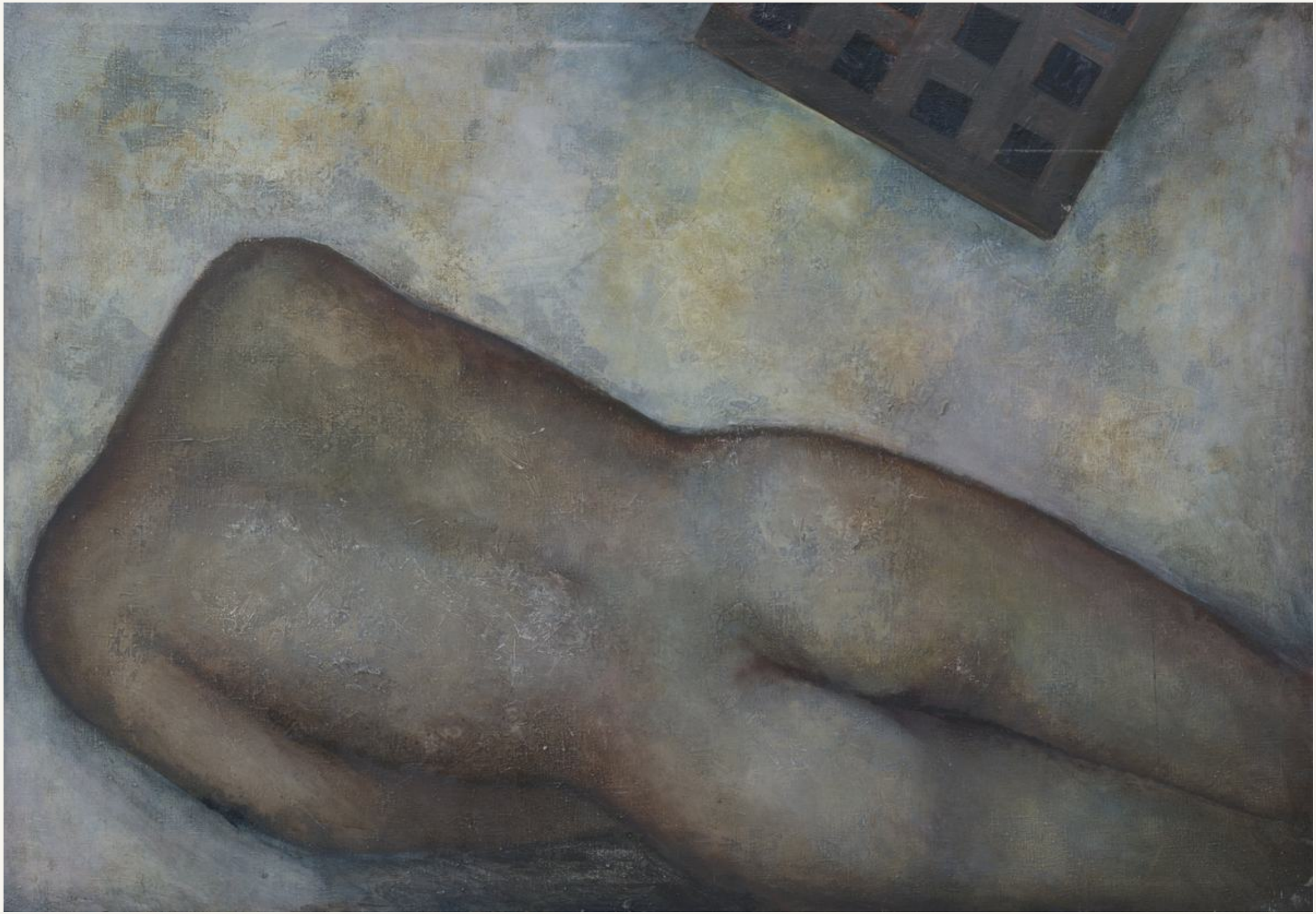
Místo 3. 1964. olej na lepence nebo sololitu, 53 × 60 cm. [D135]

Torzo z Máchovského cyklu. nedatováno. olej na plátně, 78 × 65 cm. [D70]

Mateřství abstract. 1960-1969 odhad. akryl na dřevě, 95 × 70 cm. [D45]

Torzo mužského těla. nedatováno. olej na plátně, 100 × 140 cm. [D639]

Bez názvu. Nedatováno. olej na plátně, 95 × 145 cm. [D640]

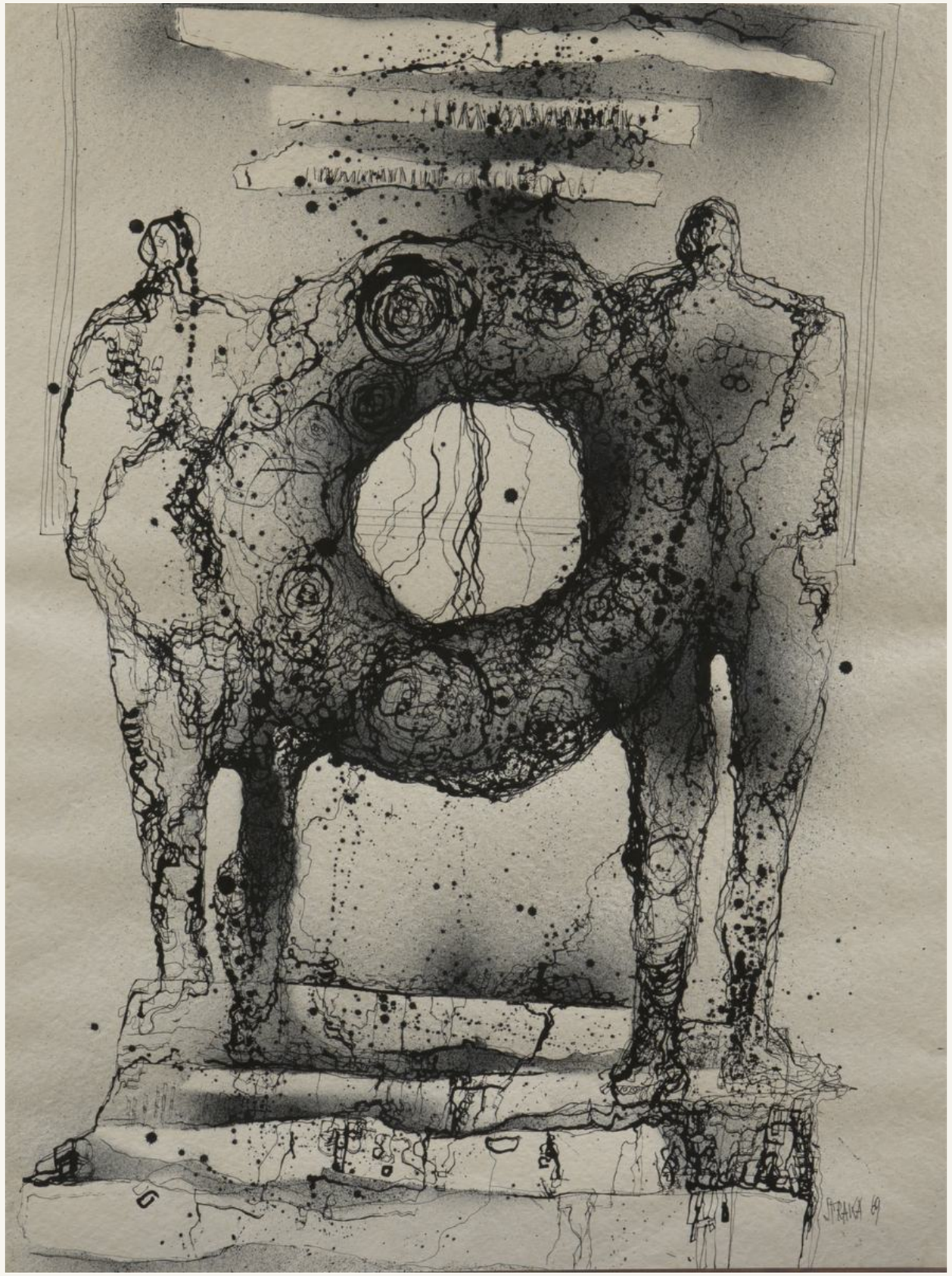
Torza těl. nedatováno. kombinovaná technika karton, 47 × 64 cm. [D644]

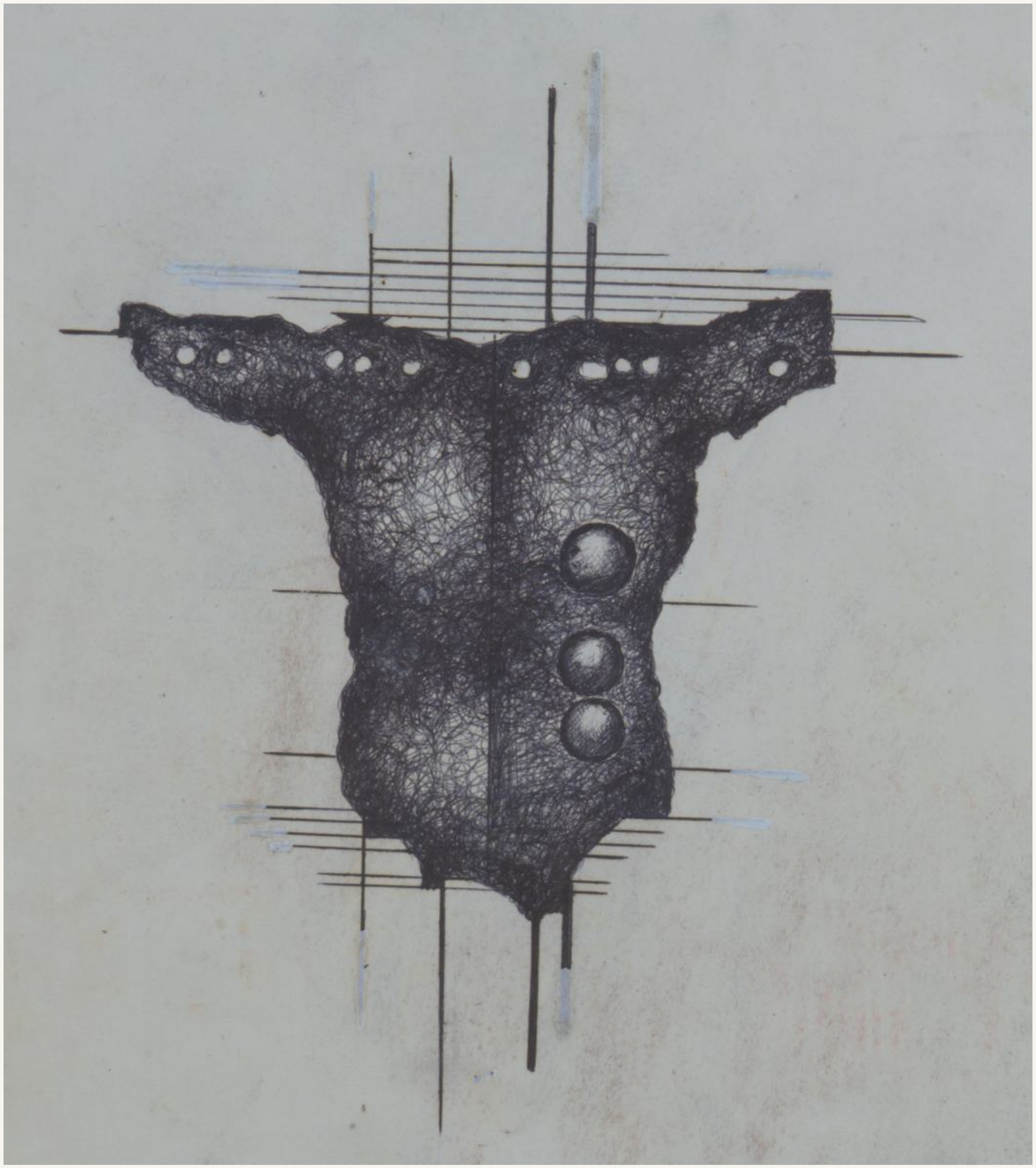
Dvě torza. 1969. tuš na papíře, 58,5 × 39 cm. [D263]

Torso. 1970. tuš na papíře, 56 × 45 cm. [D271]

Ze souboru velkých grafik č. 7. 1969. Tuschkreide (údaj evidence), 60 × 80 cm. [D256]

Torzo / detail. Nedatováno. Tuš na papíře; celý list podle evidence 45 × 62 cm. Detail díla D344. [D344_DETAIL]

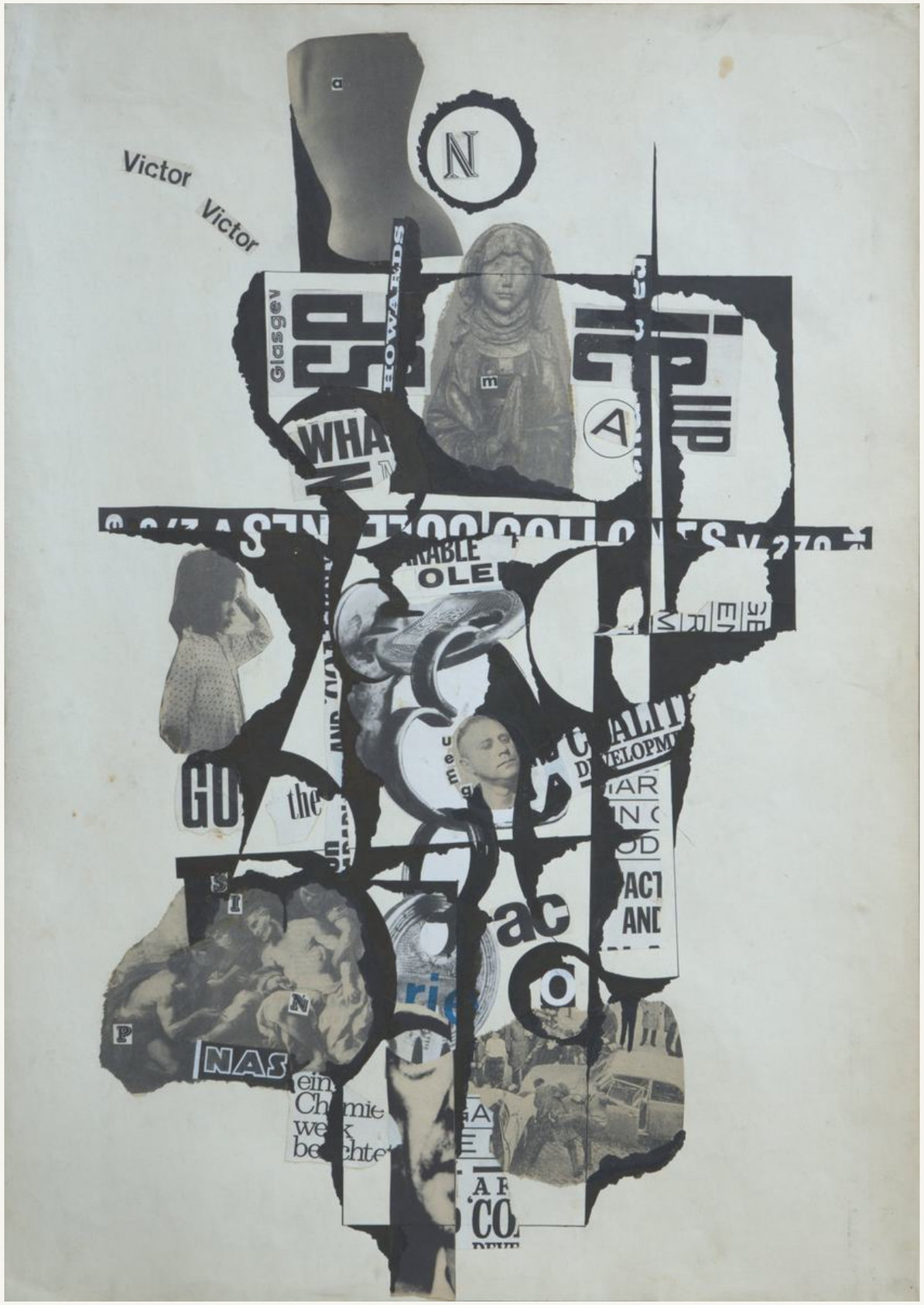
Terezín Torza. nedatováno. tužka tempera papír, 44,5 × 64,5 cm. [D349]

Ovce a mrak. Nedatováno. Tuš a tempera na kartonu, 66 × 88 cm. [D595]

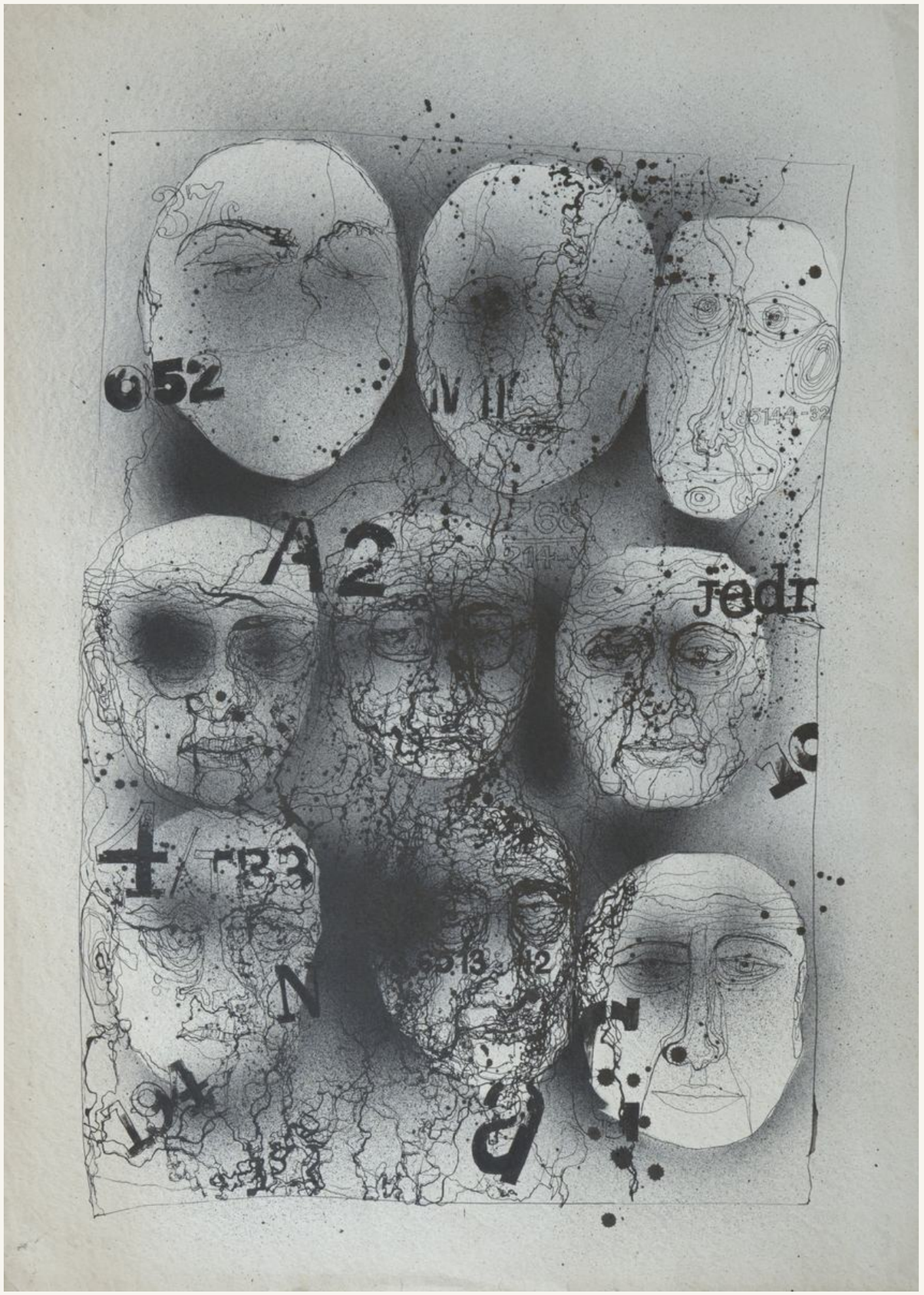
Pop Art 1. Nedatováno. Koláž, 66 × 47 cm. [D599]

Pop Art 2 / Victor. Nedatováno. Koláž, 88 × 62,5 cm. [D602]

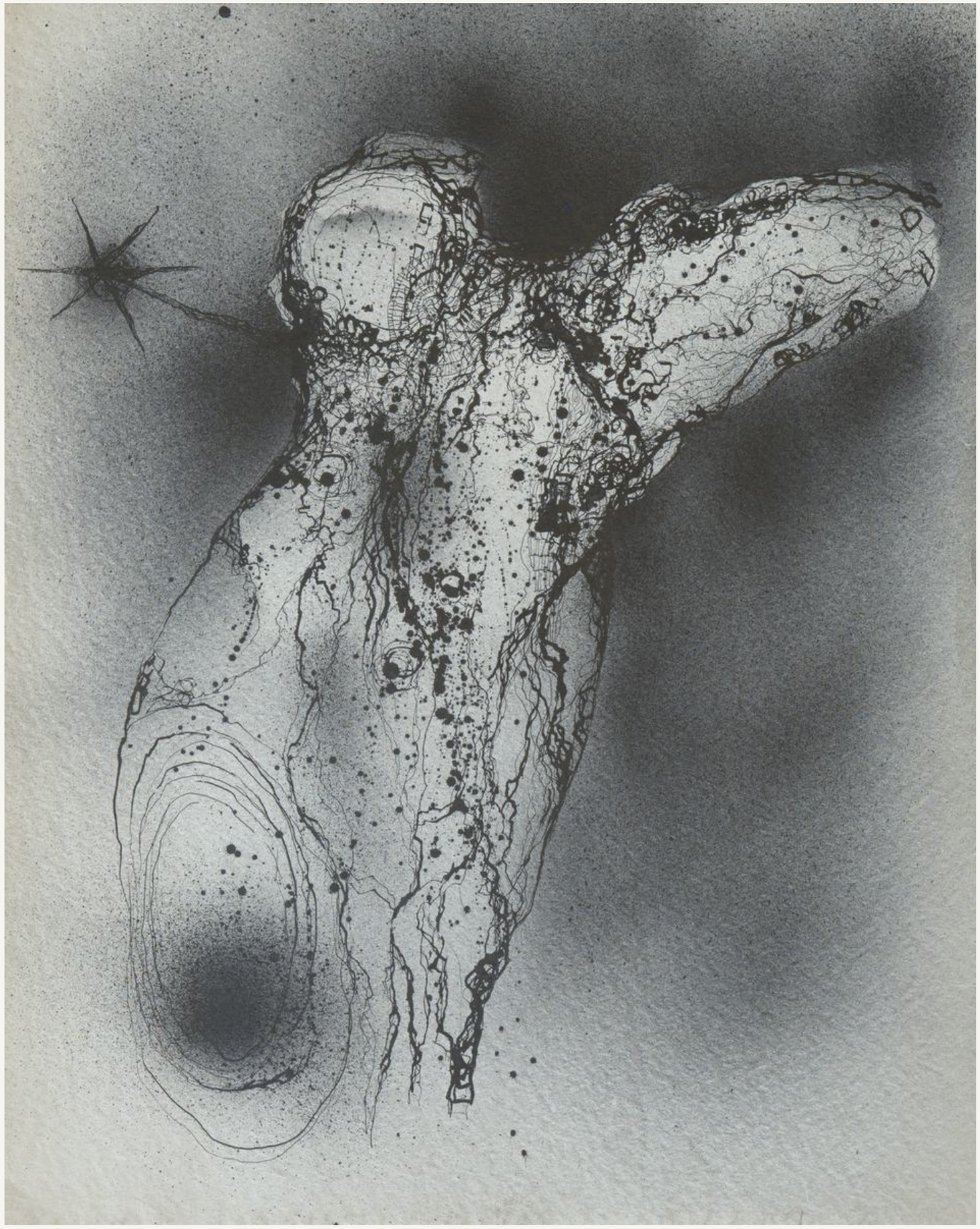
Pop Art 3 / DD. Nedatováno. Koláž, 88 × 62,5 cm. [D603]

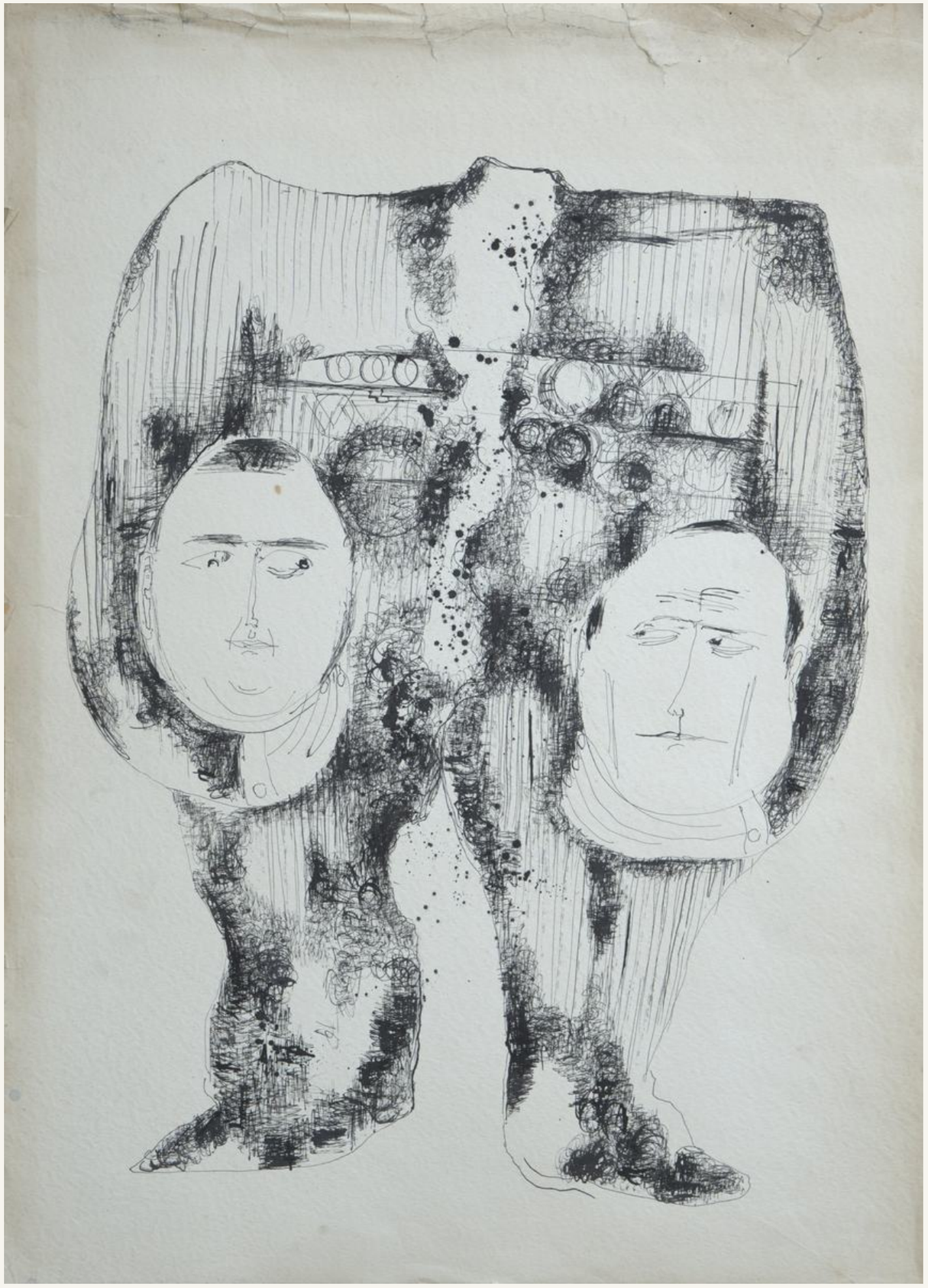
Pop Art 4 / Devět tváří. Nedatováno. Tuš, 90 × 65 cm. [D604]

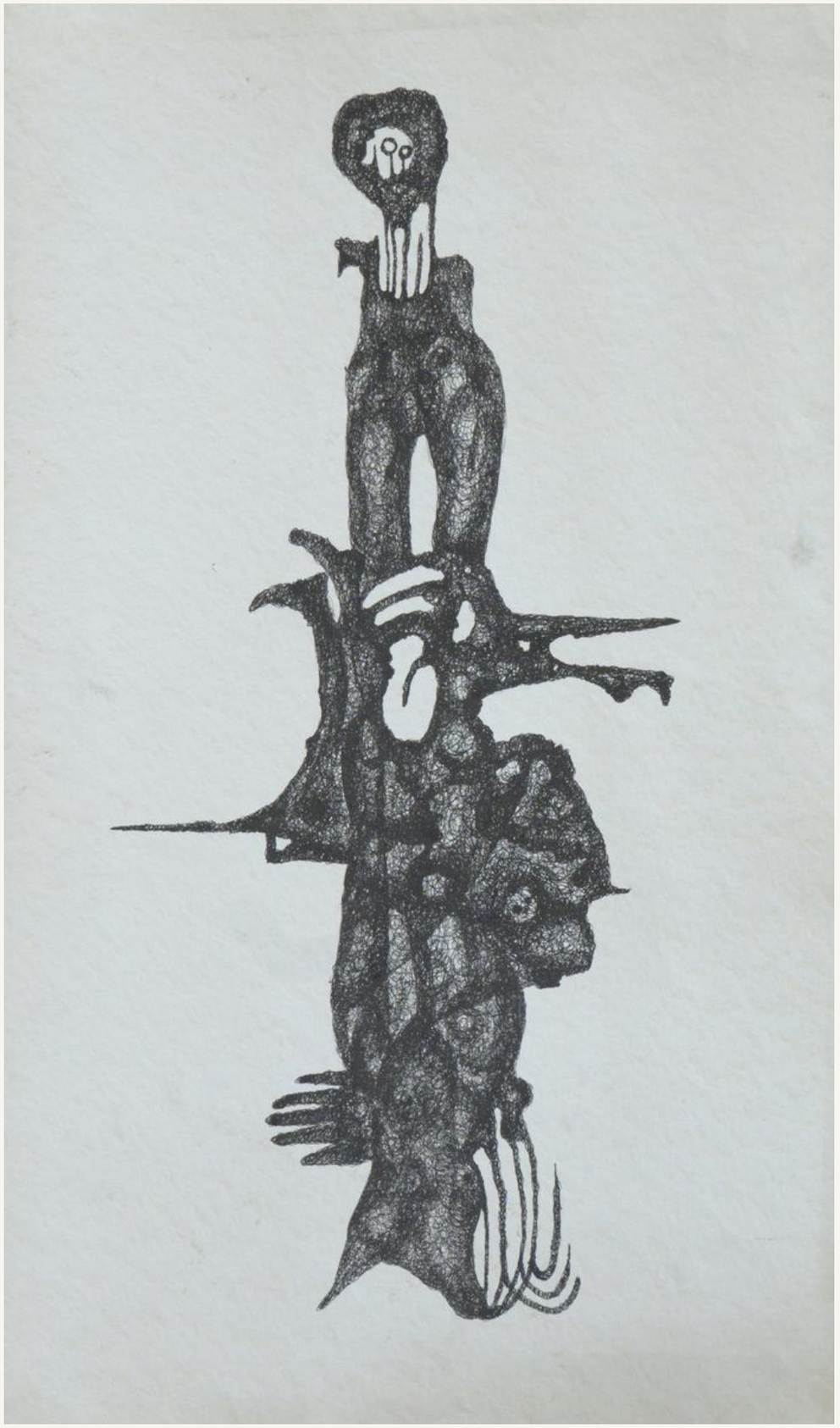
Čtyři muži. Nedatováno. Tuš na kartonu, 90 × 65 cm. [D600]

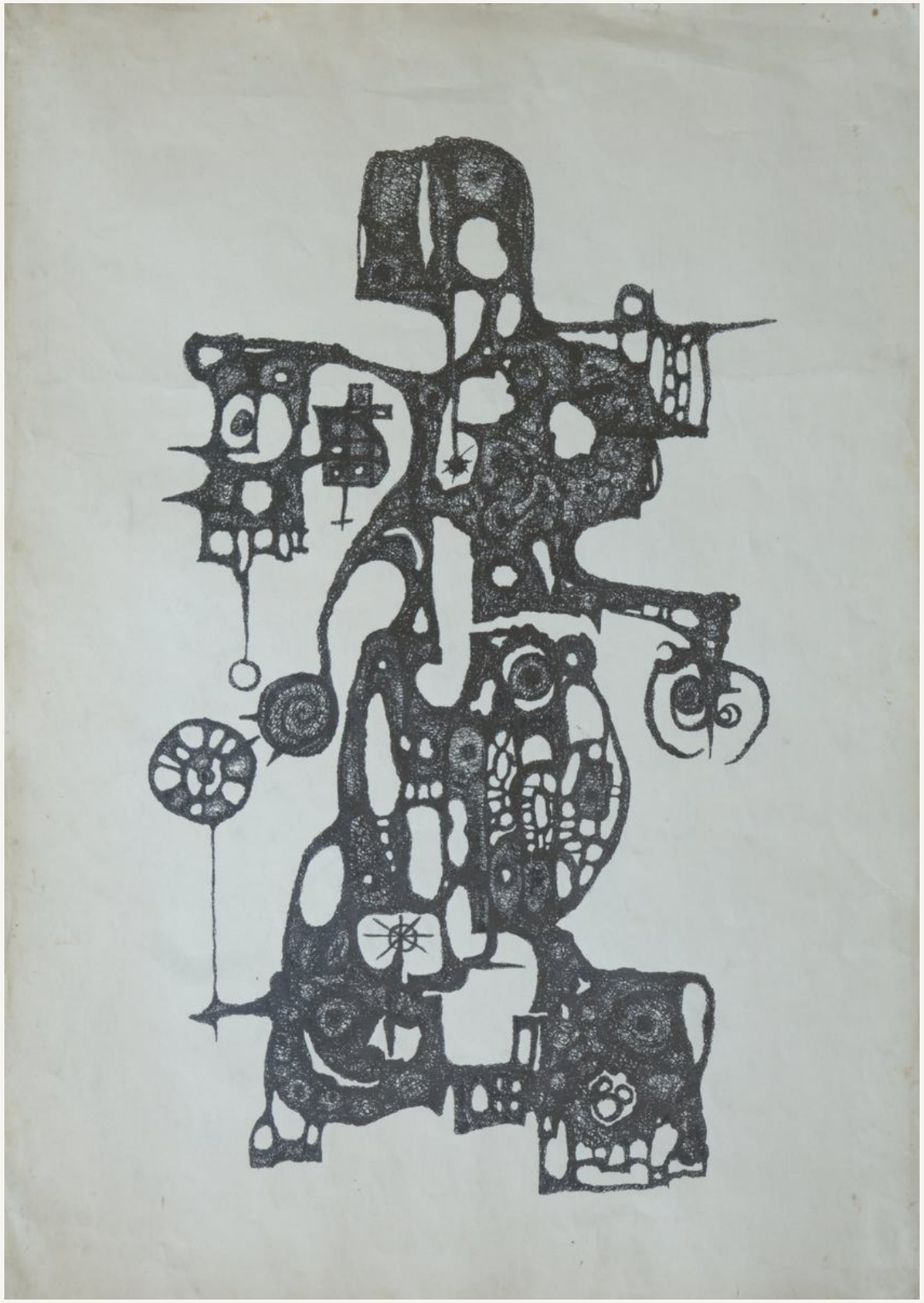
Torzo a kruh. nedatováno. tuš karton, 77 × 61,5 cm. [D606]

Bezhlavé torzo a dvě hlavy. nedatováno. tuš karton, 90 × 65 cm. [D607]

Abstrakt Vertikální. 1965. tuš karton, 65,5 × 38,5 cm. [D608]

Abstrakt Kresba Čtyři vertikální. 1965. tuš, 88 × 62,5 cm. [D609]

Muž s křížem. Nedatováno. Tuš na kartonu, 90 × 65 cm. [D610]

Abstrakt. asi 60. léta 20 století. tempera karton, 85 × 58,5 cm. [D593]

Slunce Abstrakt. 1963. tempera karton, 89,5 × 66 cm. [D578]

Abstract Černo-růžový abstract. nedatováno. tuš tempera papír, 65,5 × 38 cm. [D348]

Abstrakt. nedatováno. akryl nebo tempera na kartonu, 52 × 68 cm. [D361]

Studie k torzu

Studie k torzu. 1968. tempera pero a tuš na papíře, 9 × 11 cm. [D197]

Studie k torzu. 1968. tempera pero a tuš na papíře, 9 × 11 cm. [D198]

Studie k torzu. 1968. tempera pero a tuš na papíře, 9 × 11 cm. [D199]

Terezín a paměť místa

Terezín byl Strakovým rodným městem. Osobní blízkost k místu se v jeho tvorbě propojuje s reflexí lidských tragédií, které se zde odehrály. Město a Malá pevnost se vracejí jako architektura i jako prostor paměti. Pohled z výšky střídá zastavení u brány, prázdného dvora nebo stěny, jejíž ticho může působit naléhavěji než lidský ruch.

Barevná malba rozvíjí světlo a atmosféru, černobílé listy soustřeďují pozornost k rytmu zdí, oken a stínů. Stejné místo tak může být jednou přehledným celkem a podruhé sevřeným průchodem. Každý návrat otevírá jinou vzdálenost mezi divákem a tím, co obraz připomíná.

Vedle architektury vystupují lidské postavy. Jejich blízkost, osamění i vzájemné přimknutí dávají paměti místa konkrétní podobu. Kapitola spojuje tyto různé polohy bez potřeby převádět každý detail na vysvětlení. Dává prostor tomu, jak spolu mohou mluvit krajina města, prázdný prostor a přítomnost člověka.

Terezín a lidská důstojnost

Jiří Dolejš

Již na svých prvních výstavách přicházel Straka s obrazy, které byly tématicky i obsahově spojeny s Terezínem. Městem i válečným sběrným táborem. Tyto obrazy nebyly žádnou povinnou daní angažované tématice. Straka se totiž v Terezíně narodil, prožil v něm dětství, měl zažitou jeho zvláštní, neopakovatelnou atmosféru, znal osudy mnoha z těch, kteří skončili za zdmi ghetta i těch, kteří Terezínem jenom prošli, aby skončili v jiných, ještě strašnějších táborech smrti.

Zde jsou někde nejhlubší příčiny jeho hluboké averse vůči všemu, co může ohrožovat člověka, jeho vnitřní důstojnost a integritu.

Do složitého pocitu umělce se promítala skutečnost, že dříve než jiní mohl ve svém nejbližším okolí sledovat důsledky poúnorových totalitních praktik. Svůj vnitřní protest proti násilí Straka nesděloval ani ve svých prvních terezínských obrazech vnějšími prostředky. Od prvních let mu šlo o postižení vnitřního rozměru násilí, o násilí na duchu člověka.

Jiří Dolejš, text k výstavě Přemysla Straky v Památníku Terezín, 1991. Úryvek.

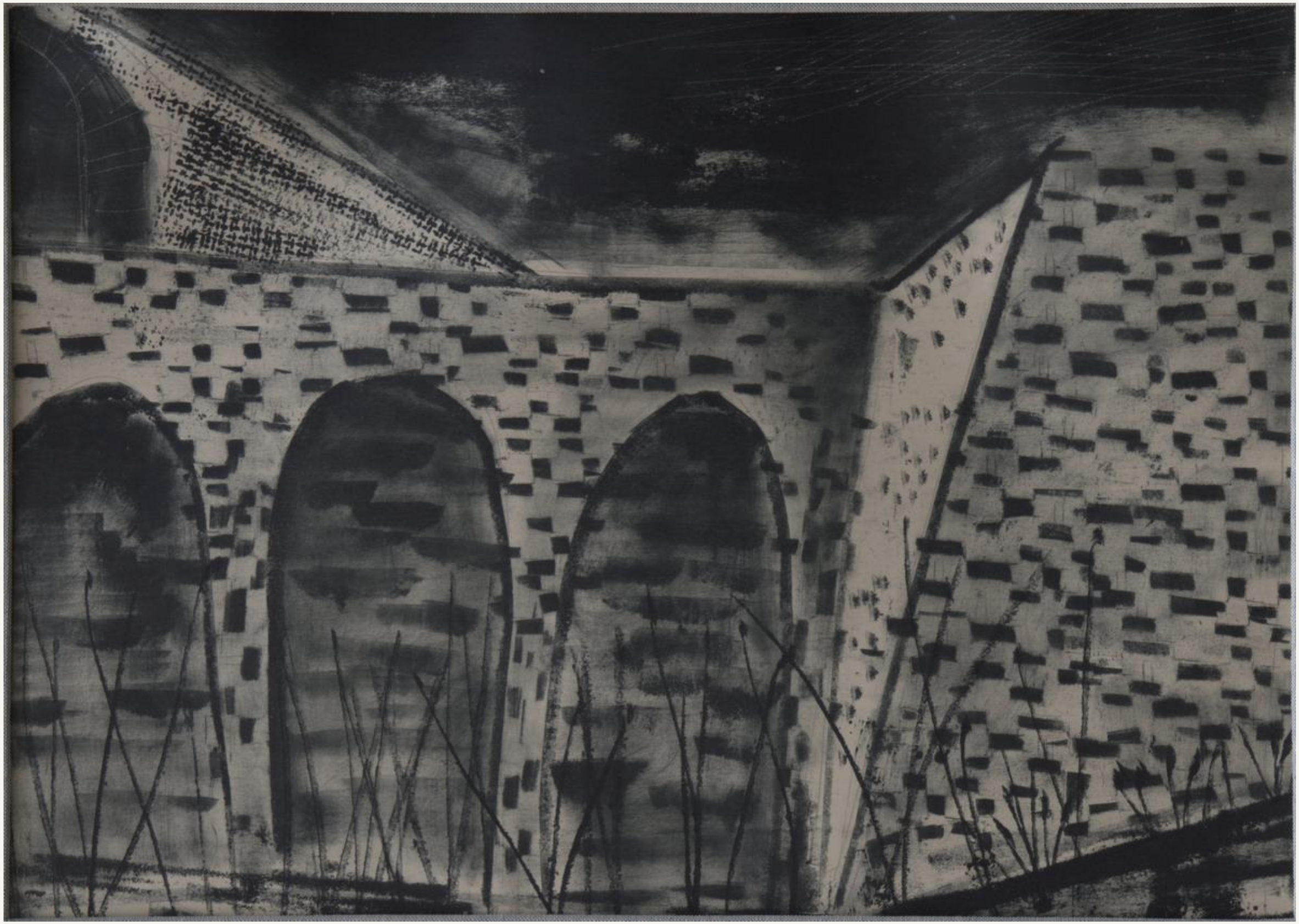
Terezín z výšky. 1960. pastel tempera karton, 62 × 88 cm. [D623]

Litoměřická brána. 1963. kvaš, 51 × 67 cm. [D154]

Terezín. 1960. tuš pastel na papíře, 40 × 58 cm. [D306]

Malá pevnost most. nedatováno. tuš nebo grafika na papíře, 34 × 47 cm. [D162]

Malá pevnost Dvůr. nedatováno. tuš nebo grafika na papíře, 34 × 47 cm. [D167]

Terezínské zdi

Jiří Dolejš

Obrazy Přemysla Straky se začaly objevovat ve výstavních síních Severočeského kraje začátkem šedesátých let. Vystavoval tenkrát obrazy z Terezína, místa, kde se narodil a kde v letech, v nichž je lidská bytost nejvnímavější a nejvíce zranitelná, nahlížel přes zdi a ohrady židovského ghetta do absurdního dramatu, jehož režisérem byla obludně fungující mašinerie německého fašismu.

Svůj první cyklus kreseb a obrazů, inspirovaný tímto osudovým a enervujícím prožitkem, věnoval terezínským vězňům, těm, kteří se nedočkali osvobození. A již v tomto cyklu naznačil, že mu nejde o, v té době stále ještě běžné, naturalistické evokace fyzického násilí. Jeho přístup byl zcela odlišný a umělecky mnohem úspěšnější a vážnější. Inspiroval se nápisy vězňů na terezínských zdech, jež byly stejně pozoruhodné, jako dnes světově známé kresby terezínských dětí, podlehly však času a živlům.

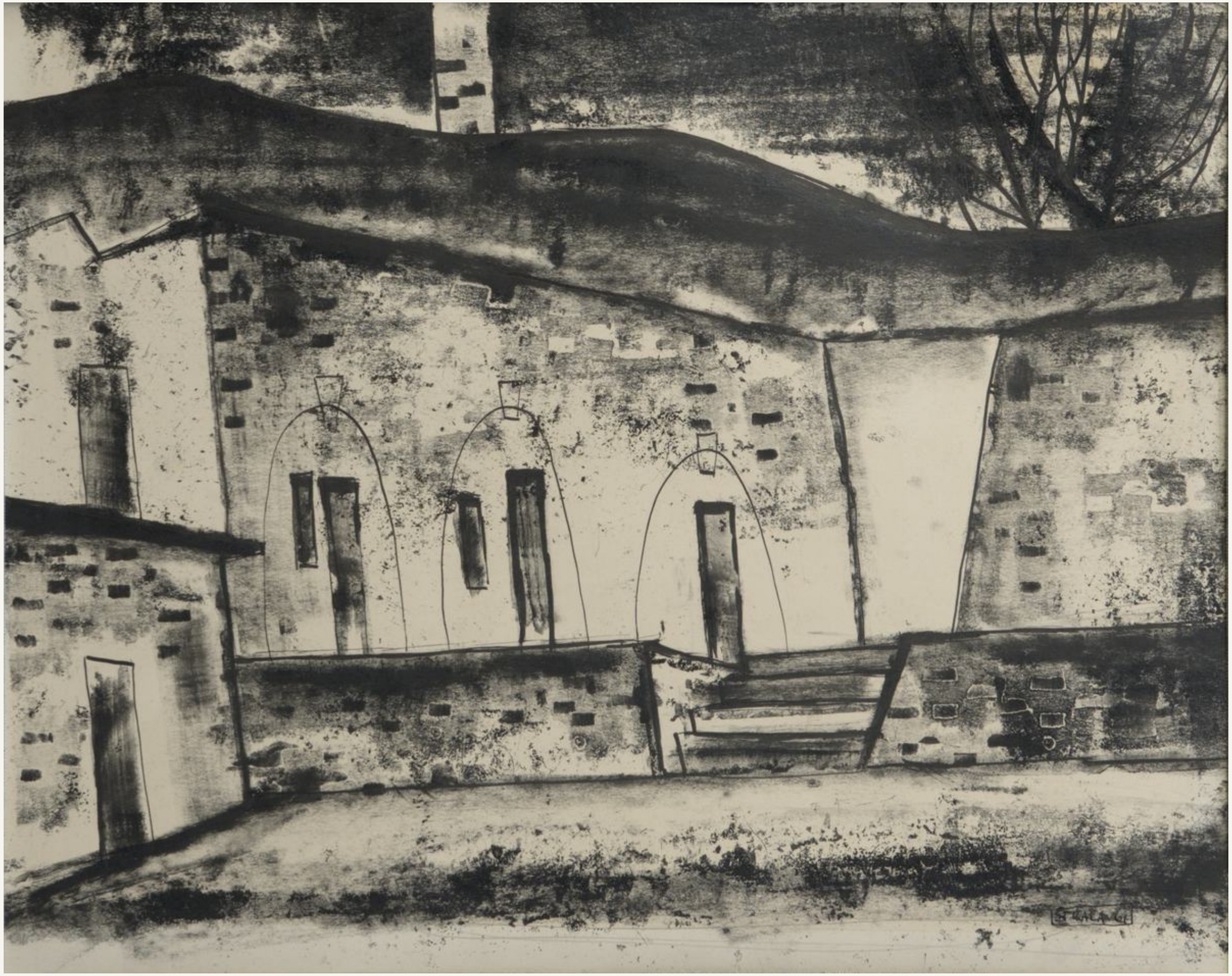
Jiří Dolejš, Přemysl Straka: Obrazy a kresby, Duchcov, 1980. Úryvek.

Terezín Malá pevnost Dílny. nedatováno. tuš nebo grafika na papíře, 34 × 47 cm. [D169]

Brána smrti Malá pevnost. pravděpodobně 1961. tuš nebo grafika na papíře, 34 × 47 cm. [D177]

Malá pevnost IV dvůr. 1961-1962. tuš a tisk, 44 × 51 cm. [D242]

Terezín Bohušovická kotlina. kolem 1960. tuš grafika na papíře, 38,5 × 52 cm. [D320]

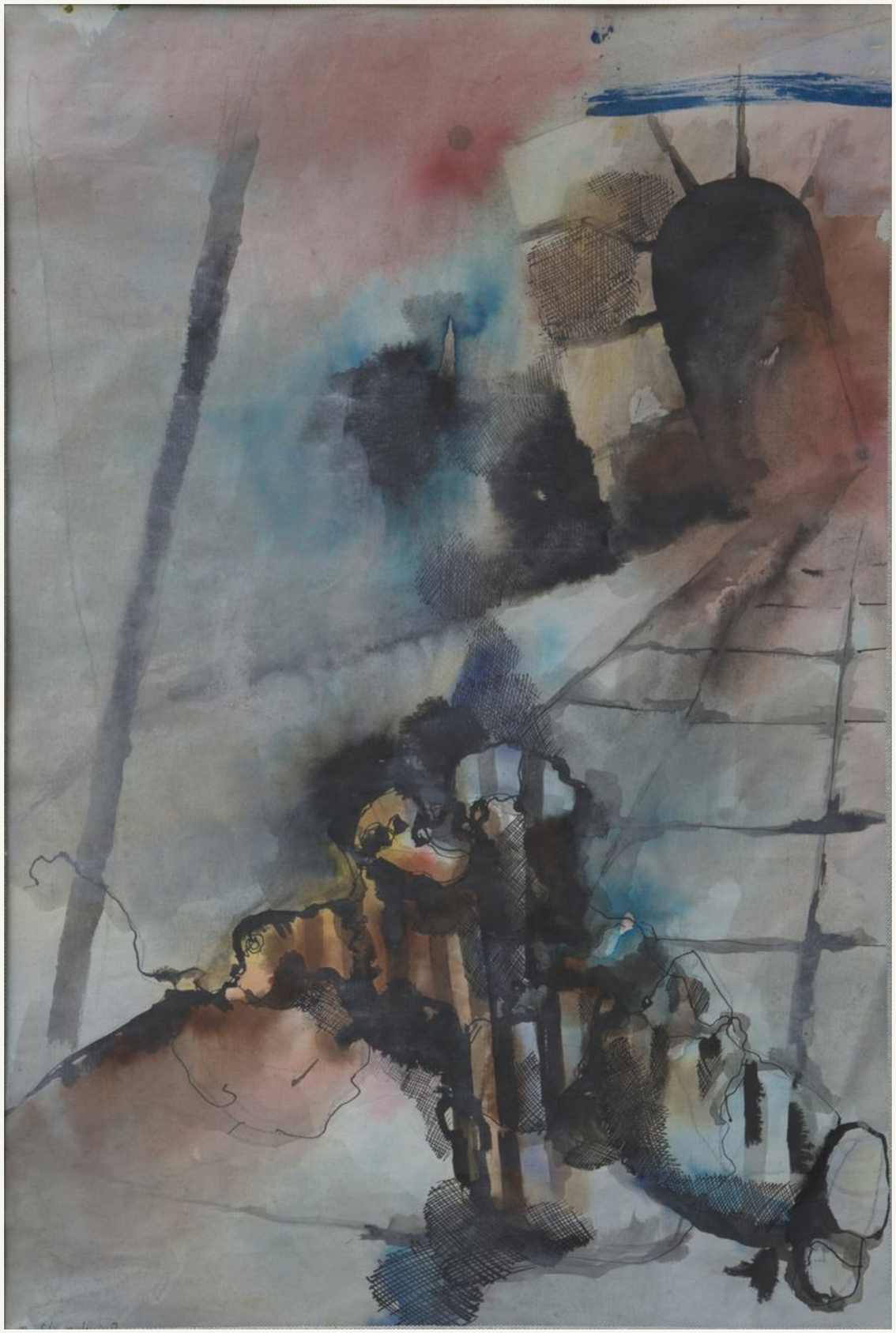
Márnice ghetta Terezín. kolem 1960. kombinovaná technika tuš tisk papír, 37 × 50 cm. [D324]

Terezín brána. Kolem roku 1960. kombinovaná technika, tuš, tempera a grafika na papíře, 45 × 62 cm. [D327]

Bez názvu Oběť. nedatováno. tuš tempera papír, 49 × 25,5 cm. [D328]

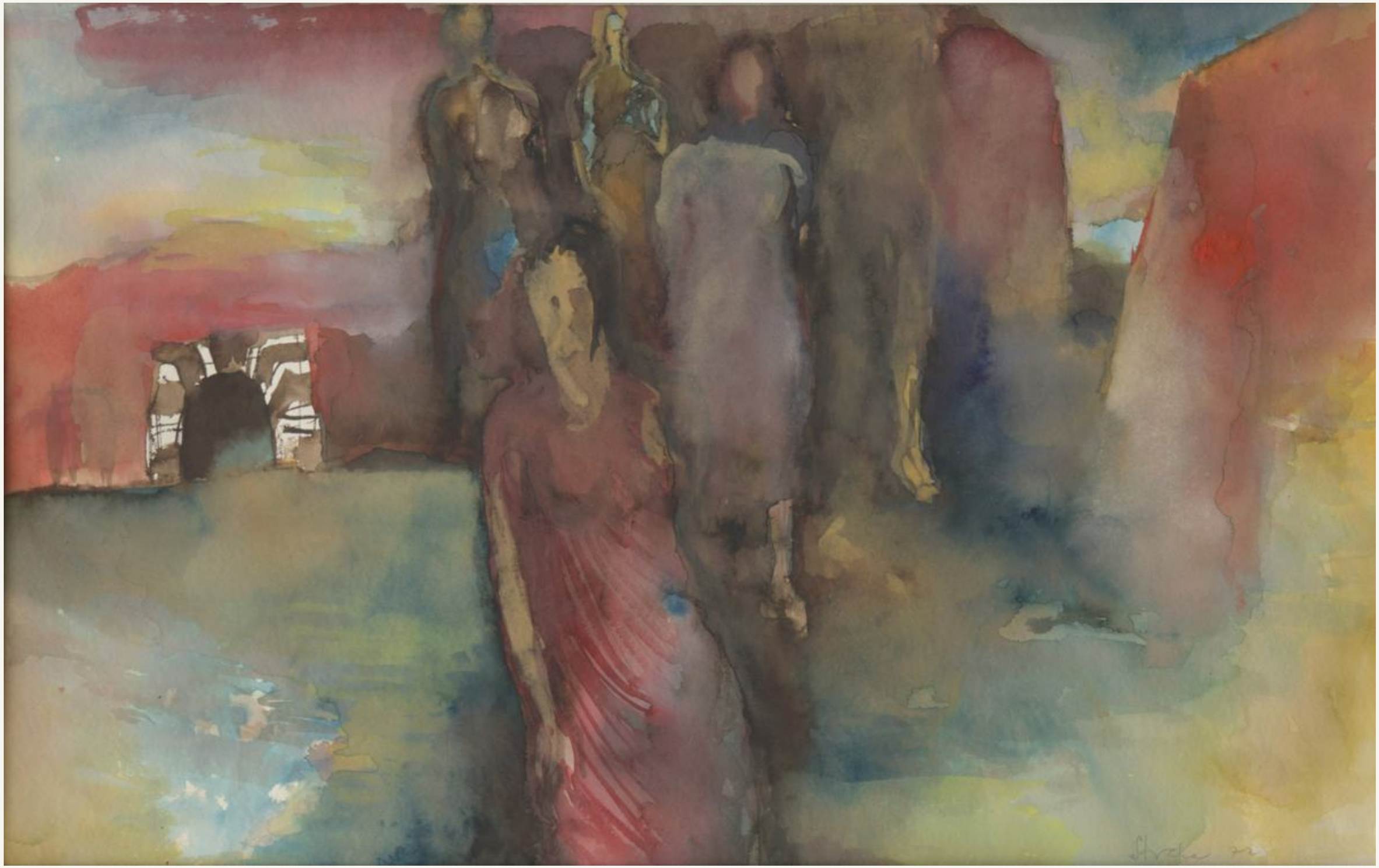
Návrat z Richardo. 1970. akvarel tempera na papíře, 37,5 × 23,5 cm. [D149]

Terezín / Starci 1. 1969 nebo 1970. akvarel na papíře, 23,5 × 37,5 cm. [D150]

Milenci. 1969 (datace nejistá). kvaš, 31 × 40 cm. [D152]

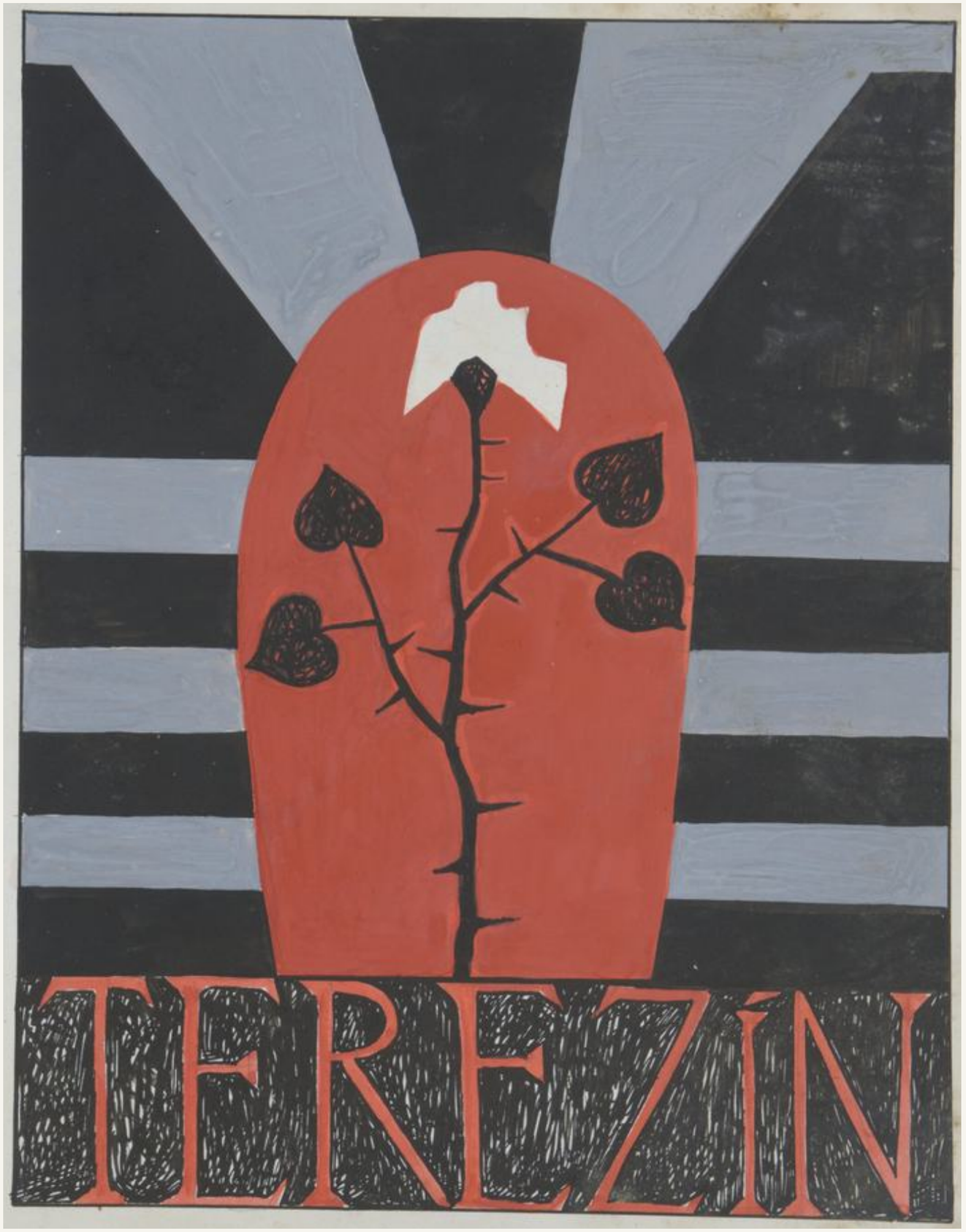
Lidické ženy v Terezíně 1. 1972. tempera kresba, 45 × 65 cm. [D244]

Ženský dvůr 2. 1971 / 1972 (datace se liší). tempera kresba na papíře, 55 × 70 cm. [D246]

Milenci z geta. datace nejasná. technika neuvedena, 60 × 90 cm. [D249]

Grafická práce Terezín 1. Nedatováno. Pero, tuš a tempera na papíře, 44 × 31 cm. Výřez obrazové části návrhu. [D393]

Litoměřice a okolí

Město se dá poznávat z dálky i z několika kroků. Ve Strakových obrazech se otevírá nad střechami, potom sestupuje mezi fasády, ploty a stromy. Známá silueta poskytuje orientaci, drobný detail zase důvod zpomalit. Barva a světlo přitom proměňují i místa, kolem nichž člověk běžně prochází bez povšimnutí.

Litoměřice jsou zde městem každodenního života. Vedle ulic se objevují zahrady, okraje zástavby a zeleň, která překrývá pevné obrysy domů. Průmyslové motivy rozšiřují tento prostor o krajinu utvářenou lidskou prací. Mezi domovem, periferií a vzdálenějším okolím vzniká souvislý svět, v němž se stavba a příroda neustále potkávají.

Závěrečný obraz U pošty, Litoměřice z roku 2001 je poslední známou datovanou malbou. Budova zůstává částečně skrytá za kmeny a korunami stromů. Konkrétní místo se znovu otevírá blízkému pozorování přírody: jemné větvení rozvolňuje architekturu a vede pohled k tomu, co se proměňuje kolem ní.

Staré Litoměřice Z ateliéru. 1984. olej na plátně, 100 × 115 cm. [D648]

Litoměřice Krupina ulice. 1958. tempera na papíře, 30 × 43,5 cm. [D671]

Litoměřice. kolem 1960. pastel papír, 51 × 87,5 cm. [D403]

Litoměřice z výšky. nedatováno. tuš pastel tužka karton, 42 × 48,5 cm. [D514]

Ulice Litoměřice. nedatováno. pastel na kartonu, 44 × 62 cm. [D517]

Poutač. 1958. olej na kartonu, 50 × 60 cm. [D111]

Pozůstalí. 50. nebo 60. léta 20. století. tempera na papíře, 40 × 52 cm. [D128]

Květiny u plotu. 50. léta 20. století. olej na plátně, 58 × 51 cm. [D112]

Akáty. 1960. tuš pastel na papíře, 40 × 58 cm. [D308]

Zima za humny. 1957. olej na překližce, 43 × 38 cm. [D122]

Periferie. 1995. olej na plátně, 70 × 70 cm. [D652]

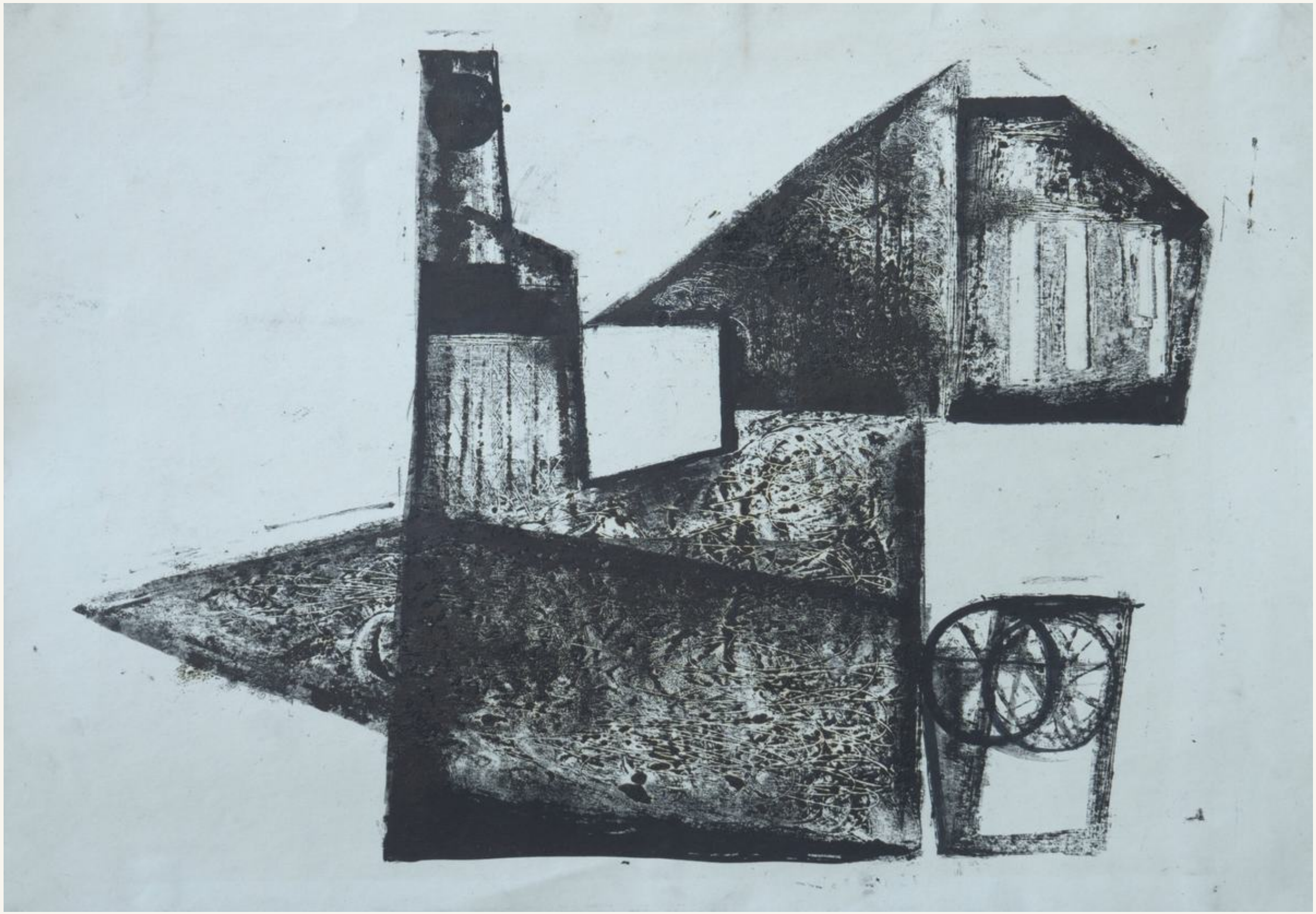
Povrchový důl. 1988. akryl na sololitu, 75 × 107 cm. [D650]

Povrchový důl. nedatováno. tempera papír, 26 × 44 cm. [D569]

Věž Povrchový důl. nedatováno. tempera na kartonu, 52 × 68 cm. [D483]

Z cyklu Hranice Manufaktura. asi 1964. grafika černobílý monotyp, 44 × 62 cm. [D632]

Pátý říjen v 16-20. 1974. olej na plátně, 92 × 83 cm. [D20]

Mrak. 1974. olej na plátně, 92 × 68 cm. [D21]

U pošty, Litoměřice. 2001. Akryl na sololitu, 30 × 40 cm. Poslední známý datovaný obraz. [D669]

Nákladní auto. nedatováno. tempera na kartonu, 44 × 62 cm. [D535]

Příroda zblízka a horizonty

Krajina Českého středohoří má rozpoznatelný rytmus. Nad poli vystupují jednotlivé kopce a cesta se může orientovat podle známého vrcholu. Říp je spojen s pověstí o praotci Čechovi, Radobýl s Karlem Hynkem Máchou a jeho litoměřickým působením. Tyto kulturní souvislosti doprovázejí naše vnímání míst; obrazy k nim přidávají bezprostřední zkušenost světla, barvy a prostoru.

V pozdější tvorbě se Strakův pohled častěji přibližuje k zemi. Obzor stoupá, obloha se zužuje a přední plán vyplňují trávy, květy, keře a voda. Z rozlehlého panoramatu se stává důvěrný výsek přírody. Tah štětce může současně připomínat stéblo a ukazovat vlastní hmotu barvy.

Blízké porosty střídají otevřenější pohledy a severočeské motivy doplňují krajiny z dalších míst. Jednotu kapitoly vytváří pozorné sledování proměn: tání, letního houstnutí trávy, podzimního zbarvení i stop úbytku a obnovy. Krajina se neuzavírá do jediné podoby. Každý obraz nabízí jiný okamžik jejího trvání.

Krajina zblízka

Jiří Dolejš

Počátkem osmdesátých let se v jeho obrazech začíná prosazovat fragmentárnější přístup, soustředěný k výsekům krajiny. Smyslem této proměny ohniskové vzdálenosti bylo odhalení skrytého řádu a života přírody. Umělce nezajímá trvale zafixovatelný stav, ale příroda v procesu jejího bytí, vznikání, zanikání, stopy po působení přírodních živlů.

Objevují se nové motivy, tající sníh, slehlá tráva, zvlněná hladina rybníků a řek, stín táhnoucích oblaků v krajině. Konečně může uplatnit strukturální přístup, charakteristický pro Torsa a Figury. Konečně objevil způsob, jak uplatnit v samotných rukopisných složkách reflexi i prožitek krajiny, jak vnést do malby spontánnost, apel na divákovo citové ztotožnění s místem.

Jiří Dolejš, text k výstavě Přemysla Straky v Památníku Terezín, 1991. Úryvek.

Mrak se stříbrným okrajem. 1976. akryl na sololitu. [D85]

Hradiště před bouří. 1984. olej na plátně, 100 × 110 cm. [D94]

Říp. 1978. olej na plátně, 87 × 108 cm. [D99]

Krajina pod Radobýlem. 1976. akryl na sololitu, 50 × 70 cm. [D108]

Cesta k Radobýlu. 1996. akryl na sololitu, 58,5 × 48,5 cm. [D646]

Ronov. 1997. akryl na sololitu, 30 × 40 cm. [D659]

Soumrak nad Varhoští. 1999 podle evidence; dataci ověřit. Akryl na sololitu, 29 × 39 cm. [D674]

Vrcholy. 1979. olej na plátně, 83 × 98 cm. [D34]

Středohoří. 1982. olej na plátně, 58 × 77,5 cm. [D28]

Krajina s tmavým útvarem. kolem 1994. olej na kartonu, 50 × 60 cm. [D110]

Oranice. 1980. olej na plátně, 75 × 86 cm. [D36]

Krajina s rybníkem. 1982. olej na kartonu, 50 × 70 cm. [D654]

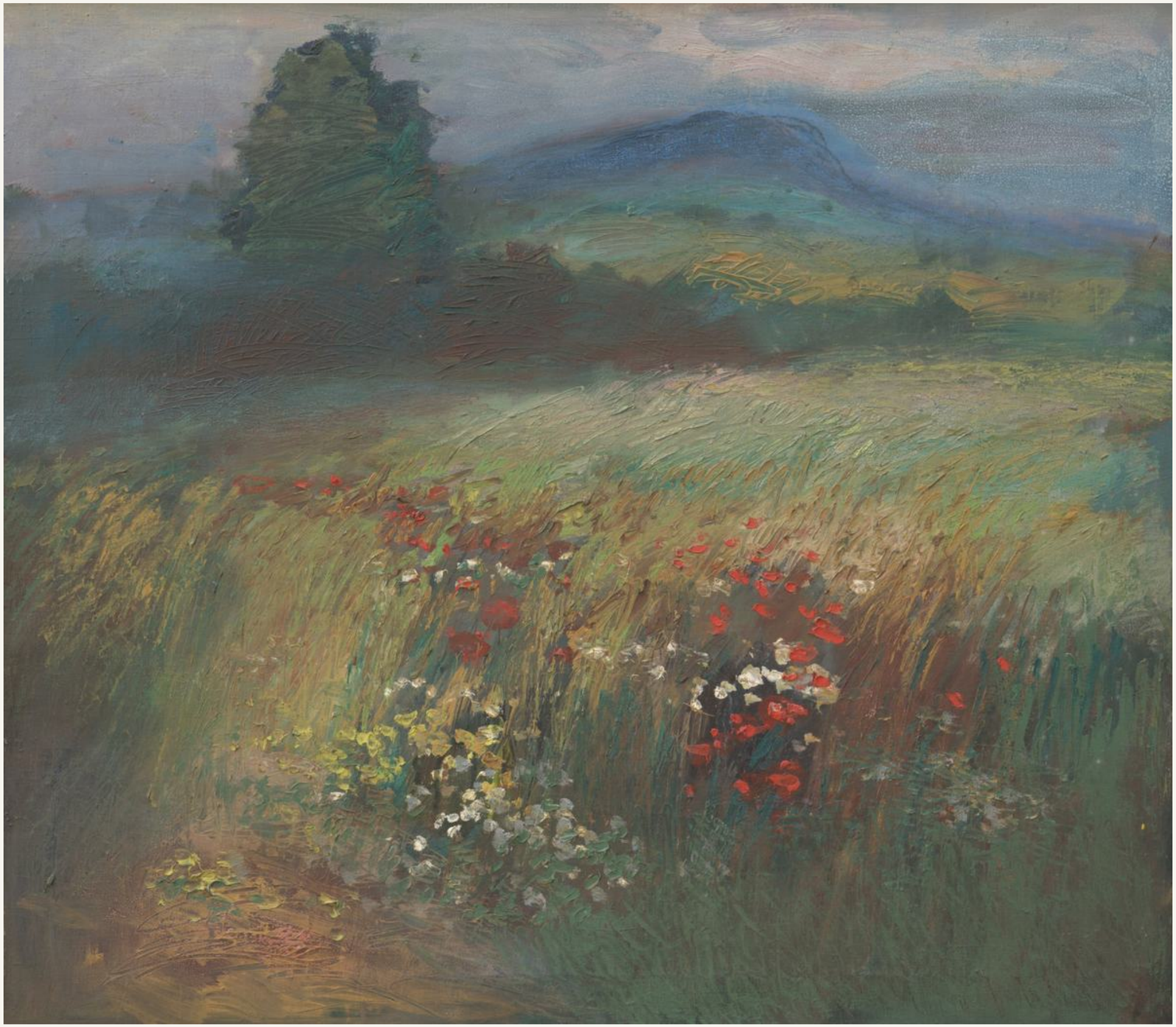
Jaro na jihu. 1999. akryl na sololitu, 67 × 63 cm. [D665]

Letní odpoledne. 1991. akryl na sololitu, 33 × 44 cm. [D673]

Místo skryté ve Středohoří. 1979-1981 odhad. olej na plátně, 58 × 88 cm. [D39]

Ve Středohoří 1. 1988–1992 (odhad). olej na plátně, 69 × 79 cm. [D40]

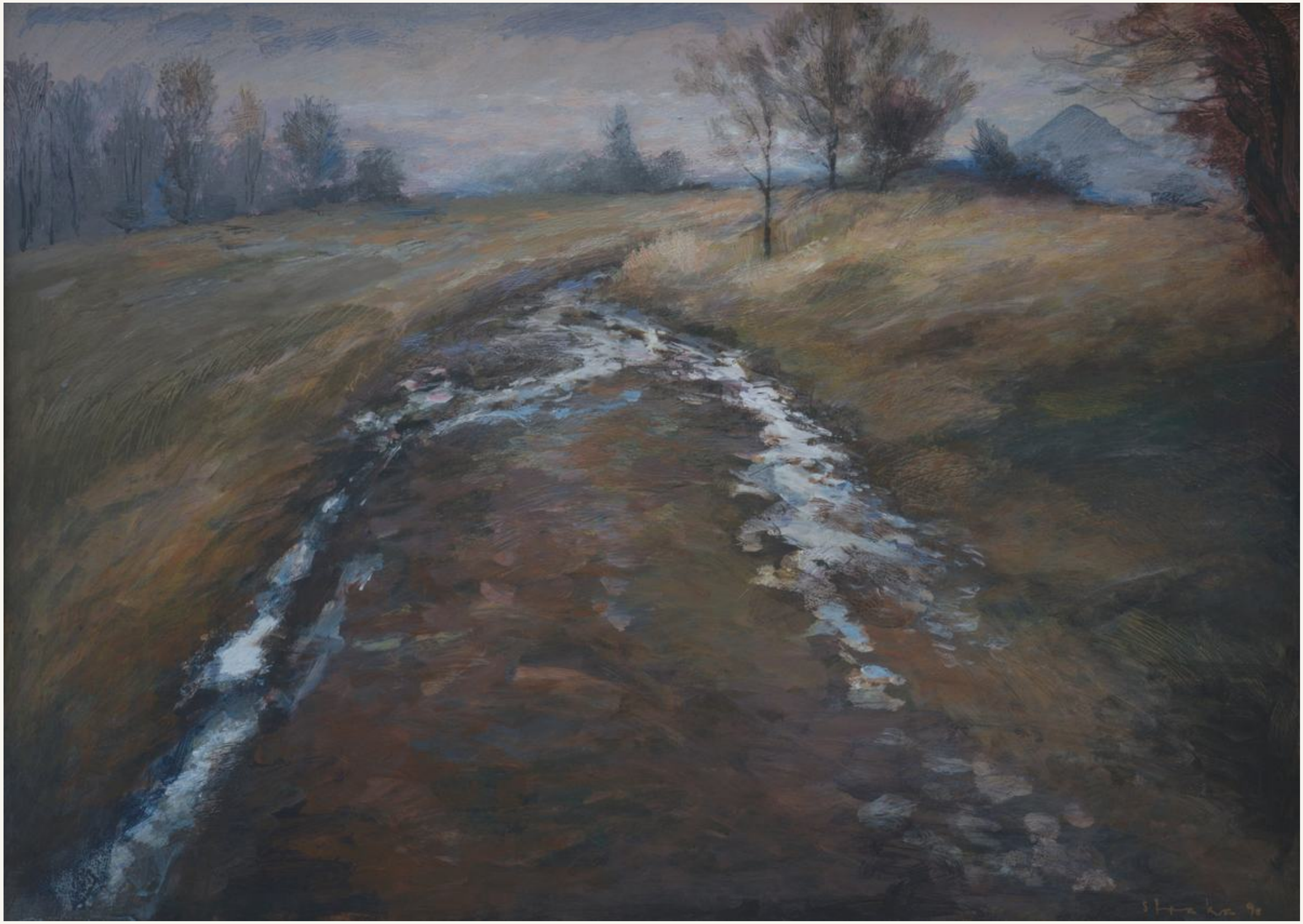
Louka ve Středohoří. 1996. akryl na sololitu, 70 × 80 cm. [D15]

Horizont. 2000. akryl na sololitu, 40 × 50 cm. [D663]

Na Děčínsku. 1998. akryl na sololitu, 60 × 70 cm. [D664]

Předjaří ve Středohoří. 1990. akryl na sololitu, 73 × 103 cm. [D31]

Tající sníh Die Schneeschmelze. 1980. olej na plátně, 66 × 88 cm. [D35]

Tání ve Středohoří. 1980. olej na plátně, 70 × 95 cm. [D44]

Bodláky na Středohoří. 1987-1988 odhad. akryl na sololitu, 95 × 96 cm. [D30]

Kořist. 1989. Akryl na sololitu. [D6]

Jabloňový sad. 1984. olej na překližce, 101 × 101 cm. [D97]

Les na ústupu. 1989. akryl na sololitu, 20 × 30 cm. [D60]

Podzim na Třeboňsku. 1999. akryl na sololitu, 30 × 40 cm. [D658]

Před Terezínem. 2000. akryl na sololitu, 25 × 33 cm. [D660]

Na břehu Ohře. 1997. akryl na sololitu, 50 × 60 cm. [D16]

Podzim u Ohře. 2000. akryl na sololitu, 40 × 50 cm. [D661]

Pěšina. 2000. akryl na sololitu, 40 × 50 cm. [D662]

Ohře - Křešín. 2000. akryl na sololitu, 60 × 70 cm. [D668]

Modré kvítí. 80. léta 20 století. olej na plátně, 71 × 81 cm. [D107]

Zátiší

Několik předmětů na stole může vytvořit celý malířský svět. Láhev, nádoba, plod nebo květina přinášejí různé obrysy a povrchy; jejich blízkost dovoluje sledovat, jak se navzájem ovlivňují barvy. Obyčejné věci získávají váhu soustředěným pohledem, světlem a způsobem, jakým jim malíř vymezí místo.

Straka někdy nechává předměty vystoupit z tmavého pozadí, jindy je skládá do těsně sousedících ploch. Pevný okraj může přejít v uvolněný tah, objem se promění v barevný znak a stůl téměř zmizí pod uspořádáním nádob. Vedle plodů a květů se objevují také potřeby každodenní práce, které do tichého prostoru obrazu vnášejí stopu lidské ruky.

Kapitola dovoluje porovnávat příbuzné sestavy i výrazně odlišná řešení. Při pomalém procházení vystoupí drobné rozdíly: výška hrdla, vzdálenost dvou předmětů, světlé místo mezi listy. Právě v těchto vztazích se jednoduchý námět pokaždé mění v nový obraz.

Zátiší se štětci. nedatováno. technika neurčena, 40 × 46 cm. [D48]

Zátiší s jablky. 1961. tempera na papíře nebo lepence, 42 × 61 cm. [D657]

Zátiší s jablky. 1957 (nejisté). akvarel nebo olej na papíře, 32,5 × 45 cm. [D279]

Zátiší s lahví a hruškami. Nedatováno. olej na plátně, 67 × 52 cm. [D53]

Zátiší se čtyřmi květinami. asi 60. léta 20 století. tempera karton, 62 × 88 cm. [D619]

Zátiší se slunečnicí. 1962. tempera karton, 88 × 63 cm. [D584]

Zátiší se žlutými květy. 1960. tuš pastel karton, 48 × 35 cm. [D533]

Zátiší se šitím. nedatováno. tempera na kartonu, 44 × 62 cm. [D494]

Zátiší se třemi lahvemi. 1961. tempera na kartonu, 62 × 44 cm. [D469]

Zátiší / tři lahve a karafa. 1961. Tempera na kartonu, 62 × 44 cm. [D471]

Zátiší se šesti nádobami. Nedatováno. Tempera na kartonu, 62 × 44 cm. [D489]

Zátiší s lahvemi. 1961. tempera na papíře, 62 × 43 cm. [D284]

Černé zátiší. nedatováno. tempera na kartonu, 52 × 68 cm. [D467]

Modré zátiší Víno. nedatováno cca 60. léta. tempera na kartonu. [D479]

Zátiší s lahvemi. Nedatováno. Tempera na kartonu, 62 × 88 cm. [D621]

Zátiší se džbánem a květinou. 1981. olej na plátně, 66 × 80 cm. [D42]

Kytice růží. nedatováno. olej na plátně, 75 × 71 cm. [D655]

Konvalinky. nedatováno. akryl na sololitu, 40 × 30 cm. [D656]

Papriky. 1991. akryl na sololitu, 30 × 45 cm. [D670]

Zátiší s jablky. 1988. akryl na sololitu, 25 × 30 cm. [D61]

Cesty

Cesta mění nejen místo, ale i způsob dívání. Neznámý dům, pobřeží nebo chvíle společného zastavení získají pozornost, kterou jim doma možná nevěnujeme. Úvodní výlet otevírá kapitolu jako okamžik mezi příjezdem a dalším pohybem: pod velkou oblohou se na chvíli setkávají lidé a krajina.

Další obrazy přivádějí pohled k osamělým stavbám, gotické architektuře a moři. Někde určuje místo samotný název, jinde zůstává otevřené. Důležitým motivem se může stát dům na okraji prostoru i několik kamenů, jejichž tvar napovídá, jak se krajina skládá do obrazu.

U pobřeží se pohled zpomaluje. Barevné pásy vody, pevné balvany a vzdálený obzor vytvářejí odlišný rytmus než městská ulice. Kresba a malba mohou k podobnému námětu přistoupit různě: jednou sledují obrys, podruhé atmosféru a světlo. Výběr spojuje různé zaznamenané náměty z cest.

Výlet do NDR. 1975. olej na plátně, 84 × 93 cm. [D1]

Španělská krajina. 1984. olej na sololitu, 60 × 80 cm. [D7]

Opuštěná usedlost 2. 1984. olej na plátně, 70 × 90 cm. [D13]

Selské stavení. 1993. akryl na sololitu, 44 × 48,5 cm. [D49]

Někde v Anglii / Gotická budova. 1978. olej na plátně, 75 × 86 cm. [D66]

Příběh cesty. nedatováno. olej na plátně, 75 × 92 cm. [D65]

Španělský záliv. nedatováno. olej na plátně, 70 × 90 cm. [D10]

Kameny u moře. 90. léta 20. století (odhad). technika neurčena, 43 × 53 cm. [D29]

Skály v moři. 1981. olej na plátně, 60 × 95 cm. [D67]

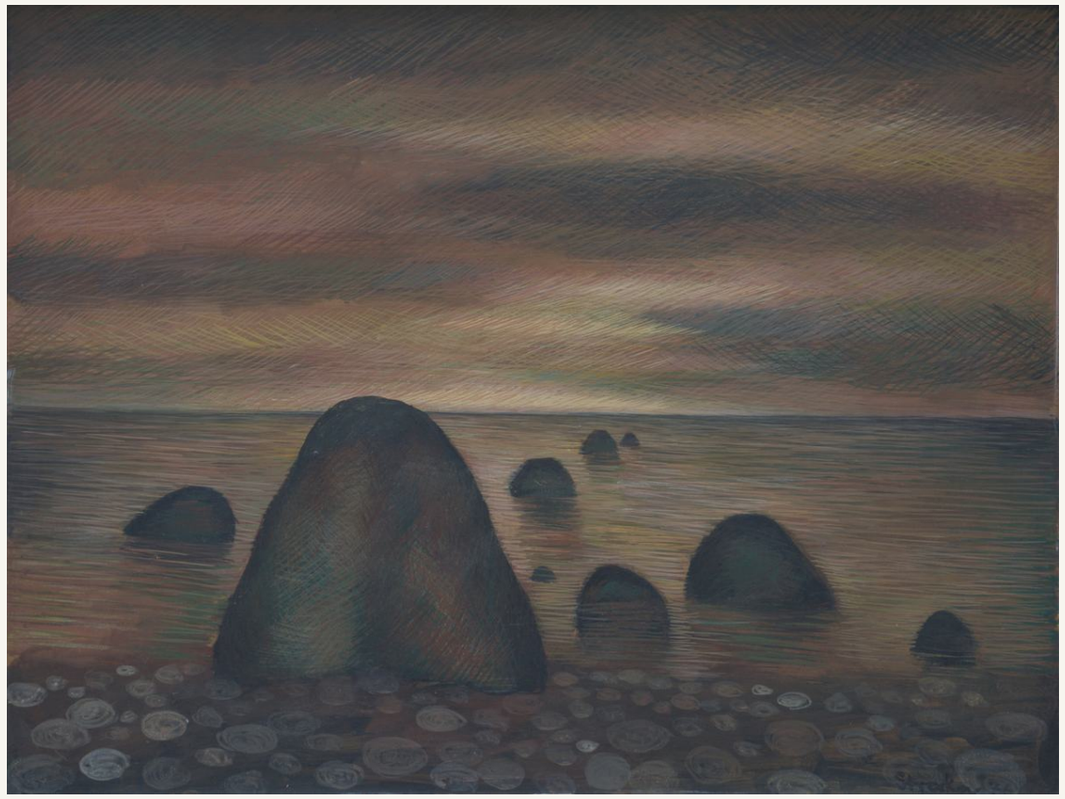

Rybářská vesnice. 1976. akryl na sololitu, 49 × 68 cm. [D69]

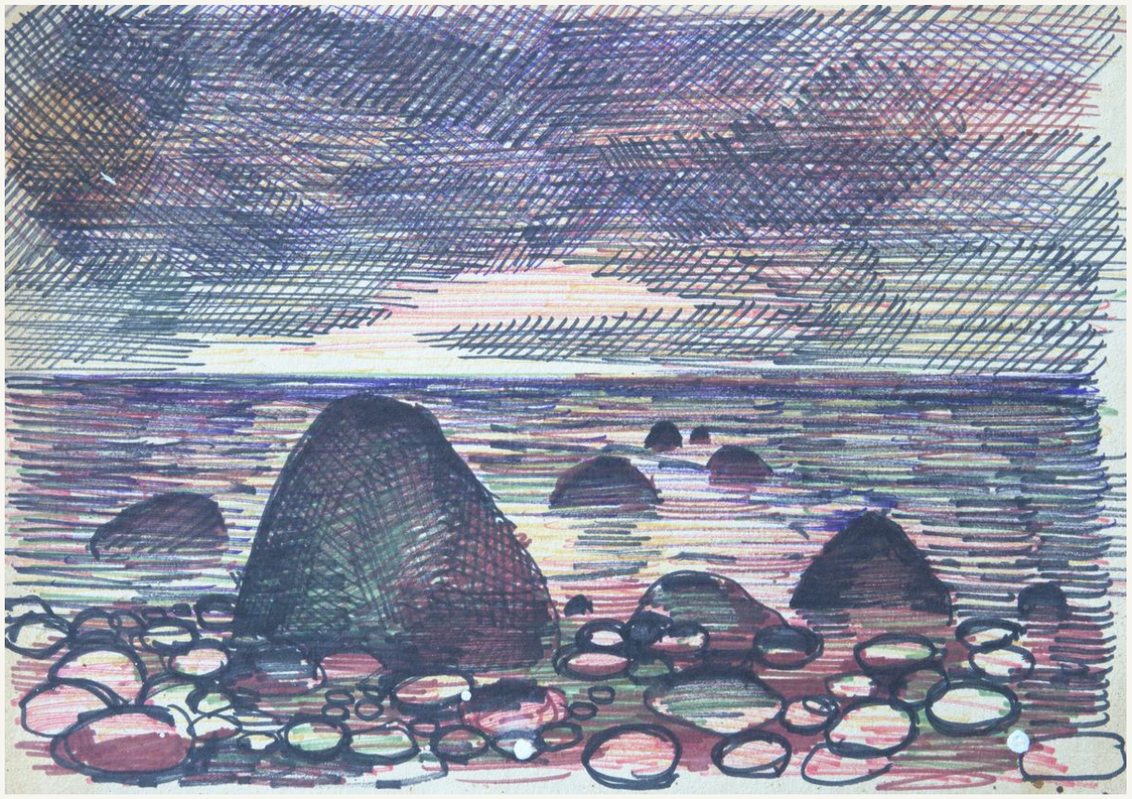

Pobřeží. 1961. technika nezdokumentována, rozměry nezdokumentovány. [D285E]

Klidné moře a pobřežní studie

Klidné moře. 1976. akryl na sololitu, 60 × 80 cm. [D83]

Studie Balvany u moře. Nedatováno. Barevné fixy na papíře, 15 × 21 cm. [D454]

Kypr záliv. 1990. akryl na sololitu, 60 × 70 cm. [D666]

Loď v zátoce. nedatováno. akryl na sololitu, 61,5 × 81 cm. [D118]

Loďky v zálivu / Hommage Zrzavý. 1961 nebo 1962. Tempera na kartonu, 44 × 62 cm. [D491]

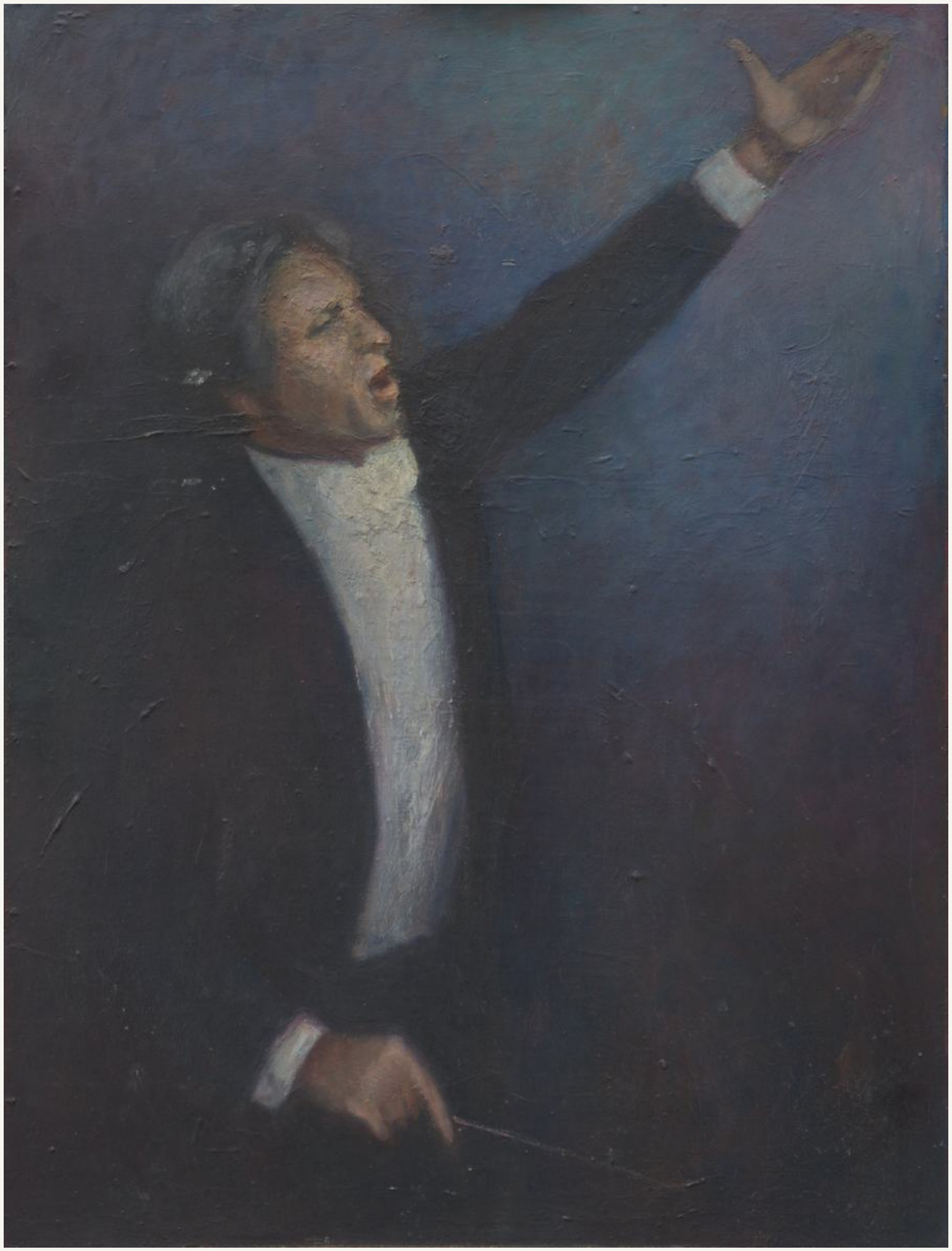
Židovský hřbitov Tučepy. 1993. akryl na sololitu, 60 × 70 cm. [D114]

Libor Pešek

Dirigentovo gesto trvá jen okamžik, přesto v sobě soustředí pohyb celého těla. Na Strakově obraze z roku 1983 vystupuje světlá košile z tmavomodrého pozadí a zvednutá paže vede pohled vzhůru. Malba zachycuje člověka při práci, v soustředění, které působí i bez přítomnosti orchestru.

Hudba se zde otevírá prostřednictvím těla a rytmu obrazu. Pohyb rukou, natočení hlavy a vztah světlých a tmavých ploch dávají nehybné malbě vnitřní tempo. Portrét tak umožňuje zastavit se u něčeho, co při koncertu neustále pokračuje.

Rozhovor z 10. srpna 1991 přibližujeme redakčním shrnutím dochovaných pasáží. Výstřižek pochází z archivu Přemysla Straky a vedle malby přináší dirigentovy veřejně vyslovené úvahy.

Dirigent Libor Pešek. 1983. olej na dřevě, 104 × 79 cm. [D75]

Zůstaňme hloubavým národem

V rozhovoru s Terezií Jungrovou z 10. srpna 1991 uvažuje Libor Pešek o každodenním životě v Británii a v Československu. Britské prostředí popisuje prostřednictvím zdrženlivosti, respektu k soukromí a tolerance. Všímá si zároveň společenských rozdílů a historických návyků, které ovlivňují, jak se lidé setkávají a jak vnímají svět za hranicemi vlastní země.

K českému prostředí se vrací s oceněním širokého kulturního rozhledu a přirozeného zájmu o věci, které přesahují bezprostřední profesi. Připomíná společenskou blízkost, při níž se mohou potkávat lidé různých povolání a postavení. Taková setkání pro něj patří k hodnotám, jež nemusí být samozřejmé ani ve společnosti s vyšší životní úrovní.

Rozhovorem prochází otázka, co se může při proměně společnosti ztratit. Pešek uvažuje o tlaku na úspěch, o nových společenských bariérách i o nebezpečí, že snaha o blahobyt vytlačí čas k přemýšlení. Osobní svobodu spojuje s možností uchovat si vlastní úsudek a nezávislý vnitřní život. Přání zůstat hloubavým národem tak vyznívá jako výzva k pozornosti vůči sobě i druhým.

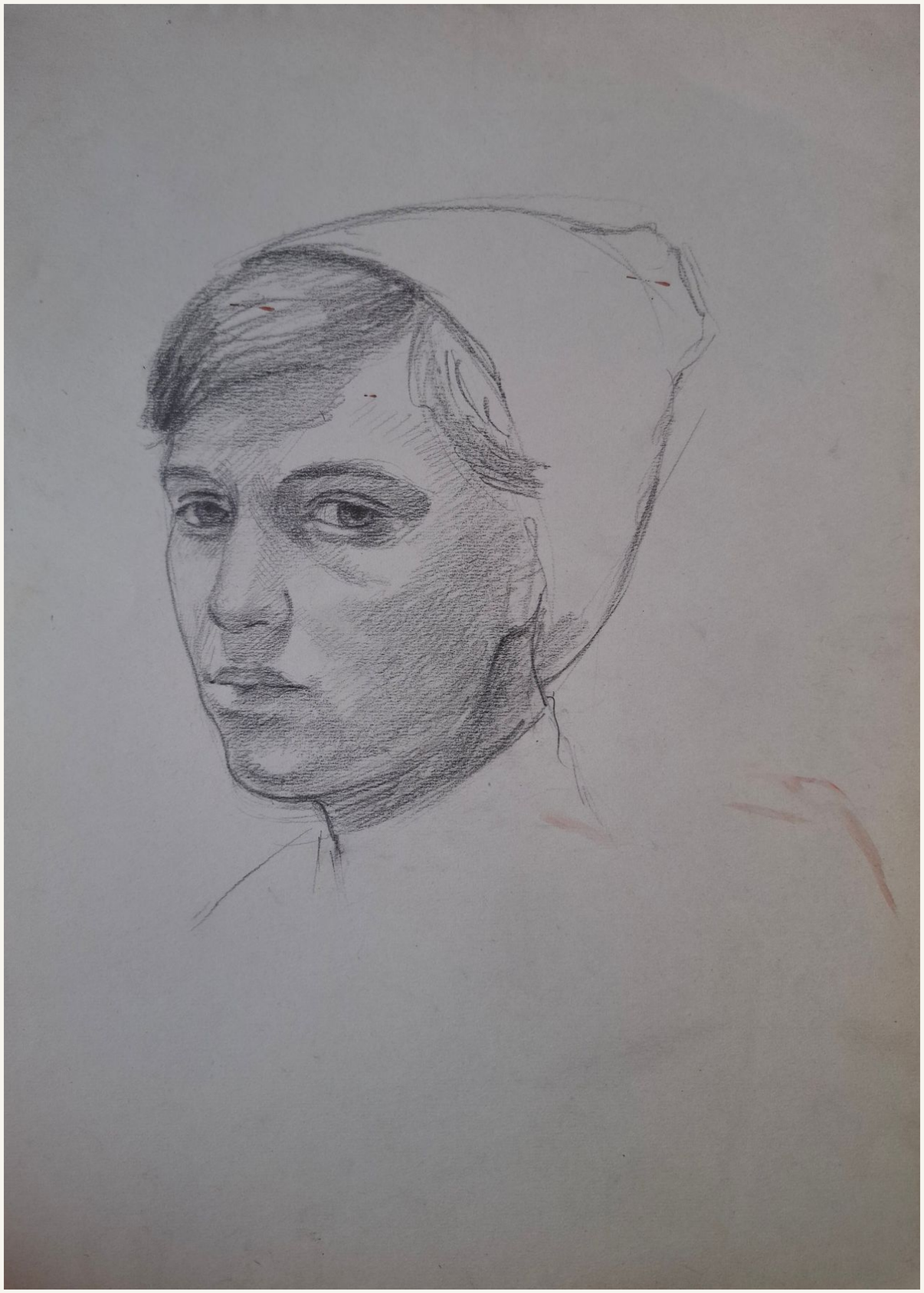
Z článku Terezie Jungrové, 10. srpna 1991.

Skicář jako dílna

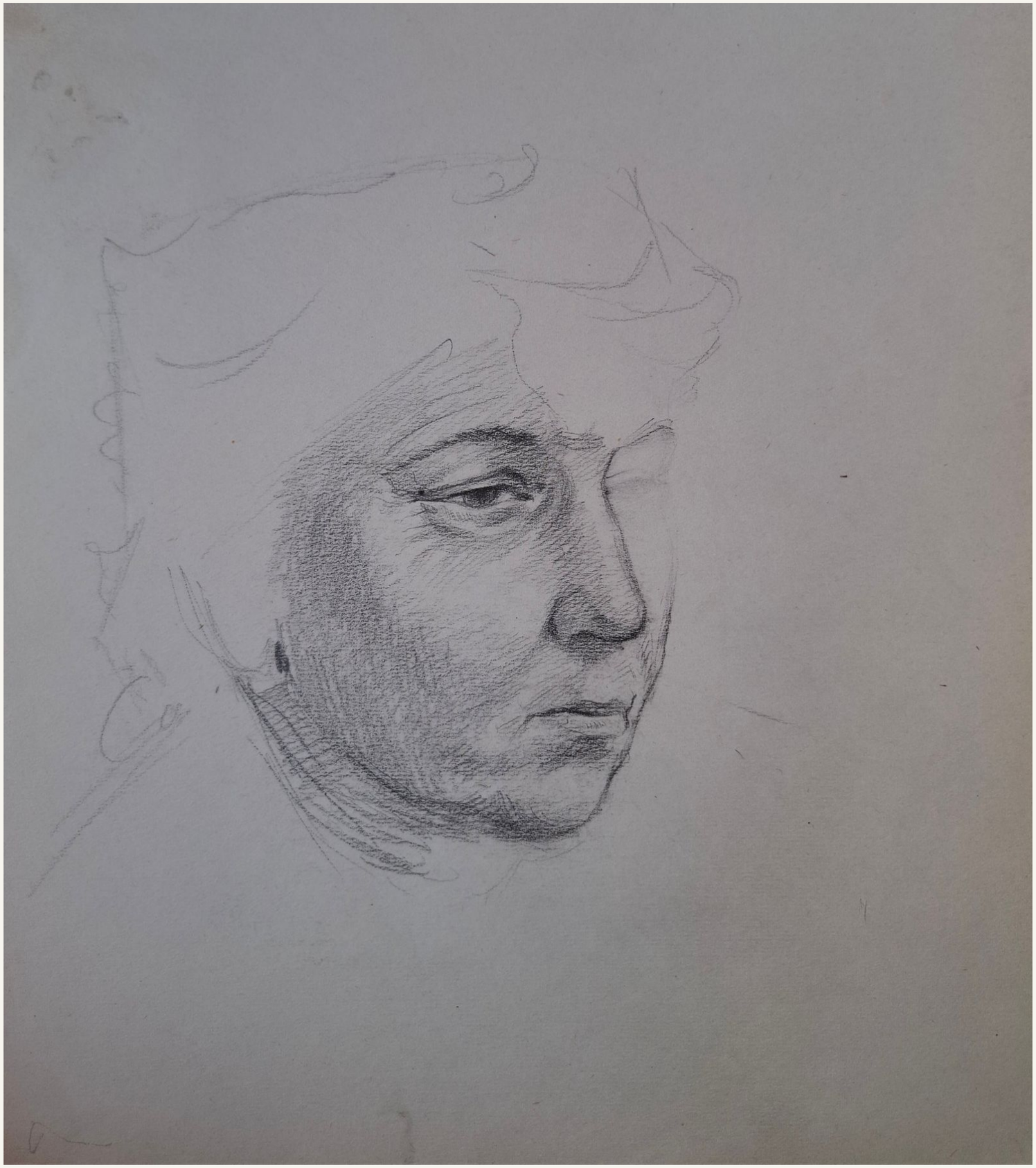
Skicář uchovává myšlenku v okamžiku, kdy ještě nemusí mít konečný tvar. Rychlá čára hledá polohu těla, několik tahů obrys tváře a hustší šrafura postupně staví objem. Na jediné stránce mohou zůstat vedle sebe různé pokusy, návraty i prázdná místa. Pohled tak vstupuje přímo do pracovního prostoru kreslíře.

Zvláštní pozornost přitahují kočky. Jednou je zachytí krátká zkratka, podruhé trpělivé sledování hlavy, ucha nebo srsti. Mezi rychlým pohybem zvířete a soustředěnou kresbou vzniká napětí, které dává těmto listům živost. Nejjemnější čáry doplňují výrazné stíny a obrys se může na okamžik téměř ztratit.

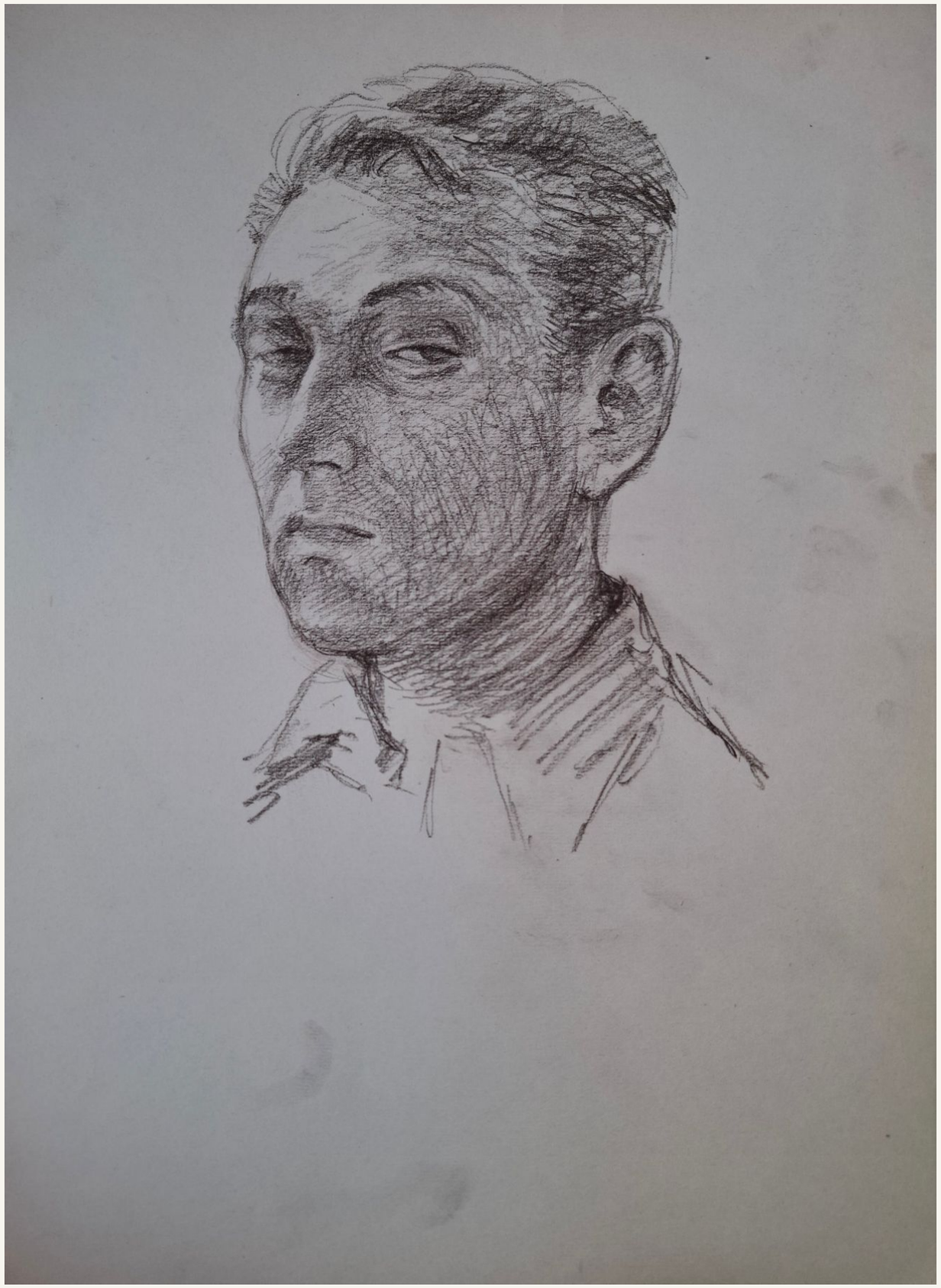
Některé stránky spojují kresby s novinovými výstřižky. Zaznamenaný podnět a vlastní práce se ocitají na jedné ploše, někdy těsně, jindy s volným odstupem. Celé listy ukazují jejich uspořádání; zvětšené detaily dovolují přiblížit se samotnému tahu. Skicář zůstává místem pozorování, shromažďování i dalšího hledání.

Studie tváře. Nedatováno. P095. [P095]

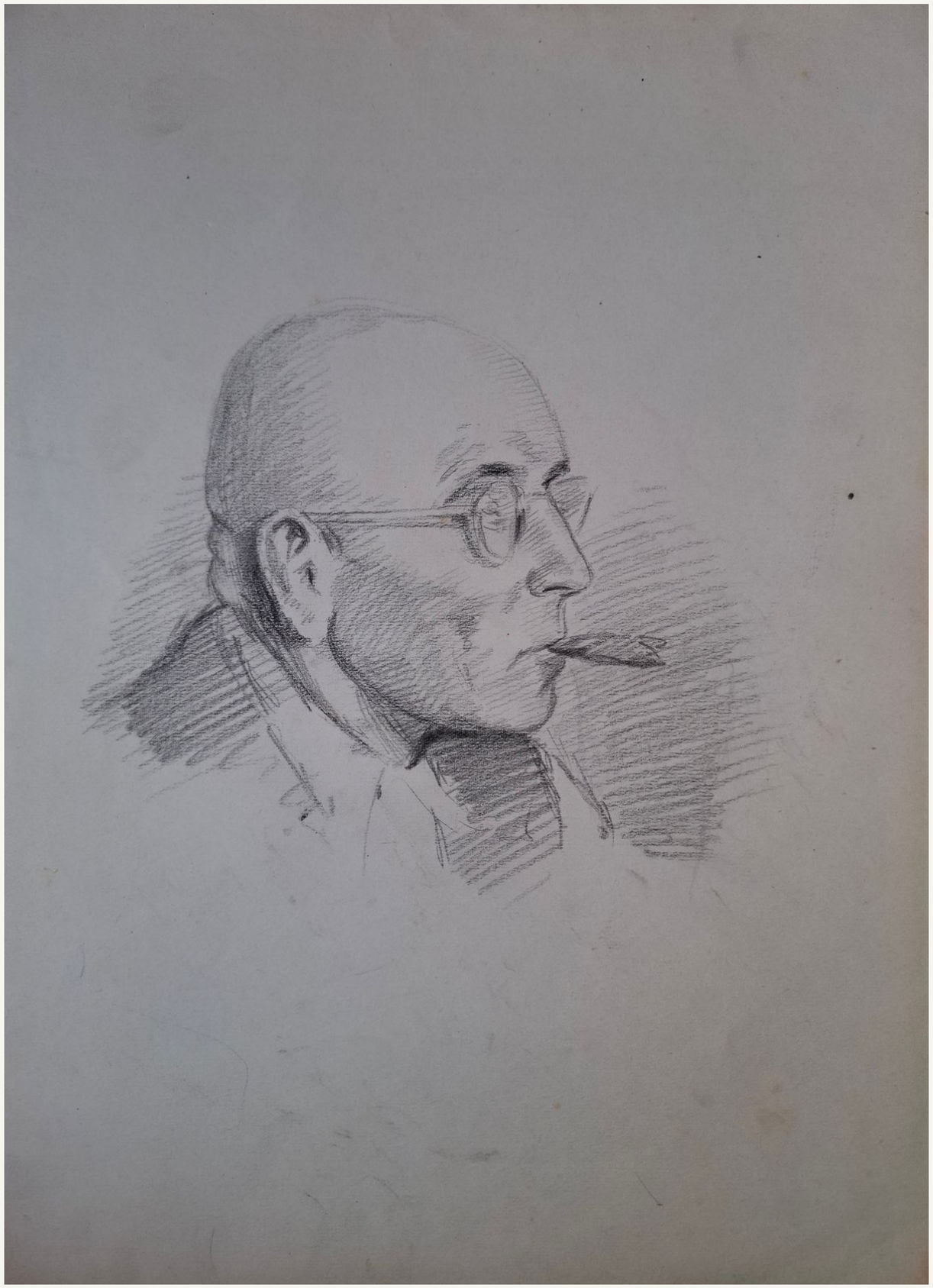
Studie tváře. Nedatováno. P097. [P097]

Studie tváře. Nedatováno. P103. [P103]

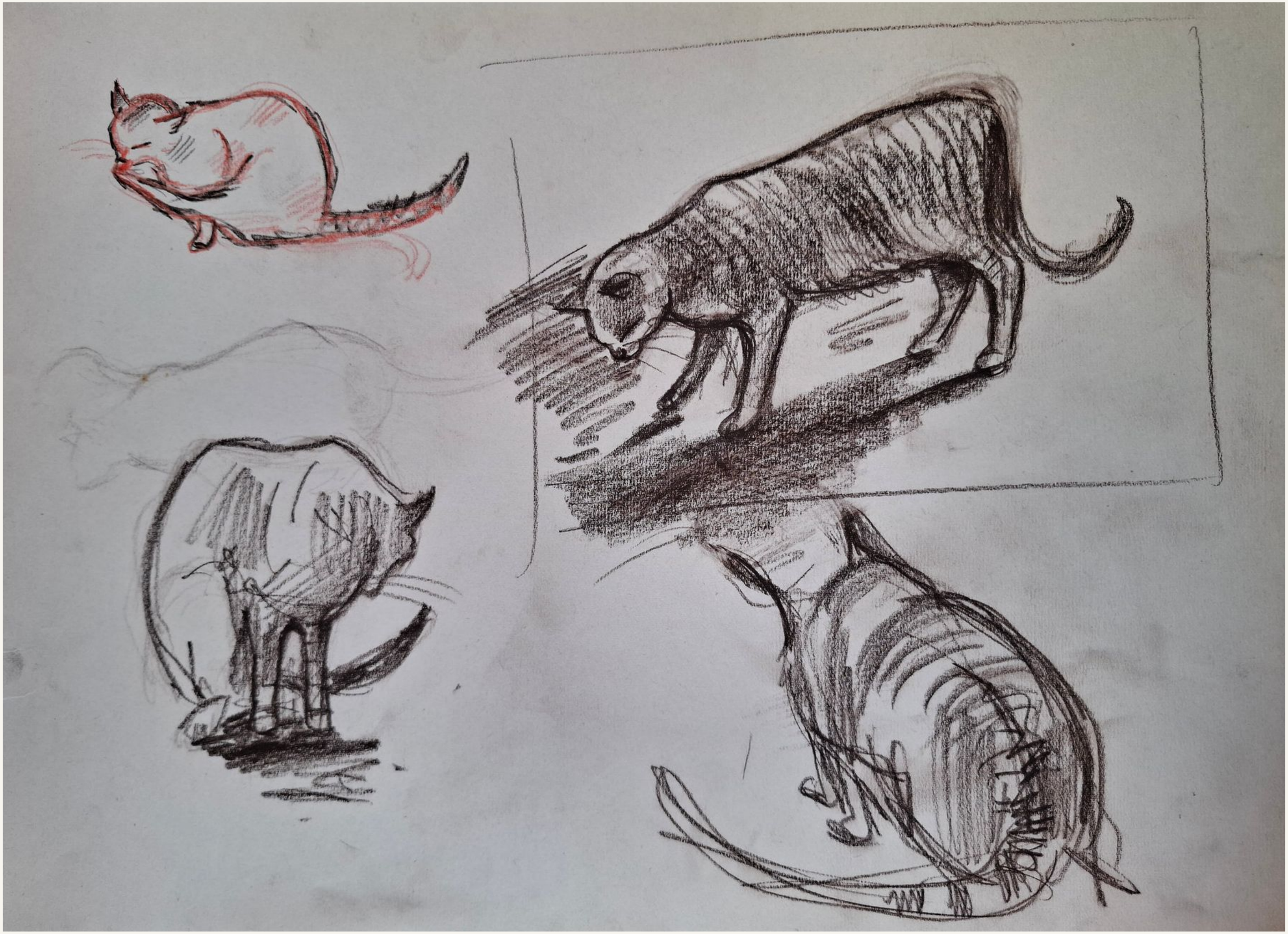
Studie tváře. Nedatováno. P105. [P105]

Studie tváře. Nedatováno. P108. [P108]

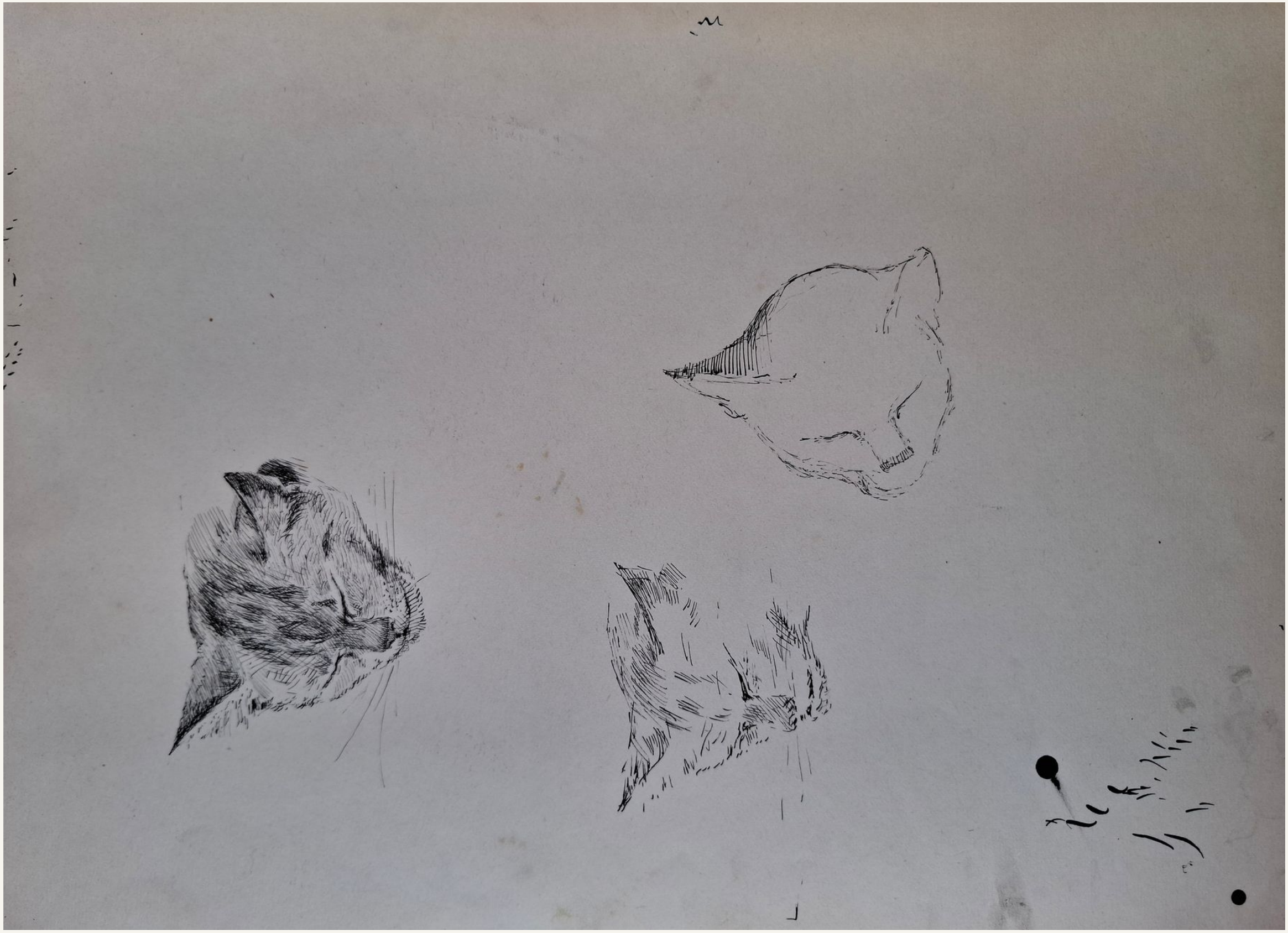
Studie koček. Nedatováno. P099. [P099]

Studie koček. Nedatováno. P101. [P101]

Kočičí hlava. Nedatováno. perokresba, skicář. Detail kočičí studie. [P029]

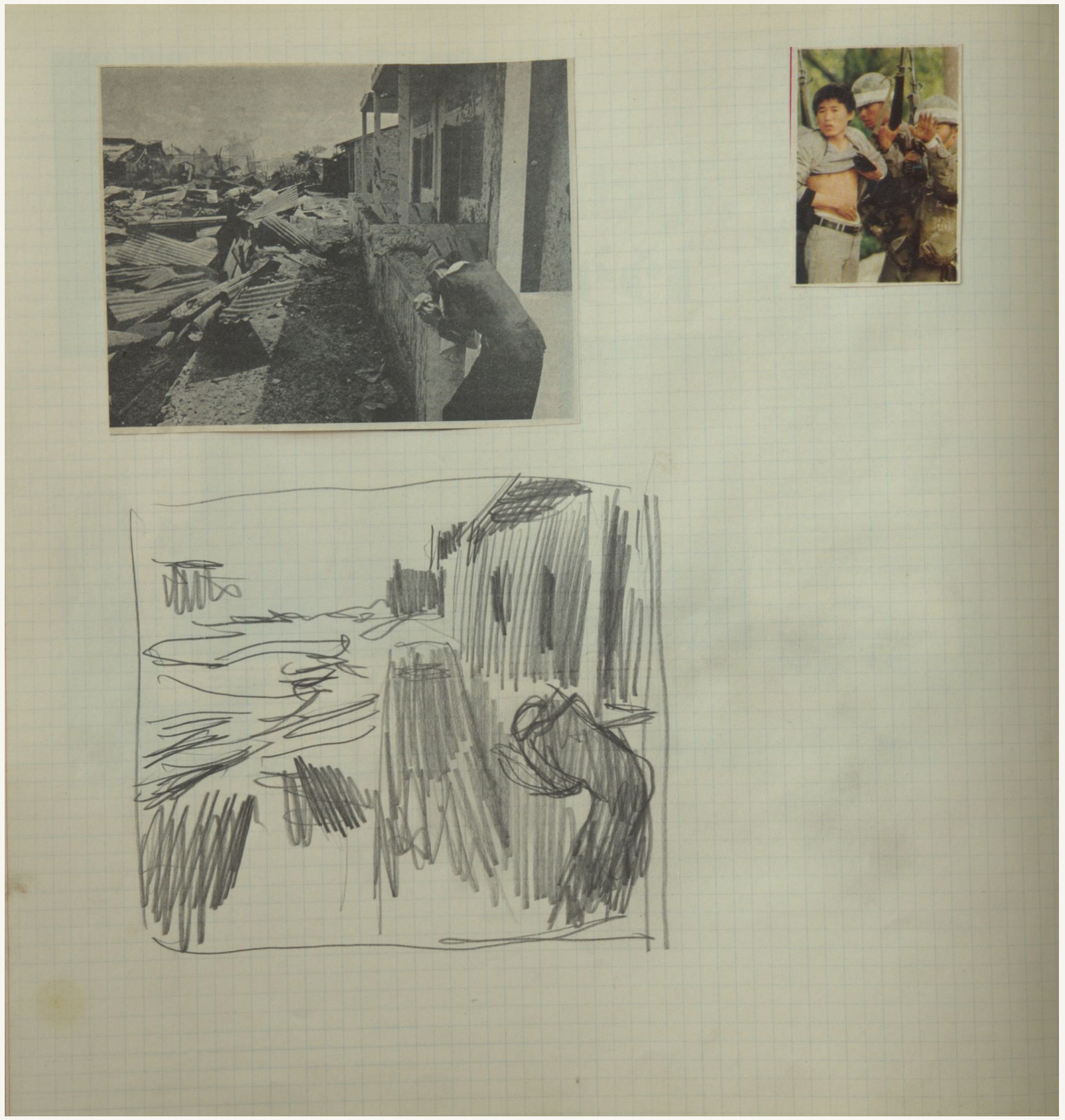
Tři studie kočičí hlavy. Nedatováno. perokresba, skicář. [P109]

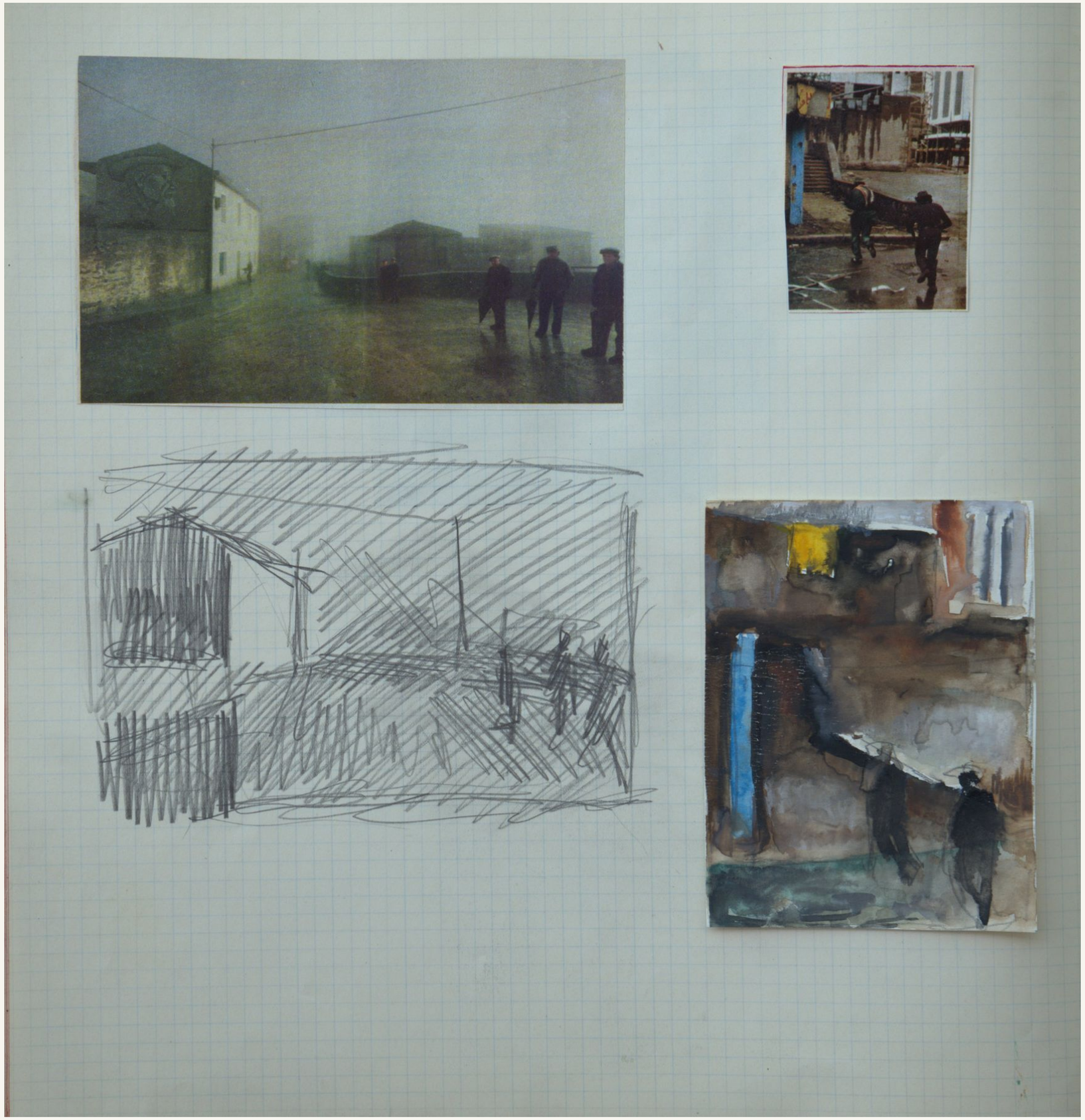

Stránka skicáře s výstřižky a kresbou. Nedatováno. P244. [P244]

Stránka skicáře s výstřižky a kresbou. Nedatováno. P250. [P250]

Stránka skicáře s výstřižky a kresbou. Nedatováno. P256. [P256]

Obraz a písmo

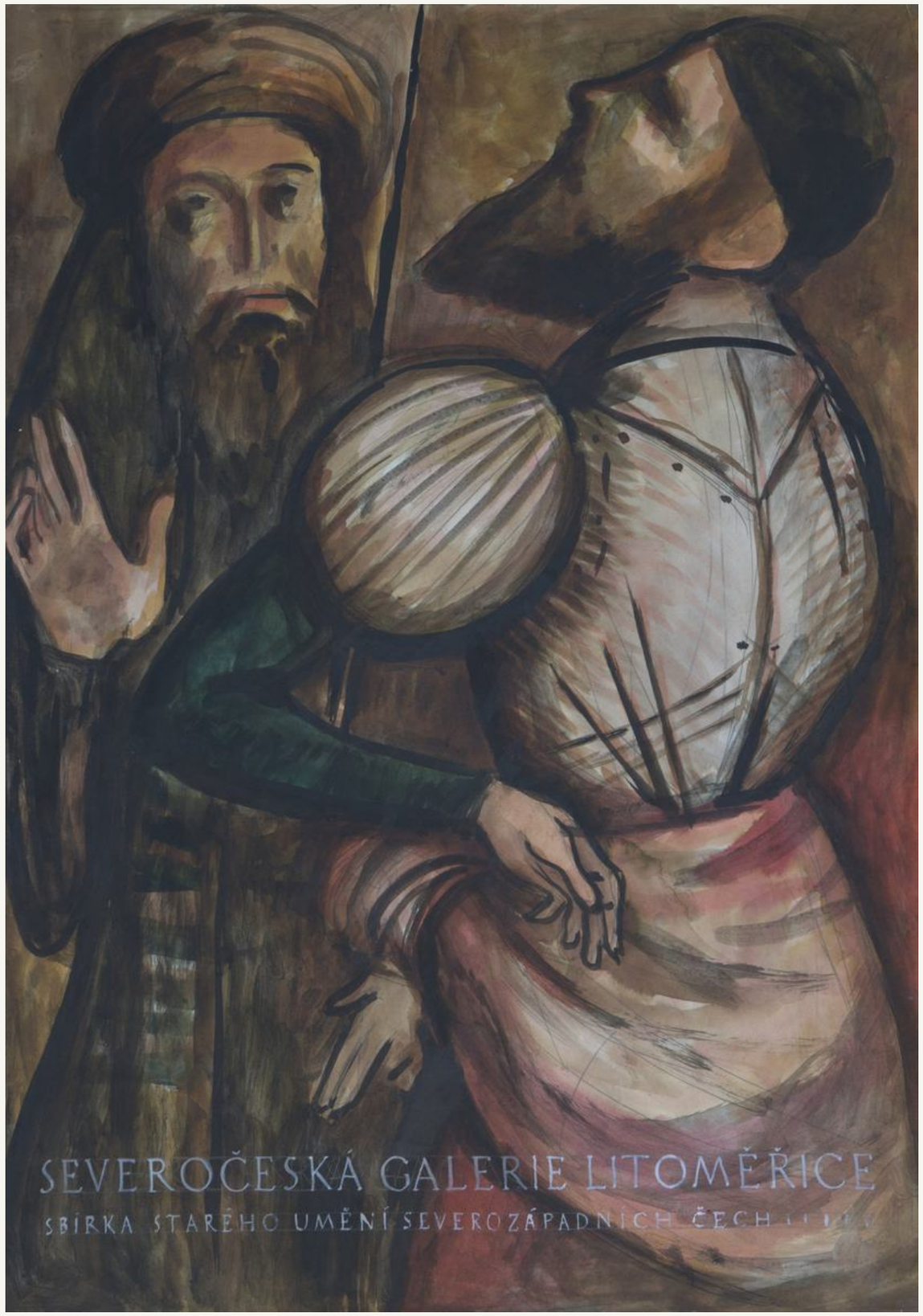
V grafickém návrhu musí obraz a písmo najít společnou řeč. Jméno potřebuje být čitelné, kresba zaujmout a celá plocha udržet rovnováhu mezi sdělením a volným místem. Strakovy pracovní listy zachovávají ruční tah, nalepené podklady i hledání budoucího rozvrhu. Umožňují vidět tiskovinu ještě před její konečnou podobou.

Výstavní návrhy propojují tuto práci s prostředím galerií a Památníku Terezín. U návrhu se jménem Lea Haase zůstává zachována podoba pracovního listu; datum ani uskutečnění zamýšlené výstavy nejsou určeny. Kniha Andreje Romaňáka Pevnost Terezín připomíná další projekt, na jehož grafické podobě Straka spolupracoval.

Tiráž katalogu Památník Terezín 1947–1992 mu přímo připisuje grafickou úpravu katalogu, plakátu a pozvánky; obraz na obálce je dílem Ivana Bukovského. Vedle kulturních tiskovin se objevují návrhy určené každodennímu provozu. V obou prostředích působí stejná pozornost k barvě, rytmu písma a srozumitelnosti obrazu.

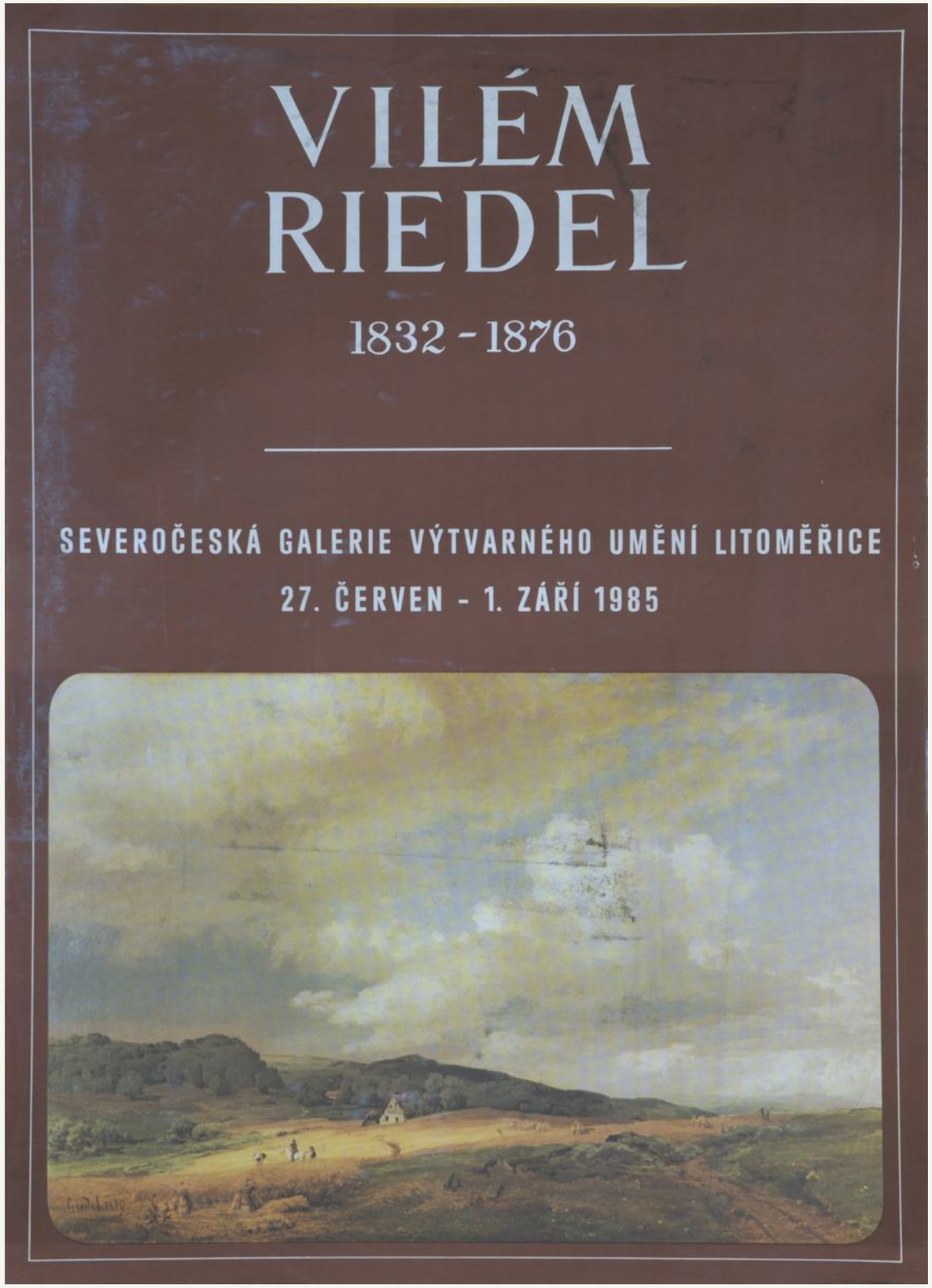
Grafický návrh Leo Haas ghetto Terezín. nedatováno. tuš tempera karton, 88 × 62,5 cm. [D601]

Grafický návrh litoměřické galerie. nedatováno. tužka tempera karton, 82,5 × 58 cm. Grafická úprava s reprodukcemi cizích výtvarných děl. [D591]

Grafický návrh galerie Litoměřice. nedatováno. tužka tempera karton. Grafická úprava s reprodukcemi cizích výtvarných děl. [D611]

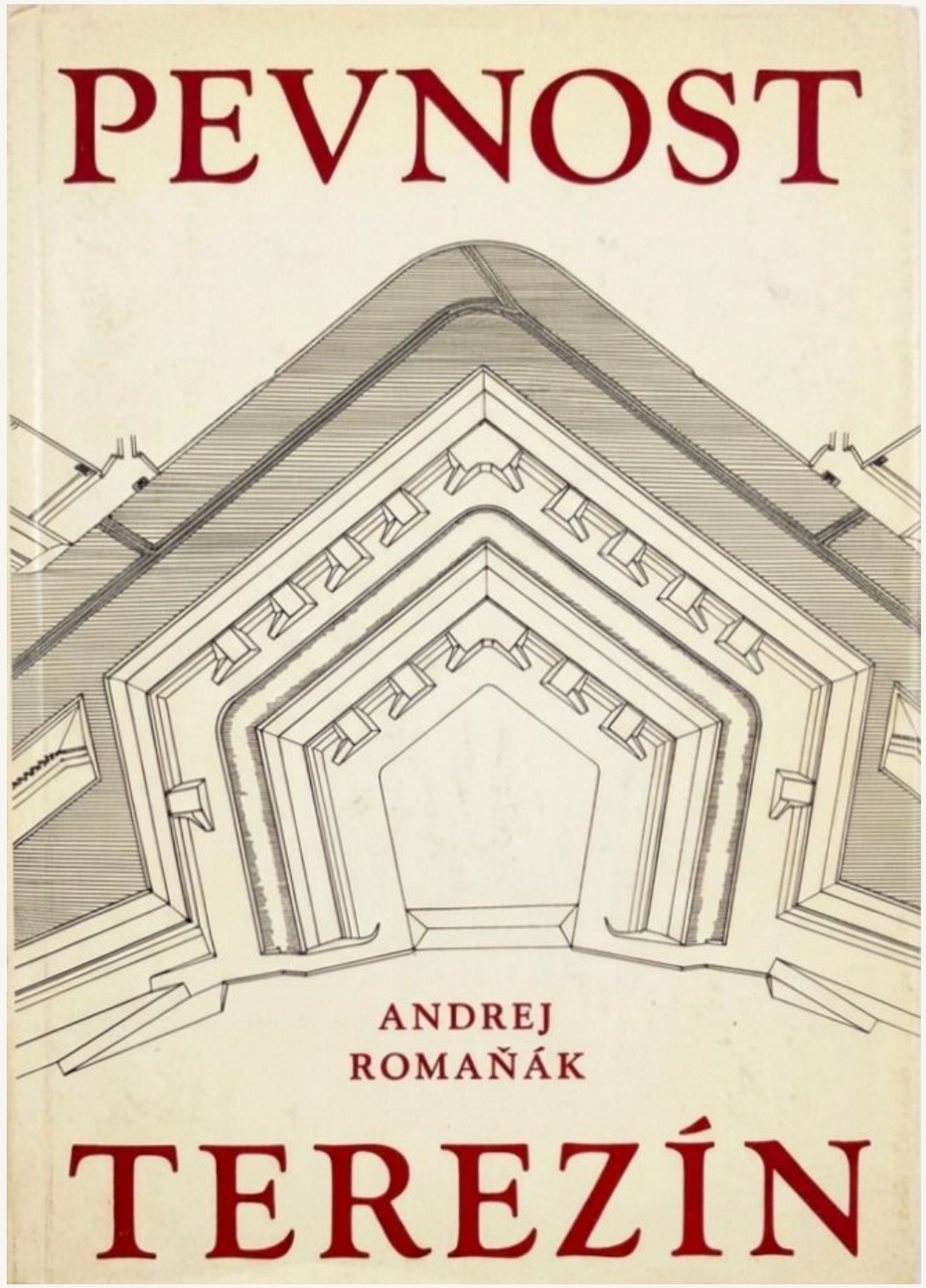

Grafický návrh galerie Litoměřice. 1985. tištěný plakát, 79 × 57,5 cm. Plakát výstavy Viléma Riedela, 27. června – 1. září 1985; reprodukovaný obraz není Strakovou malbou. [D594]

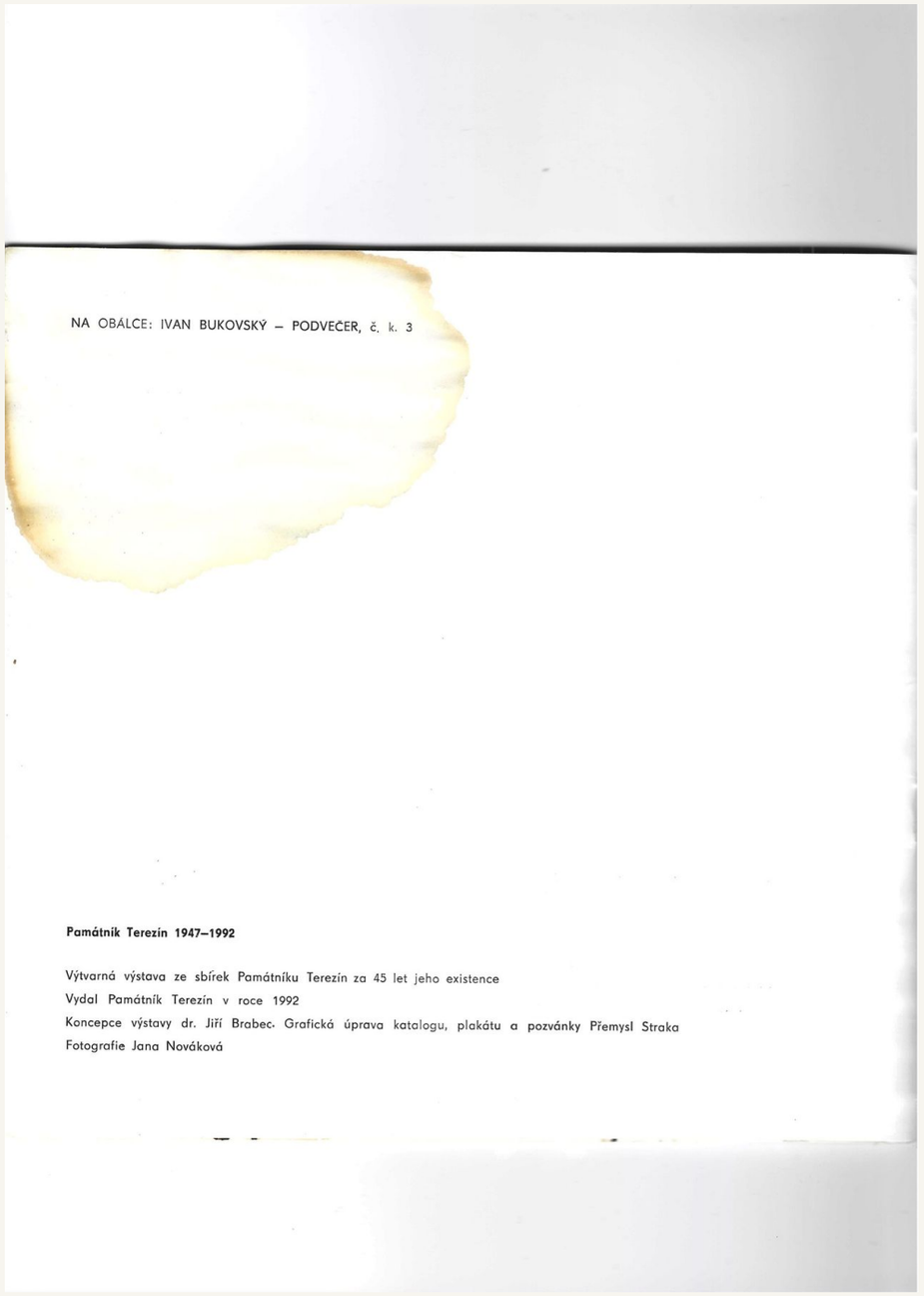

Grafika Galerie Litoměřice na rubu. nedatováno. technika neurčena, 41 × 51 cm. [D470B]

Kniha a katalog

Andrej Romaňák: Pevnost Terezín, 1972. Projekt s grafickou spoluprací Přemysla Straky.

NA OBÁLCE: IVAN BUKOVSKÝ – PODVEČER, č. k. 3

Památník Terezín 1947–1992

Výtvarná výstava ze sbírek Památníku Terezín za 45 let jeho existence
Vydal Památník Terezín v roce 1992
Koncepce výstavy dr. Jiří Brabec. Grafická úprava katalogu, plakátu a pozvánky Přemysl Straka
Fotografie Jana Nováková

Tiráž katalogu Památník Terezín 1947–1992 uvádí Strakovu grafickou úpravu katalogu, plakátu a pozvánky.

Plný název Romaňákovy knihy podle galerijního záznamu: Pevnost Terezín a její místo v dějinách fortifikačního stavitelství. Severočeské nakladatelství, Ústí nad Labem, 1972. Připomínáme Strakovu grafickou spolupráci na projektu; konkrétní rozsah jeho podílu zde neurčujeme.

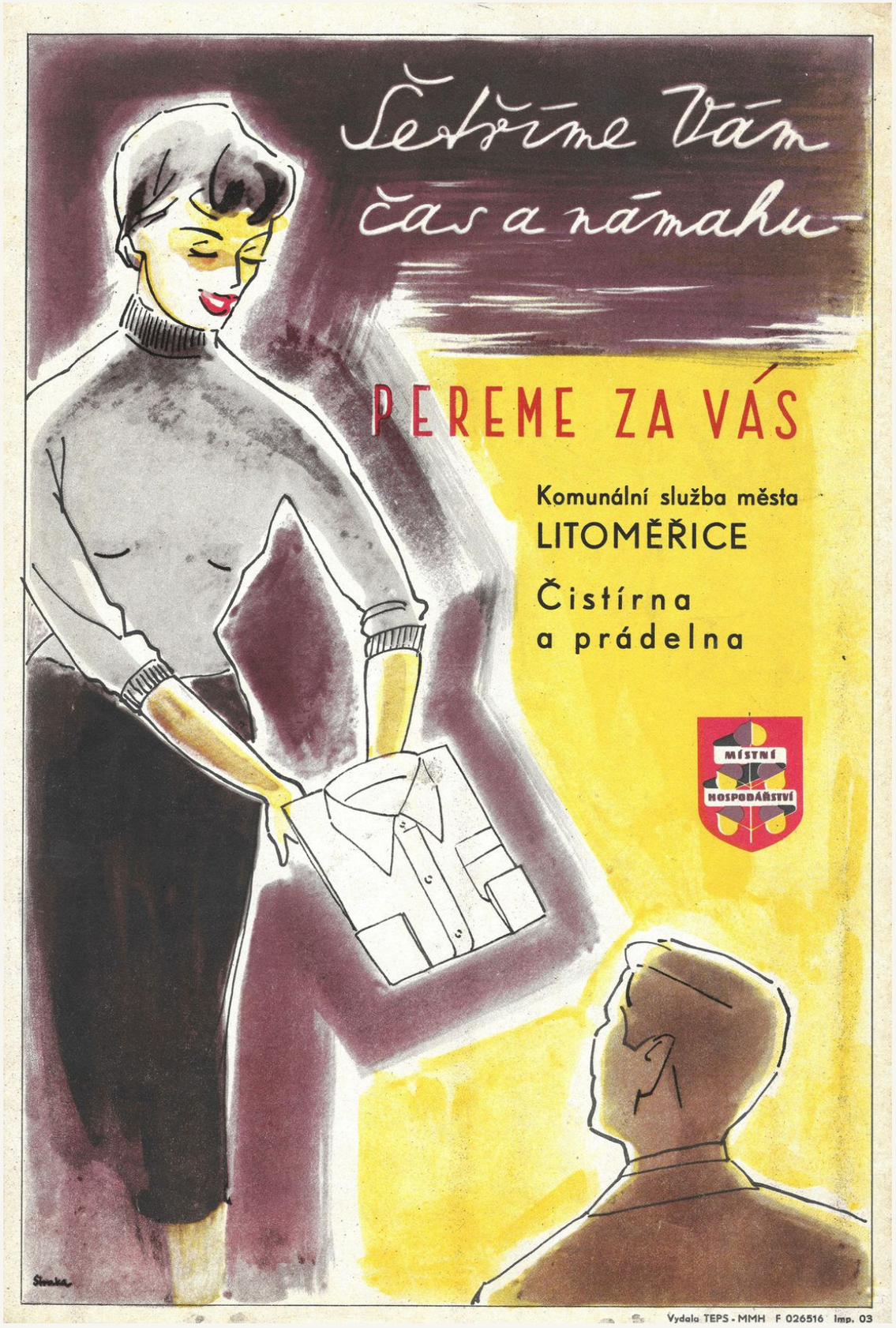
Grafika pro každodenní život

Reklamní tisk Čistírny a prádelny komunální služby města Litoměřice spojuje výraznou žlutou plochu s kresbou postav a několika způsoby písma. Nápis „Pereme za vás“ je zasazen do volného barevného pole; šikmá linie postavy jej propojuje s obrazem čistého prádla. V levém dolním rohu je viditelná Strakova signatura.

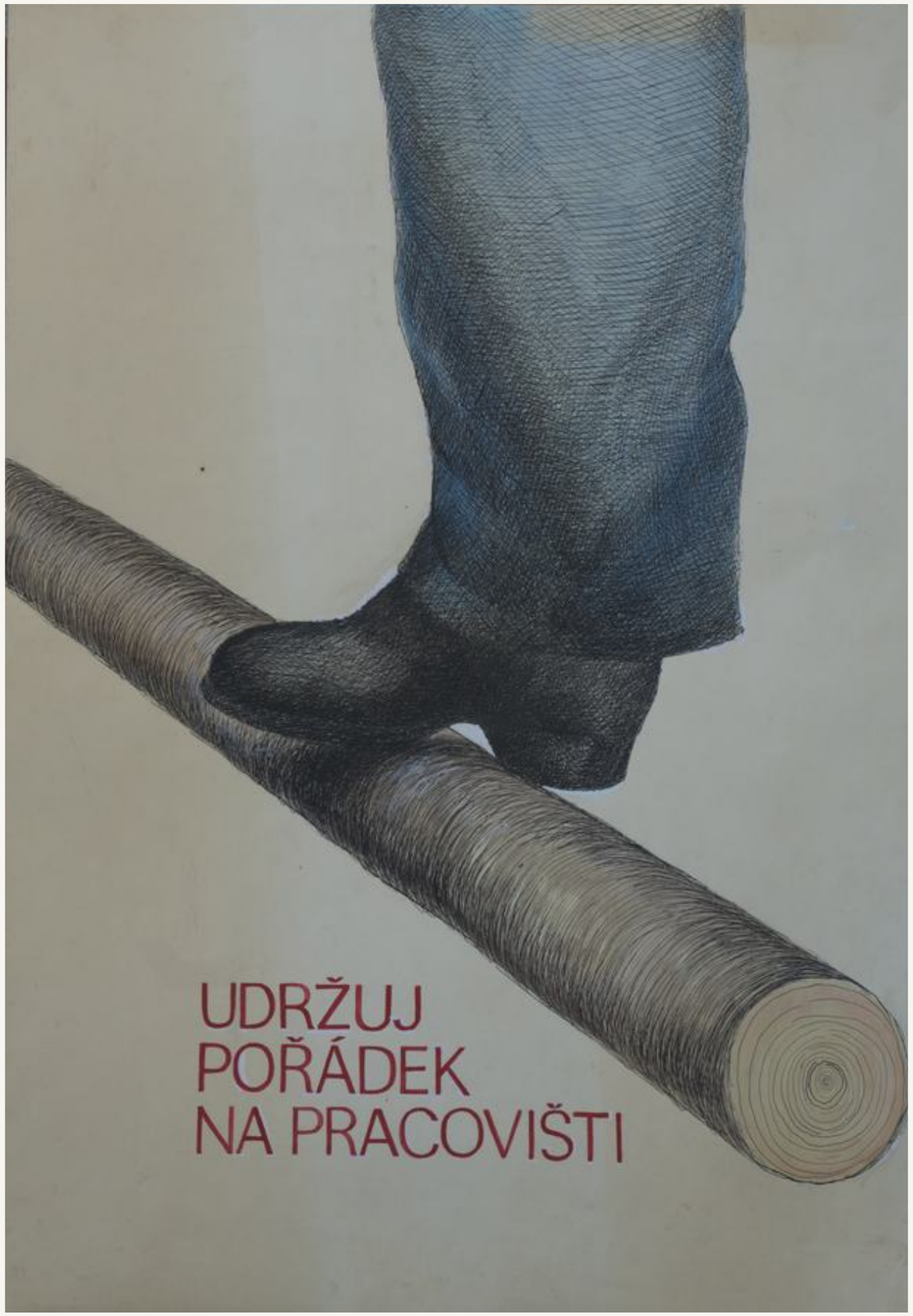
List, archivně datovaný do roku 1956, připomíná užitou grafiku určenou běžnému městskému provozu. Vedle výstavních katalogů a pozvánek představuje další prostředí, v němž se uplatňovalo jeho spojení kresby, barvy a písma.

Následující návrh Udržuj pořádek na pracovišti přenáší úspornou kresbu do jiného všedního prostředí: nápis a postava společně upozorňují na bezpečnost při práci.

Přemysl Straka: Pereme za vás. Vydalo TEPS–MMH. Datace 1956 podle archivního označení.

Pereme za vás / Čistírna a prádelna, Litoměřice

Udržuj pořádek na pracovišti. Nedatováno. Tuš a tempera na kartonu, 83 × 58 cm. [D597]

Mozaika pro průčelí

Plocha obrazu zde získává jiné měřítko. Návrh pro průčelí zdravotnického střediska počítá s barvou, která vstoupí do veřejného prostoru a bude se číst i z větší vzdálenosti. Velký kruh sestavený z drobných dílků soustřeďuje pohled; další kruhové tvary a barevné vztahy uvádějí jeho vnitřek do pohybu.

Připojený štítek uvádí stěnu o rozměrech 300 × 400 cm, kruhovou mozaiku o průměru 260 cm a šedou hrubší omítku. Dochovaný list o rozměrech 34 × 39 cm dovoluje představit si převod z malého návrhu do podoby, která by se stala součástí budovy.

Zda byla mozaika realizována, není známo. Neurčené zůstává také konkrétní zdravotnické středisko a datum vzniku. Návrh přesto otevírá výraznou kapitolu Strakovy práce: setkání volné barevné kompozice s architekturou a s každodenním pohybem lidí kolem ní.

Návrh mozaiky pro průčelí zdravotnického střediska. Nedatováno. Tužka a tempera na papíře; návrhový list podle evidence 34 × 39 cm. Štítek uvádí stěnu 300 × 400 cm a kruh o průměru 260 cm. Realizace není doložena. [D341]

Dopis presidentovi

Dne 25. dubna 1995 datoval Přemysl Straka v Litoměřicích dopis začínající oslovením „Vážený pane presidente“. Reaguje v něm na článek, který podle svého textu četl předchozího dne v Lidových novinách. Vyjadřuje obavu z návratu totalitních politických tendencí a žádá vysvětlení postoje demokratického státu.

Dochovaný dvoustránkový dokument zařazujeme jako osobní hlas autora. Jeho formulace a politické soudy patří k okamžiku, v němž dopis vznikl. Reprodukce zachovává obě strany; přepis umožňuje číst i místa, která jsou ve skenu méně zřetelná. Archivní označení vztahuje dopis k presidentu Václavu Havlovi. Samotný dochovaný exemplář nepotvrzuje odeslání ani doručení.

PŘEMYSL STRAKA

HAVLÍČKOVA 18, 412 01 LITOMĚŘICE
TELEFON 0416/2634

Vážený pane presidente, Litoměřice, 25.4.1995

ujišťuji Vás, že se necítím být grafomaněm, nicméně níže uvedenou skutečnost mám za tak závažnou, že považuji za svou povinnost obrátit se na Vás jako představitele naší "mladé" parlamentní demokracie se žádostí o vysvětlení.

Když jsem otevřel v pondělí 24.4.1995 Lidové noviny, úžasem jsem oněměl. Na poslední stránce tohoto deníku jsem totiž našel článek " Mladí komunisté podpořili Štěpána", ozdobený fotografií předsednického stolu nové Strany československých komunistů /SČK/, v jejímž čele stojí p.Miroslava Štěpán. Postoje oněch mladých mně nijak nezaráží, protože mentalita mladých se vždycky vyznačuje vzdorem proti postavení starších generací a mladé obvykle velmi málo zajímá co mohou způsobit. Co mně však šokuje je fakt, že navzdory mému přesvědčení, že v našich zákonech je zakotven zákaz propagace fašismu, komunismu a rasistických tendencí, vzniká tu nová komunistická strana v čele s člověkem, který byl de facto pro praktické prosazování ideií komunismu odsouzen. Tato strana navíc nezakrytě propaguje stále stejné cíle komunismu, jak ve svém názvu, tak ve svých heslech.

Nemám zřejmě natolik vytříbené právní vědomí, abych si správně vyložil termin propagace totalitních režimů, ale vzpomínám na postoj našich otců k režimu Hitlerovua natupujícímu hnutí Henleinovu, jakož i režimu Stalinovu, v němž se projevila ona laxnost, jež se nám - či lépe řečeno mnoha z nás - později tak vymstila.

Rádi se porovnáváme se Spojenými státy, i když - podle mně - máme málo společného. Nepřetržitá kontinuita vývoje, zcela rozdílná historie, obrovská rozloha této země a další podmínky, nedávají možnost stejných východisek pro porovnávání. Tam měl možnost vznikat a vyvíjet se samočistící společenský mechanismus. Smysl pro zodpovědnost a pro fair play pro všechny se u nás projevuje spíše snahou po dosažení osobních výhod b e z o h l e d u na fair play.

Nemyslím si a nechci být jediným sprvedlivým, ale uráží mně benevolence vůči těm, kteří nás přes čtyřicet let usurpovali,

Dopis presidentovi, 25. dubna 1995. První strana.

Přepis / 1

PŘEMYSL STRAKA
HAVLÍČKOVA 18, 412 01 LITOMĚŘICE
TELEFON 0416/2634

Vážený pane presidente,

Litoměřice, 25.4.1995

ujišťuji Vás, že se necítím být grafomanem, nicméně níže uvedenou skutečnost mám za tak závažnou, že považuji za svou povinnost obrátit se na Vás jako představitele naší "mladé" parlamentní demokracie se žádostí o vysvětlení.

Když jsem otevřel v pondělí 24.4.1995 Lidové noviny, úžasem jsem oněměl. Na poslední stránce tohoto deníku jsem totiž našel článek " Mladí komunisté podpořili Štěpána", ozdobený fotografií předsednického stolu nové Strany československých komunistů /SČK/, v jejímž čele stojí p.MiroslavŠtěpán. Postoje oněch mladých mně nijak nezaráží, protože mentalita mladých se vždycky vyznačuje vzdorem proti postavení starších generací a mladé obvykle velmi málo zajímá co mohou způsobit. Co mně však šokuje je fakt, že navzdory mému přesvědčení, že v našich zákonech je zakotven zákaz propagace fašismu, komunismu a rasistických tendencí, vzniká tu nová komunistická strana v čele s člověkem, který byl de facto pro praktické prosazování idejí komunismu odsouzen. Tato strana navíc nezakrytě propaguje stále stejné cíle komunismu, jak ve svém názvu, tak ve svých heslech.

Nemám zřejmě natolik vytříbené právní vědomí, abych si správně vyložil termin propagace totalitních režimů, ale vzpomínám na postoj našich otců k režimu Hitlerovu a nastupujícímu hnutí Henleinovu, jakož i režimu Stalinovu, v němž se projevila ona laxnost, jež se nám – či lépe řečeno

mnoha z nás – později tak vymstila.

Rádi se porovnáváme se Spojenými státy, i když – podle mně – máme málo společného. Nepřetržitá kontinuita vývoje, zcela rozdílná historie, obrovská rozloha této země a další podmínky, nedávají možnost stejných východisek pro porovnávání. Tam měl možnost vznikat a vyvíjet se samočistící společenský mechanismus. Smysl pro zodpovědnost a pro fair play pro všechny se u nás projevuje spíše snahou po dosažení osobních výhod bez ohledu na fair play.

Nemyslím si a nechci být jediným spravedlivým, ale uráží mně benevolence vůči těm, kteří nás přes čtyřicet let usurpovali,

PŘEMYSL STRAKA

HAVLÍČKOVA 18, 412 01 LITOMĚŘICE
TELEFON 0416/2634

a kteří nemají ani tolik slušnosti, aby se živili v občanském zaměstnání bez překážek, které oni sami po celou dobu svého nezdařeného panování kladli druhým. Jestliže právem voláme po nekompromisním postoji vůči těm, kteří z politováníhodné nevědomosti oslavují zločince Hitlera a užívají atributy NSDAP, pak by bylo namístě postupovat stejně vůči propagatorům komunistické strany. Víme dobře, že jejich cíle a způsob jak jich dosáhnout se liší jen nepodstatně.

Demokracie spoléhá na to, že při volbách tyto extrémní strany a hnutí neuspějí. Nezodpovědným a neuspokojeným však příjde vhod každá strana, která bude vládě oposicí.

Nechtěl bych se ještě dočkat chvil, kdy opět povstanou " staronoví" bojovníci. Jejich výsměch je deprimující, ale mohl by být jen předzvěstí něčeho horšího.

Na vědomí :
Předseda poslanecké sněmovny
p.Milan U h d e ,
Předseda vlády p.Václav K l a u s,
Ministr vnitra p.Jiří R u m l,
Vydavatelství lidových novin, Praha

Dopis presidentovi, 25. dubna 1995. Druhá strana.

Přepis / 2

a kteří nemají ani tolik slušnosti, aby se živili v občanskémm zaměstnání bez překážek, které oni sami po celou dobu svého nezdařeného panování kladli druhým. Jestliže právem voláme po nekompromisním postoji vůči těm, kteří z [nejisté čtení: politoáníhodné] nevědomosti oslavují zločince Hitlera a užívají atributy NSDAP, pak by bylo namístě postupovat stejně vůči propagátorům komunistické strany. Víme dobře, že jejich cíle a způsob jak jich dosáhnout se liší jen nepodstatně.

Demokracie spoléhá na to, že při volbách tyto extrémní strany a hnutí neuspějí. Nezodpovědným a neuspokojeným však přijde vhod každá strana, která bude vládě oposicí.

Nechtěl bych se ještě dočkat chvílí, kdy opět povstanou " staronoví" bojovníci. Jejich výsměch je deprimující, ale mohl by být jen předzvěstí něčeho horšího.

Na vědomí :
Předseda poslanecké sněmovny
p. [Milan] U h d e ,
Předseda vlády p.Václav K l a u s,
Ministr vnitra p. [Jan] R u m l,
VydavatelstvíLidových novin, Praha

Křestní jména v hranatých závorkách jsou redakčně doplněna podle dobového obsazení funkcí.

Výstavní život

Po uzavření výstavy zůstává katalog jako její malý přenosný prostor. Uchovává výběr obrazů, jejich názvy a někdy i hlas člověka, který je představil veřejnosti. Pozvánka zase připomíná konkrétní místo a den setkání. Z těchto drobných tiskovin postupně vystupuje dlouhá cesta tvorby mezi ateliérem a divákem.

Strakovy samostatné výstavy doplňovaly přehlídky skupiny Objekt, členské výstavy a tematické výběry severočeského umění. Dobové texty Jana Škváry a Jiřího Dolejše zachycují, jak se jeho práce otevírala různým čtením. Soupisy dovolují sledovat proměny námětů i opakované návraty jednotlivých obrazů do výstavního prostoru.

Malíř se podílel také na grafické podobě vlastních výstav. Litoměřické katalogy z let 1965 a 1991 dokládají jeho grafickou úpravu; starší z nich uvádí i plakát. Výstava pro něj tak pokračovala na papíře, v rozvrhu stránky a ve vztahu reprodukce k písmu. Následující přehled spojuje tyto dochované stopy v čase.

Ústí nad Labem 1973 / katalog, snímek 1

Cesta výstavami

Výstavní cesta se rozbíhá z Terezína a severočeských měst, postupně vede také do Prahy a Vídně. Katalogy dovolují sledovat, jak se mění skladba vystavených děl: od městských zákoutí a cyklu Míst k Informacím, od torz ke krajině a jejím detailům. Následující přehled zachycuje samostatné výstavy a poté společná vystoupení doložená dochovanými materiály.

Přehled spojuje všechny jednotlivě pojmenované samostatné a kolektivní výstavy v přečtených katalozích, pozvánkách a autorově soupisu. Souhrnné údaje zůstávají souhrnné; názvy neznámých akcí nedoplňujeme. Rozdílná datování a omezené údaje jsou v přehledu výslovně označeny.

Katalog z roku 1973 navíc zaznamenává účast v soutěži SKNV k 25. výročí února a v soutěži k výročí Lidic. Soutěžní účast zde nepřepisujeme automaticky jako uskutečněnou výstavu.

Samostatné výstavy

1961 — **Teplice / Terezín v kresbách Přemysla Straky**

Galerie Dílo, 3.–31. března. Nejstarší samostatná výstava doložená v použitých podkladech.

1961–1962 — **Terezín / Terezín v kresbách Přemysla Straky**

Památník Terezín. Dobové katalogy uvádějí rok 1961, pozdější autorův soupis 1962.

1965 — **Ústí nad Labem**

Samostatná výstava uvedená v katalogových životopisech z let 1970, 1973 a 1980.

1965 — **Litoměřice / Obrazy a kresby z posledních let**

Galerie výtvarného umění, listopad–prosinec. Výběr a text Jan Škvára; grafická úprava katalogu a plakátu Přemysl Straka.

1966 — **Ústí nad Labem / Obrazy a kresby**

Divadlo hudby, 4.–30. ledna.

1966 — **Vídeň / Malerei und Kollagen**

Volkshochschule Wien–Margareten, duben.

1966 — **Teplice**

Samostatná výstava uvedená v katalogových životopisech.

Samostatné výstavy / pokračování

1967 — **Ústí nad Labem / Dílo**

7.–30. dubna.

1968 — **Ústí nad Labem**

Samostatná výstava uvedená ve Strakově medailonu v katalogu Objekt 69.

1970 — **Ústí nad Labem / Přemysl Straka**

Divadlo hudby, duben–květen. Text Jan Škvára.

1973 — **Ústí nad Labem / Obrazy z posledních let**

Divadlo hudby, listopad. Text Jiří Dolejš.

1977 — **Praha / Obrazy z posledních let**

Ústav makromolekulární chemie ČSAV, 5.–18. září. Zahájení Jiří Dolejš.

1980 — **Duchcov / Obrazy a kresby**

Státní zámek, 9. dubna–4. května. Text Jiří Dolejš.

1980–1990 — **Výstavy v galeriích Díla**

Autorův soupis jmenuje Ústí nad Labem, Teplice, Liberec, Karlovy Vary, Plzeň, České Budějovice a Hradec Králové. Jednotlivé termíny zde nerozepisuje.

Samostatné výstavy / pokračování

1989 **Ústí nad Labem / Obrazy**

Dílo, 9.–31. května. Úvodní slovo Jiří Dolejš.

1989 **Plzeň / Obrazy**

Dílo, 28. září–14. října. Úvodní slovo Jiří Dolejš.

1991 **Terezín / Přemysl Straka Terezín**

Památník Terezín, zahájení 5. května; výstava do září.

1991 **Litoměřice / Obrazy a kresby**

Severočeská galerie, 12. září–13. října. Výstava k životnímu jubileu; text Jiří Dolejš, grafická úprava Přemysl Straka.

1991 **Praha / Obrazy**

Galerie Centrum, 1.–15. října.

1992 **Hradec Králové a Pardubice**

Místa samostatných výstav doplněná rukou v autorově výstavním soupisu.

1996 **Galerie Hefaistos / Obrazy**

11.–31. července.

Samostatné výstavy / pokračování

bez roku

Ústí nad Labem / Obrazy

Dílo, září. Dochovaná pozvánka rok výstavy neuvádí.

Společné a kolektivní výstavy

od 1960 — **Členské a krajské výstavy**

Katalogové životopisy zaznamenávají účast na členských výstavách ústecké pobočky SČVU a na krajských přehlídkách. Jednotlivě doložené akce následují.

1960 — **Most / IX. členská výstava**

Dům horníků, 1.–30. září; ústecká pobočka SČVU.

1960 — **Litoměřice / Současní malíři Litoměřicka**

Galerie, 15. září–31. října. Katalog z roku 1965 připomíná tuto účast jako Výtvarníci Litoměřicka.

1960 — **Děčín / 14. členská výstava**

Okresní knihovna; v soupisu datum 2. října.

1961 — **Litoměřice / Výstava obrazů a plastik**

Galerie, duben–květen.

1961 — **Teplice / Výstava severočeských výtvarníků**

Muzeum, listopad–prosinec.

Společné a kolektivní výstavy / pokračování

1962 — **Litoměřice a Roudnice / Krajina a lidé**

Oblastní galerie Litoměřice, 1.–18. června; Městská lidová knihovna Roudnice, 22. června–8. července. Straka: Město s měsícem a Ulice s javorem.

1962–1963 — **Teplice a Ústí / Houra, Raboch, Straka, Veselý**

Dílo Teplice, 1962; rané společné vystoupení v ústeckém divadle kladou katalogy do roku 1962 nebo 1963. Straka: Dům, který přežil století, Továrna v horách, Tovární dvůr, Město a Zátiší.

1962 — **Ústí nad Labem / XVI. členská výstava**

Dům osvěty, 1.–24. listopadu.

1963 — **Liberec / Členská výstava**

Severočeské muzeum, únor–březen; výstava severočeských výtvarníků z Ústí nad Labem a Liberce.

1964 — **Brno / Objekt**

Grafický kabinet Domu umění v Domě pánů z Kunštátu, 7. února–7. března.

1964 — **Ústí nad Labem / Objekt**

Dům kultury, 3.–31. prosince. Straka: Místo I–IX.

Společné a kolektivní výstavy / pokračování

1965 — **Děčín / Objekt**

Muzeum.

1965 — **Litoměřice / Nové obrazy a plastiky**

Galerie, květen–červen.

1965 — **Výtvarníci Litoměřicka k výročí osvobození**

Litoměřice, Roudnice nad Labem a Libochovice; účast zaznamenává katalog z roku 1965.

1965 — **Ústí / 20 let výtvarného umění v Severočeském kraji**

Dům kultury, 31. května–30. června.

od 1966 — **Teplické salony výtvarného umění**

Pravidelnou účast od roku 1966 uvádí medailon v katalogu Objekt 69.

1966 — **Most / Objekt**

Muzeum.

1966–1967 — **Ústí nad Labem / Objekt**

Dům kultury, prosinec–leden. Straka: Nepoživatelný plod, Torso I, Torso II, Torso se štítem, Malba I a Dvě postavy.

Společné a kolektivní výstavy / pokračování

1967 — **Litoměřice / Nové obrazy a plastiky z nákupu 1965–1966**

Galerie, leden–únor.

1967 — **Teplice / 2. Teplický salón výtvarného umění**

Muzeum, 20. října–19. listopadu. Straka: Torso 427, Zázrak v jeskyni a Terče.

1968 — **Praha a Brno / Severočeští výtvarní umělci**

Mánes, Praha, duben, v autorově soupisu též název Země vyvzdorovaná; Dům pánů z Kunštátu, Brno.

1968–1969 — **Cheb / Trienále**

Galerie, říjen 1968–leden 1969; trienále jihočeských, západočeských a severočeských výtvarných umělců.

1969 — **Roudnice nad Labem / Objekt 69**

Galerie výtvarného umění, květen–červen. Straka: Torso 427, Noc koncem léta, Torso 15, Řády II, Město I a Město II.

1970 — **Vladimir / Severočeští výtvarníci**

Výstava v tehdejším SSSR, doložená katalogovým životopisem z roku 1973.

Společné a kolektivní výstavy / pokračování

1970 — **Teplice / 25 let výtvarného umění**

Muzeum, 28. května–28. června; přehlídka ústecké pobočky.

1970 — **Výtvarní umělci Podřipska a Středohoří**

Galerie Litoměřice, červen–září; Galerie Roudnice nad Labem, září–říjen. Výstava k 25. výročí osvobození.

1971 — **Litoměřice / Severočeský kraj v dílech malířů a grafiků**

Galerie výtvarného umění, duben–květen. Straka: Terezínské zdi, 1961, tuš, 36 × 52 cm.

1977 — **Duchcov / Severočeská krajina**

Zámek, 10. srpna–4. září.

1977 — **Praha**

Kolektivní vystoupení uvedené v přehledu duchcovského katalogu z roku 1980, bez bližšího názvu.

1979 / 1970 — **Ústí a Litoměřice / Krajina severních Čech**

Výstavní síň B. Smetany a galerie v Litoměřicích. Autorův soupis řadí akci k roku 1979, ale v řádku termínu tiskne květen–červen 1970.

Společné a kolektivní výstavy / pokračování

1981 **Roudnice / Výtvarníci Litoměřicka**

Galerie, květen–červen.

1981 **Obrazy, grafika, plastiky, sklo, šperky a tapisérie**

Muzeum Teplice, Výstavní síň města Mostu a Galerie Litoměřice.

1984 **Teplice / Přehlídka tvorby severočeských výtvarných umělců**

Muzeum.

1986 **Rakovník / České středohoří ve výtvarném umění 20. století**

Rabasova galerie, leden–květen.

1990 **Teplice / Unie výtvarných umělců Teplice se představuje**

Výstavní síň muzea, prosinec.

Litoměřice 1965

Listopadová a prosincová výstava představila přechod od krajinného motivu k imaginárním stavbám a k obrazům, do nichž vstupovala naléhavost soudobých událostí. V názvech se opakují Místo, Malba a Informace: jednoduchá slova, pod nimiž se otevírají velmi rozdílné obrazové prostory.

Soupis začíná Hranicí I a Hranicí II a pokračuje devíti pracemi Místo I–IX. Následují Katedrála a Terezín, čtyři obrazy Malba I–IV a osm prací Informace I–VIII. Dvě položky nesou název Terezínské zdi; závěr tvoří pět kreseb perem. Katalog tak eviduje celkem 32 položek.

Škvárův text spojuje Katedrálu s obrazem, který katalog Objektu z roku 1964 označil jako Místo VII. Dobový název může osvětlit cestu obrazu, aniž by nahrazoval jeho dnešní evidenční údaje.

Katalog Obrazy a kresby z posledních let, soupis prací č. 1–32. Text Jan Škvára.

Ústí nad Labem 1970

Ve výstavě z roku 1970 vystupuje do popředí lidská figura. Matka, dítě, torzo a okno přinášejí různá měřítka lidské přítomnosti: tělesnost, zranitelnost i napětí mezi postavou a prostorem.

Čtrnáct vystavených prací: Matka; Žena, dítě a zvíře; Biafra; Modré torzo; Torzo 15; Hnědé torzo; Figura I; Figura II; Figura III; Torzo 427b; Torzo 427; Okno; Řády I; Řády II.

Katalog datuje tyto práce do let 1968–1970. V názvech torz a figur se opakují motivy známé z předchozího období, výstavní celek je však soustředěný na malbu a na její schopnost nést vnitřní lidský děj.

Divadlo hudby, duben–květen 1970; soupis č. 1–14. Text Jan Škvára.

Ústí nad Labem 1973

Obálka z listopadu 1973 zastupuje v tomto průvodci celý soubor dochovaných autorských katalogů. Uvnitř se setkávají obrazy války a Terezína s poctami Andreji Rublevovi a s pokračujícími figurálními motivy.

Vystavené práce: Válka; Žena, dítě a zvíře (2); Lidické ženy v Terezíně; Terezín; Máchovský motiv; Pocta Andreji Rublevovi (1), (2) a (3); Červené torzo; Žluté torzo; Okno; Ohlédnutí (1) a (2).

Soupis uvádí třináct prací z let 1970–1973. Červené torzo zde označuje olej na dřevě o rozměrech 160 × 55 cm, datovaný 1970. Tento historický katalogový záznam proto neslučujeme s nedatovaným obrazem Bez názvu D640, který je v tomto průvodci zařazen mezi torza.

Obrazy z posledních let, Divadlo hudby, listopad 1973; soupis č. 1–13. Text Jiří Dolejš.

Duchcov 1980

Duchcovská přehlídka spojila figurální obrazy se současnou krajinou, kresbami a návrhy. Dolejšův text připomíná také art protis: barevné návrhy ukazovaly další možnost, jak uvolnit imaginaci od bezprostředně rozpoznatelného námětu.

Dvacet obrazů: Hnědé torzo; Torzo 15; Okno; Řády I; Modré torzo; Figura I, II a III; Žena, dítě a zvíře; Biafra; Válka; Oppenheimerovo dědictví; Ženský dvůr v Malé pevnosti; Ženy a ovce z Lidic v Terezíně; Uprchlíci; Ticho; Vesnice ve Středohoří; Mrak; Předjaří; Staří manželé.

Mezi kresbami soupis jmenuje Štěstí, Lofoty I a II, Torzo, Bojovníka, Milence, Černé slunce, Vyhoštění, Smysly, Oko, Rozpad, Skelet města a Buňky. Tuto část rozšiřují drobné studie a návrhy pro veřejné prostředí.

Oddíl studií a návrhů zahrnuje studie k torzům, Lidické ženy v Terezíně, Čas, Terezín, Káru, další terezínské studie a Milence. Návrhy na art protis nesou názvy Torzo, Město, Holubice, Moře, Strom, Kruh a Milenci. Následují čtyři návrhy pro klub mládeže a studie k terezínským obrazům. Katalog má 77 číslovaných položek; některé označují soubory.

Obrazy a kresby, Státní zámek Duchcov, 9. dubna–4. května 1980; soupis č. 1–77. Text Jiří Dolejš.

Litoměřice 1991

Jubilejní výstava znovu přivedla do jednoho prostoru figury, torza a krajiny. Nejstarší práce se v katalogu pojí s koncem šedesátých let, nejnovější s rokem výstavy. Její rozpětí dobře ukazuje, kolika různými cestami se Straka vracel k člověku a k místu.

Figurální a terezínská část: Modré torzo; Okno; Hnědé torzo; Zástup; Ghetto – dvory I a II; Noc; Hlavy; Žena, dítě a zvíře; Figura I, II a III; Lidické ovce v Terezíně.

Krajiny a další malby: Předjaří ve Středohoří; Větrný den; Hradiště před bouří; Jabloňový sad; Poslední sníh; Žumberk – sad; Z Nízkých Tater; Žumberk – náves; Ráno; Kvetoucí louka; Kvetoucí mez; Jaro v Opárnu I a II; Radobýl; Kvetoucí šípek; Pergamon; Pole ve Středohoří; Podzimní odpoledne.

Soupis pokračuje názvy Krušné hory; U rybníku; Tání ve Středohoří; Pozdní léto ve Středohoří; Kvetoucí hloh; Přístav v Honfleuru (Normandie); Odliv (Normandie); Bárky (Normandie); Suchá stráň; Pahorek; Hradiště; Rozježděné pole; Bodláčí; Úvoz; Zasněžené brázdy; Starý sad.

Obrazy a kresby, Severočeská galerie, září–říjen 1991; soupis č. 1–47. Text Jiří Dolejš.

Litoměřice 1991 / kresby

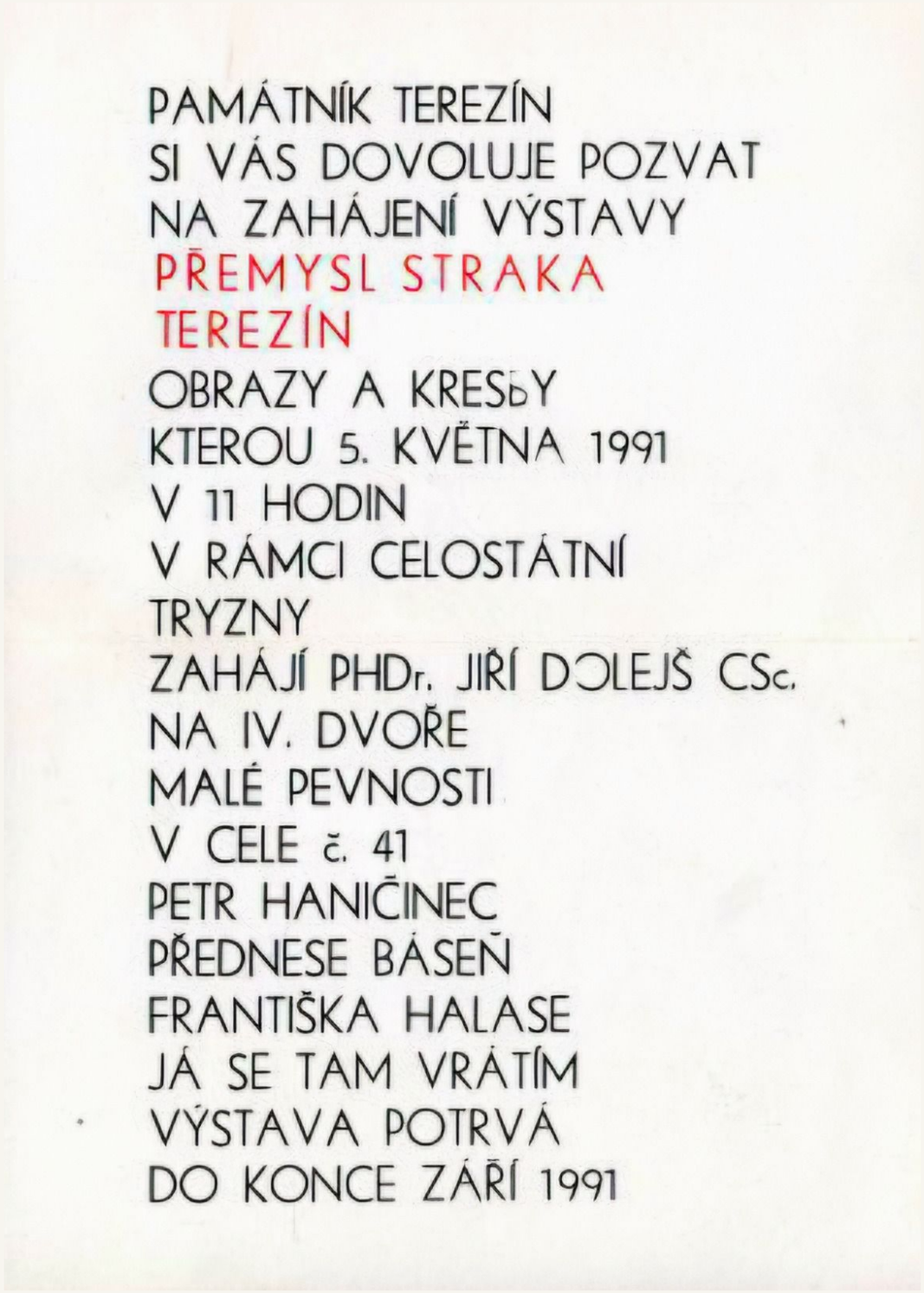
Kresby a monotypy vytvářely vlastní závěr výstavy. Vedle severské krajiny se tu objevovaly postavy, tělesné fragmenty i politicky naléhavé názvy; poslední soubor znovu přiváděl návštěvníka k terezínským zdem.

Lofoty; z cyklu Kladení věnců; Hrdina; Bujení; Torzo; Bratrská pomoc; Oko; Z pozadí; čtyři práce z cyklu Terče; Pád; Ucho; Torso; šest položek Terezínské zdi.

Katalog rozlišuje dvě položky psané Torzo a Torso. V tomto historickém přehledu ponecháváme jejich odlišnou podobu. Názvy a soupisy zde slouží k rekonstrukci výstavního výběru; samy o sobě neurčují totožnost s dnešními evidenčními čísly děl.

Týž katalog, oddíl Kresby a monotypy, soupis č. 48–68.

Pozvánky a výstavní programy

Památník Terezín, 5. května–září 1991

Skupina Objekt

Skupina Objekt vyrůstala ze setkávání lidí s odlišným výtvarným zaměřením. Přemysl Straka patřil k jejímu ranému okruhu po boku Miroslava Houry, Miroslava Rabocha a Zdeňka Veselého a sám se označoval za spoluzakladatele. Jejich spolupráce předcházela přijetí názvu Objekt v roce 1963 i rozšíření o další členy.

Malíři, grafici, sochaři a architekti zde hledali společný prostor pro rozhovor o moderním umění. Jan Škvára v programu zdůrazňoval osobitost jednotlivých tvůrců. Společné vystavování tak vytvářelo příležitost, aby vedle sebe působily různé postupy a zkušenosti. Strakovy struktury, grafické listy a pozdější torza do tohoto prostředí vstupovaly vlastním soustředěným výrazem.

Obálky, členské přehledy a reprodukce z katalogů přibližují podobu této spolupráce. Ukazují proměny skupiny i jednotlivých autorů a dovolují sledovat Strakovo místo mezi nimi. Dobové texty doprovázejí vybrané úryvky, zatímco soupisy zachovávají konkrétní názvy vystavených prací.

Členský okruh

Rané jádro: Miroslav Houra, Miroslav Raboch, Přemysl Straka a Zdeněk Veselý.

Katalogy z let 1964, 1966–1967 a 1969 zachycují v proměňujícím se členském okruhu také Evu Brodskou, Václava Daneše, Milana Chlíbce, Jana Krejníka, Václava Kůse, Milana Míška a Rudolfa Bergra. Příjmení architekta Jana Krejníka uvádí katalog z roku 1969 v podobě Kreník.

Historik a teoretik Jan Škvára byl programovým spolupracovníkem skupiny; katalogy jej uvádějí také v jejím jmenném okruhu. Jednotlivé seznamy zachycují různá období, nikoli neměnné složení.

Společné výstavy

1958 — **Teplice / před společným názvem**

Miroslav Raboch a Zdeněk Veselý vystavují společně; výstavu zahajuje Jan Škvára, pozdější teoretik skupiny.

1961 — **Litoměřice / Hornický kraj**

Zdeněk Veselý a Miroslav Houra se účastní výstavy Hornický kraj. Katalog Objekt 69 tuto událost uvádí jako součást předhistorie skupiny.

1962 — **Teplice / Houra, Raboch, Straka, Veselý**

Společná výstava čtyř autorů v Díle. Přemysl Straka je již výslovně uveden mezi vystavujícími.

1963 — **Ústí nad Labem / založení Objektu**

Katalog Objekt 69 klade společnou výstavu ve Státním divadle a přijetí názvu Objekt do roku 1963. Skupina formuluje program; přistupují Václav Kůs, Milan Chlíbec, Milan Míšek a Jan Kreník (v katalogu z roku 1964 psán Krejník).

1964 — **Brno a Ústí nad Labem**

Grafický kabinet Domu umění v Domě pánů z Kunštátu, Brno, 7. února–7. března; Dům kultury, Ústí nad Labem, 3.–31. prosince.

Společné výstavy / pokračování

1965 — **Děčín a spolupráce s architekturou**

Výstava v Muzeu v Děčíně. Katalog zaznamenává také první spolupráci členů skupiny s architekty při výtvarném dořešení budovy hotelového bydlení v Bílině.

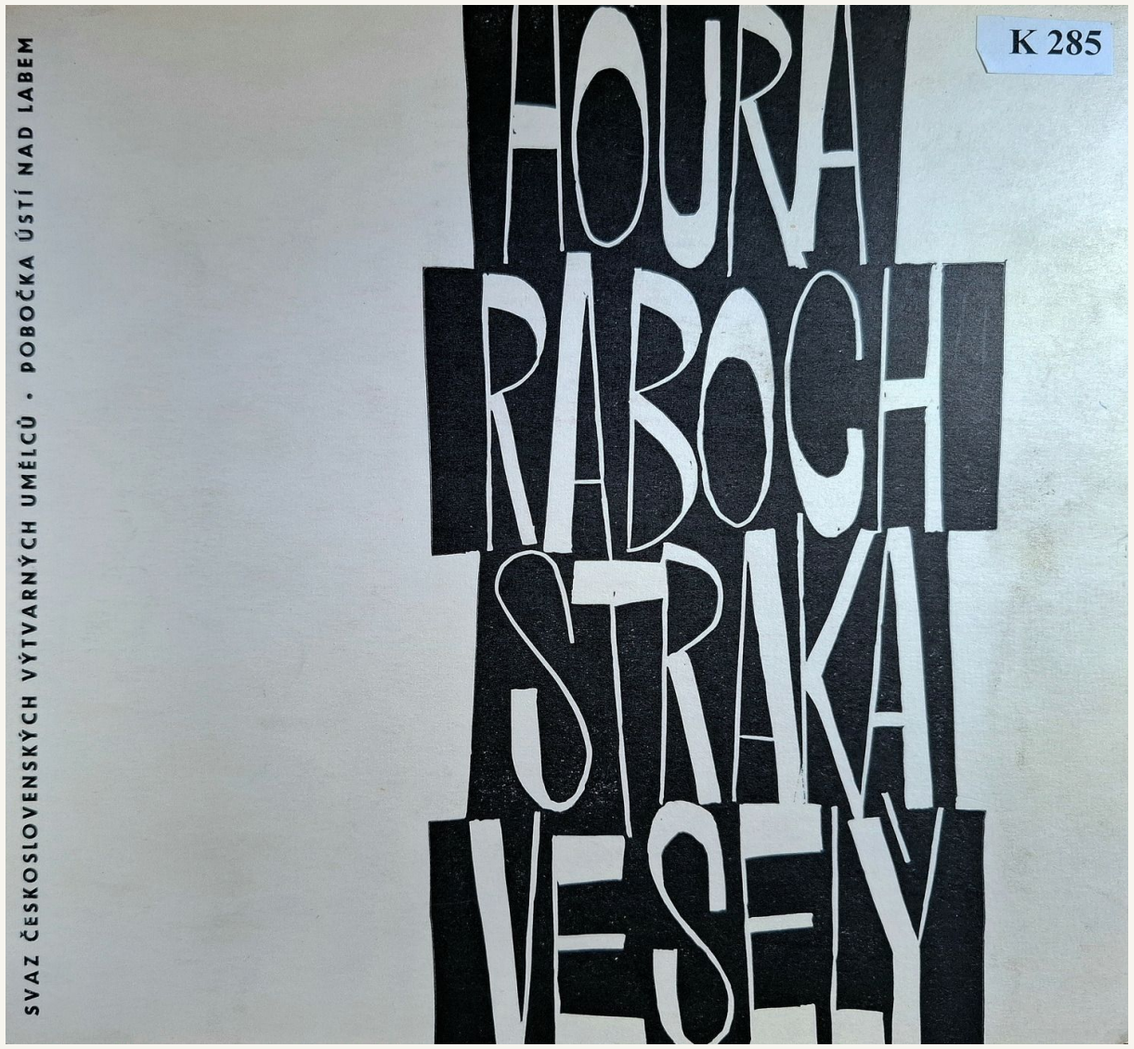
1966–1967 — **Most a Ústí nad Labem**

Roku 1966 přistupují Eva Brodská a Václav Daneš. Skupina vystavuje v Muzeu v Mostě a v Domě kultury v Ústí nad Labem; ústecká výstava pokračuje do ledna 1967.

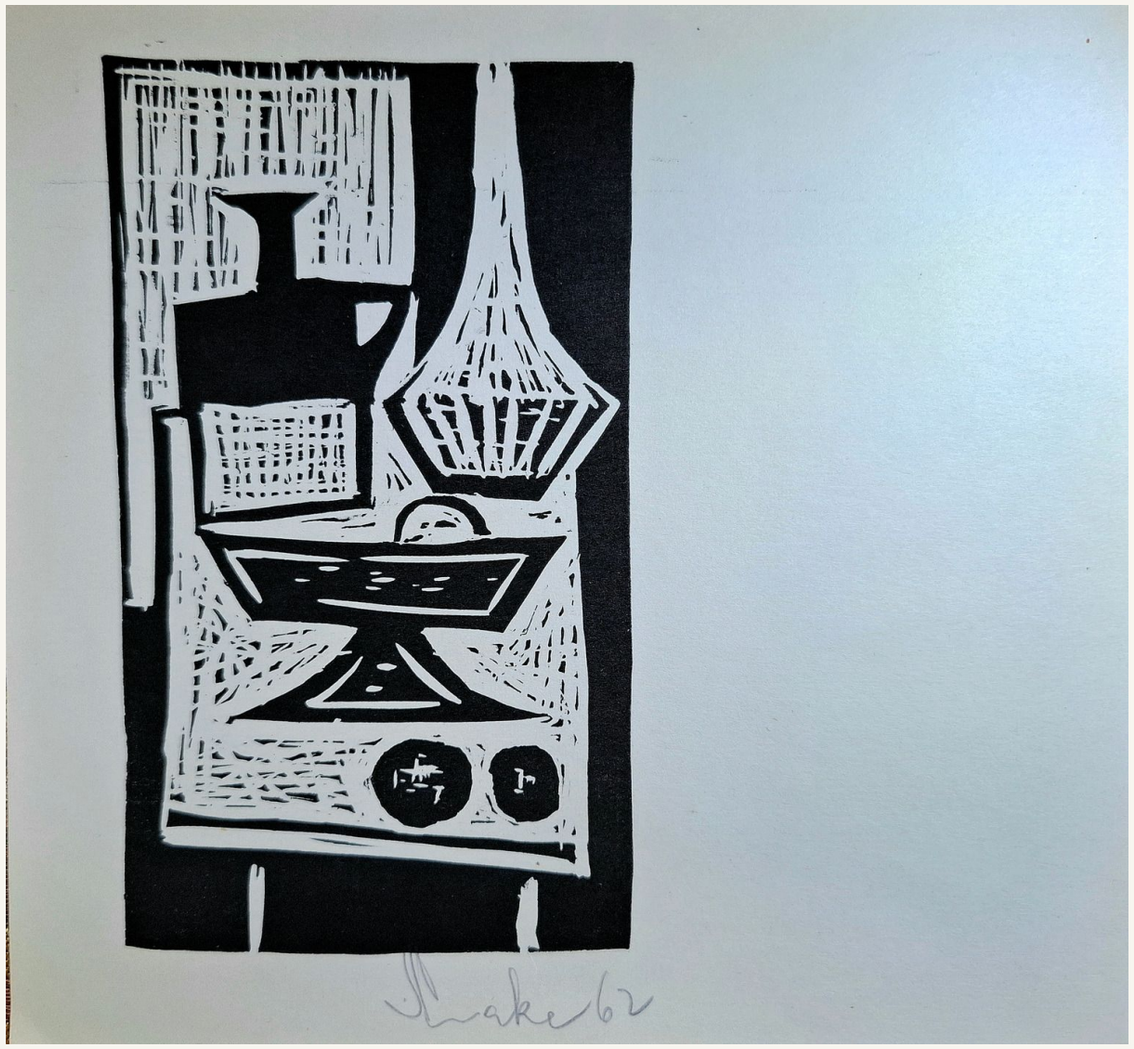
1969 — **Objekt 69 / Roudnice nad Labem**

Členem skupiny se stává Rudolf Bergr. Výstava v Galerii výtvarného umění v Roudnici nad Labem probíhá v květnu–červnu; katalog uvádí šest Strakových obrazů z roku 1968.

Objekt / dobové dokumenty

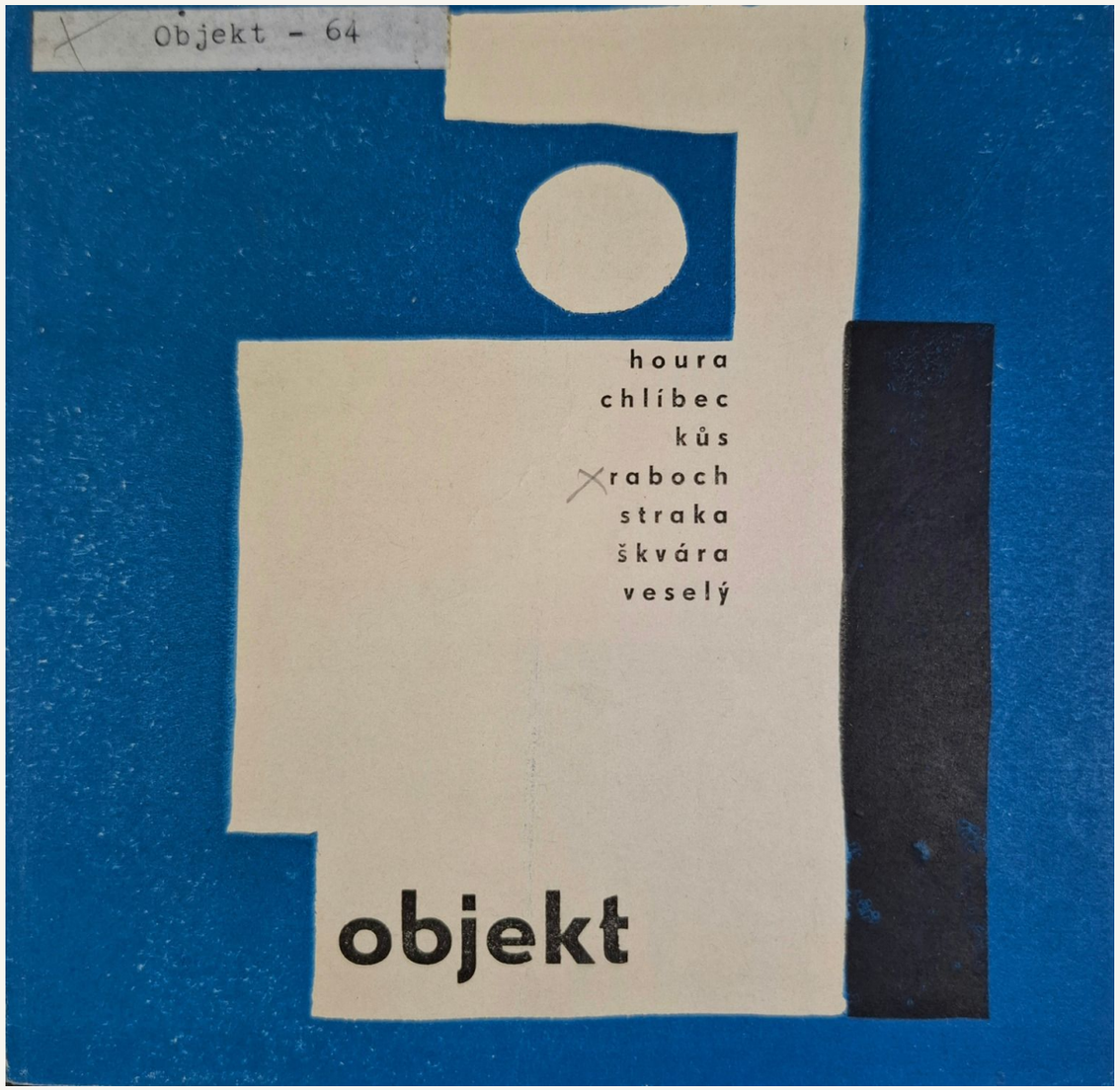

Houra, Raboch, Straka, Veselý / katalog výstavy, 1962

Zátiší, signováno Straka 62 / reprodukce v katalogu z roku 1962

Objekt / Brno 1964

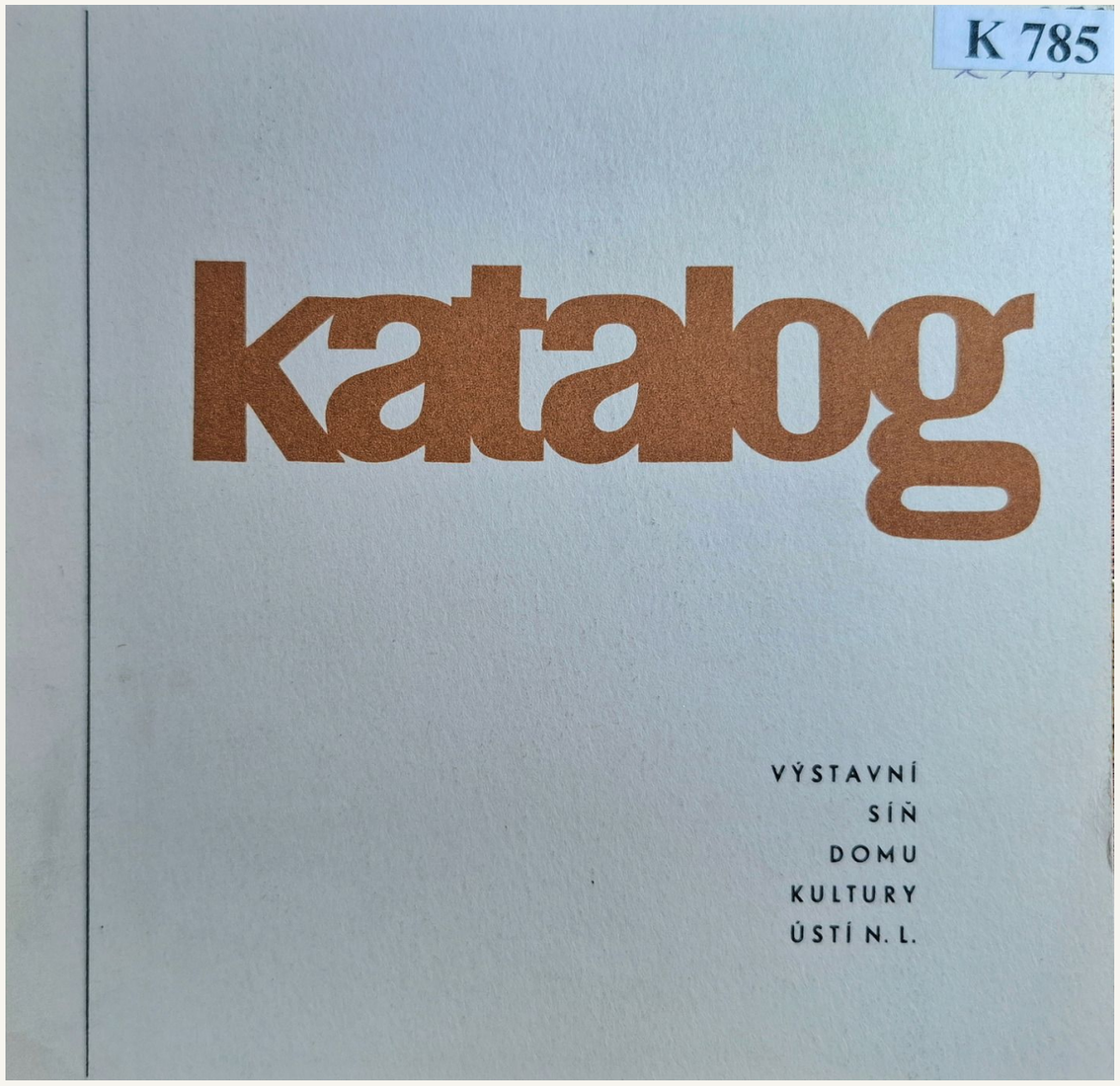

Objekt 1964 / katalog, snímek 7

Objekt 1964 / katalog, snímek 9

Objekt / Ústí nad Labem 1964

Objekt 1964 / katalog výstavy v Ústí nad Labem

Přemysl Straka / reprodukce v katalogu Objekt, 1964

Vznik Objektu / dobové údaje

Redakčně podle katalogu Objekt, Ústí nad Labem, prosinec 1964

Ústecký katalog zachycuje postupné rozšiřování okruhu spolupracujících umělců. Jeho nejstarším bodem je společné vystavování Miroslava Rabocha a Zdeňka Veselého v Teplicích roku 1958. K nim se připojili Miroslav Houra a Přemysl Straka. Název Objekt katalog spojuje s rokem 1963.

Rané společné vystoupení v ústeckém divadle je v tomto prameni zařazeno do roku 1962; katalog Objekt 69 je klade do roku 1963. Rozdíl ponecháváme otevřený. Pro rok 1964 jsou doloženy výstavy v Brně a Ústí nad Labem. Jan Škvára se podílel na formulování programu i na katalogových textech.

Prameny: Objekt, Ústí nad Labem, prosinec 1964, oddíl Fakta; Objekt 69, Roudnice nad Labem, 1969, chronologie.

Program skupiny / 1964

Jan Škvára: úryvky s redakčním komentářem

Brněnský katalog vymezil Objekt jako společenství, které má umožnit osobní práci jeho členů. Jan Škvára tento vztah vystihl v programové větě:

„Skupinu budujeme ne proto, abychom v ní splynuli, ale aby každý z nás, vně osobní izolace, našel sám sebe; abychom dohromady tvořili nikoli uniformní rovinu, ale logický součet.“

Spojení logický součet dává společnému vystupování jiný smysl než sjednocení rukopisu. Skupina má jednotlivce vyvést z izolace a současně uchovat jeho vlastní cestu. Rozdílnost Strakových městských struktur, figur a torz proto nemusí být v rozporu se společným programem.

„Grafika představuje pouze část naší tvorby, ale má pro nás svým způsobem klíčový význam; většinou jsme jí začínali, navíc pak dnes předznamenává i nejzřetelněji odráží změny a názorovou krystalizaci skupiny jako celku i jejích jednotlivých individualit.“

Grafika zde není pouze vedlejší technikou. Škvára jí přisuzuje schopnost předznamenat změnu a učinit ji čitelnou. Následující soupis Strakových prací umožňuje tuto programovou roli vztáhnout ke konkrétním výstavním výběrům. Je však třeba rozlišovat společné prohlášení skupiny a význam jednotlivého listu.

Pramen: Jan Škvára, programový text v katalogu Objekt, Dům umění města Brna, 7. února–7. března 1964. Dva samostatné úryvky; komentář Galéria Přemysl Straka.

Straka na společných výstavách

Raná výstava čtveřice Houra, Raboch, Straka, Veselý uvádí pět Strakových temper z roku 1962: Dům, který přežil století; Továrna v horách; Tovární dvůr; Město; Zátiší. Městské prostředí zde vstupuje do malby prostřednictvím zdi, dvora a opuštěné architektury.

Ústecký katalog Objektu z prosince 1964 zaznamenává devět prací Místo I–IX, všechny s datací 1964. Prvních šest jsou tempery; poslední tři kombinované techniky. Litoměřický katalog z následujícího roku spojuje zdejší Místo VII s Katedrálou.

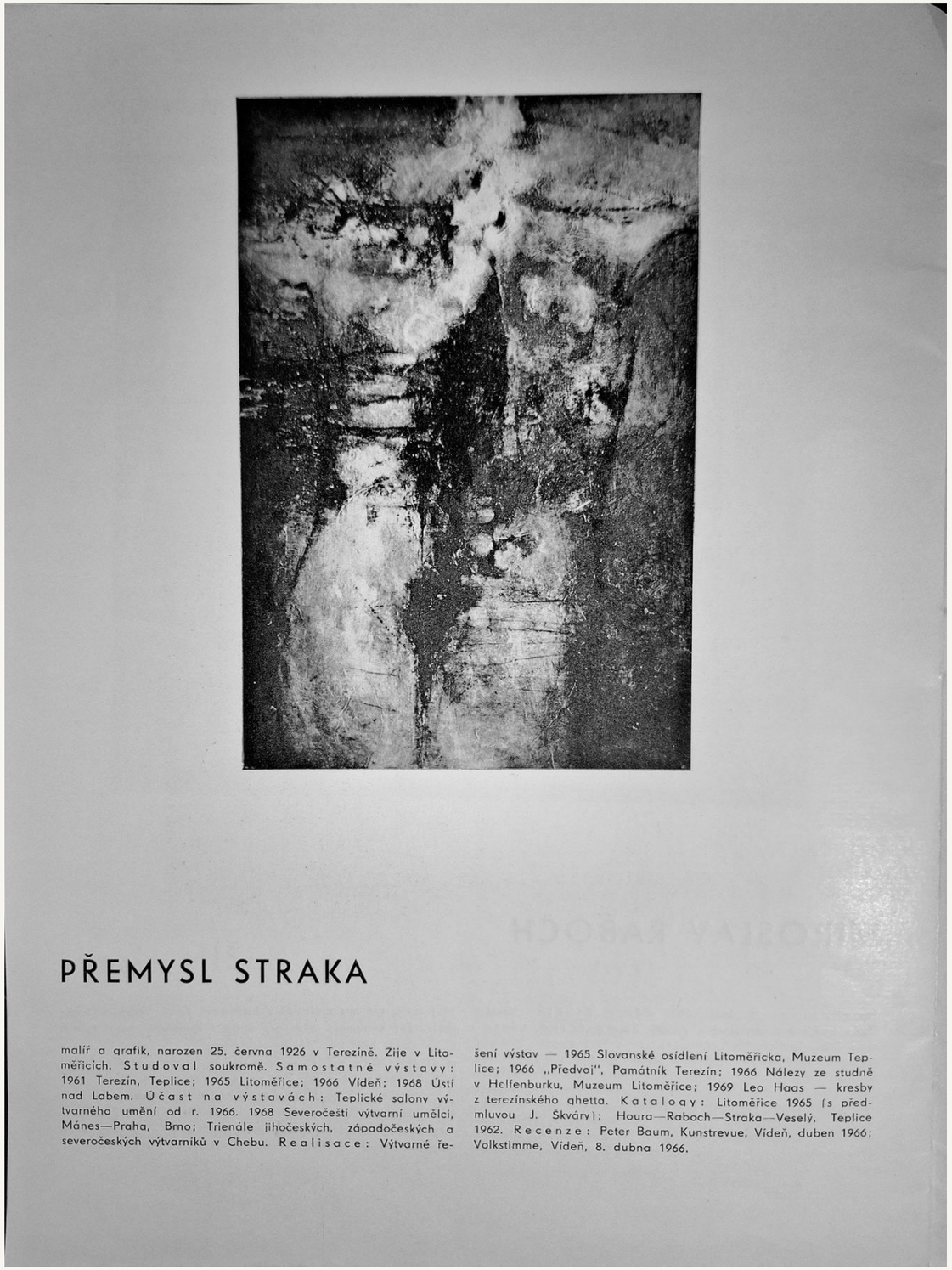
Pro výstavu v Domě kultury v Ústí nad Labem na přelomu let 1966 a 1967 bylo vybráno šest obrazů v kombinované technice z roku 1966: Nepoživatelný plod; Torso I; Torso II; Torso se štítem; Malba I; Dvě postavy. Názvy zachycují posun od města a místa k tělu a jeho proměnám.

Soupisy v katalozích 1962, Ústí 1964 a Objekt 1966–1967; katalog Litoměřice 1965, text Jana Škváry.

Objekt 69

Objekt 1969 / katalog, snímek 1

Objekt 1969 / katalog, snímek 4

Objekt 69 / pohled Jana Škváry

Jan Škvára: úryvky s redakčním komentářem

Při návratu k počátkům skupiny zdůraznil Jan Škvára roku 1969 vedle společného vystupování také význam vzájemné opory:

„Severočeská tvůrčí skupina Objekt vznikla v roce 1963 z důvodů, jaké stály u zrodu většiny podobných seskupení mladých umělců, nastupujících počátkem šedesátých let, — to jest jako obrana proti pocitu osamění, ale také u vědomí toho, že myšlenku znovuobrozeného moderního umění lze snadněji prosazovat při vzájemné podpoře a v těsnějších osobních i tvůrčích kontaktech.“

Oproti programovému požadavku z roku 1964 jde již o ohlédnutí. Osobní a tvůrčí kontakt zde vysvětluje smysl seskupení, aniž by předpokládal shodný malířský jazyk. Při charakteristice Straky se pak Škvára obrátil k torzům:

„Malba Přemysla Straky se stala v podobách imaginárních lidských tors ozvučnicí vnitřních stavů analytických meditací […]“

Ozvučnice v této větě označuje obrazový tvar, který dává výraz vnitřní zkušenosti. Je pozoruhodné, že podobnou metaforu později použil Jiří Dolejš pro Strakovu krajinu. Toto srovnání neprokazuje přímou návaznost obou textů; ukazuje, jak lze odlišné náměty číst prostřednictvím vztahu mezi viditelným tvarem a prožitkem.

Pramen: Jan Škvára, úvod katalogu Objekt 69, Galerie výtvarného umění v Roudnici nad Labem, květen–červen 1969. Dva samostatné úryvky; […] označuje vynechaný závěr věty. Komentář Galéria Přemysl Straka.

Objekt 69 / Strakovy obrazy

Katalog roudnické výstavy uvádí těchto šest Strakových obrazů. Všechny datuje rokem 1968 a označuje jako oleje na plátně.

40. Torso 427 — 142 × 90 cm
41. Noc koncem léta — 130 × 90 cm
42. Torso 15 — 115 × 73 cm
43. Řády II — 93 × 70 cm
44. Město I — 73 × 115 cm
45. Město II — 73 × 115 cm

Čísla, názvy, datace a rozměry jsou převzaty z dobového katalogu. Rozdíly vůči jiným soupisům nepřepisujeme do dnešní evidence automaticky.

Katalog Objekt 69 uvádí tento okruh vystavujících: Rudolf Bergr, Eva Brodská, Václav Daneš, Milan Chlíbec, Jan Kreník, Václav Kůs, Milan Míšek, Miroslav Raboch, Přemysl Straka a Zdeněk Veselý. Text napsal Jan Škvára. Miroslav Houra má v témže katalogu vlastní položky v soupisu vystavených děl, přestože na této úvodní jmenné straně chybí.

Objekt 69, Galerie výtvarného umění v Roudnici nad Labem, květen–červen 1969, Seznam vystavených děl, č. 40–45.

Objekt v dobových textech

Roudnický katalog Objekt 69 shrnuje předchozí výstavní činnost skupiny a připojuje bibliografii. Uvádí katalogy Objektu z Brna a Ústí nad Labem (1964), Děčína (1965) a Ústí nad Labem (1966), doprovázené předmluvami Jana Škváry.

Dalšími zaznamenanými publikacemi jsou 20 let výtvarného umění v Severočeském kraji (Ústí nad Labem, 1965, předmluva Otakar Votoček), II. teplický salon výtvarného umění (Teplice, 1967), Výstava severočeských výtvarných umělců (Brno, 1968) a 50 let českého výtvarného umění v severních Čechách (Litoměřice, 1968); poslední tři s předmluvou Jana Škváry.

Z článků katalog připomíná text Igora Zhoře Objevil se Objekt (Kulturní tvorba, únor 1964), Škvárovy stati Ústečtí vystavují v Brně (Průboj, únor 1964), Na závěr brněnské výstavy (Průboj, březen 1964) a Skupina Objekt (Výtvarná práce, 9. března 1967). Následují Miroslav Kindl: Objekt vystavuje (Kulturní kalendář Mostecka, leden 1967), Jiří Dolejš: Konfrontace (Dialog, 1967, č. 4) a Jan Škvára: Soudobá tvář umění v Severočeském kraji (sborník Severočeský kraj, Liberec, 1969).

Katalog Objekt 69 vydala Galerie výtvarného umění v Roudnici nad Labem v květnu 1969. Katalog a instalaci výstavy připravil Jan Škvára, grafickou úpravu Václav Kůs. Tiráž uvádí fotografy: Jiří Kopa, Jiří Mareček, Ladislav Ovsík, Václav Vokráčka, Jan Sirový, Jiří Vlček a Fr. Lamač. Tisk zajistila Severografia, provozovna Litoměřice.

Redakčně zpracováno podle chronologie, bibliografie a tiráže v katalogu Objekt 69 (1969), archivní snímek OBJP03. Jde o údaje uvedené v dobovém katalogu.

Zastoupení ve sbírkách

Veřejné sbírky otevírají další pohled na Strakovo dílo. Malby, kresby a grafické listy uchovávané v Litoměřicích, Roudnici nad Labem, Lounech, Liberci a Terezíně doplňují práce z galerijního archivu. Vedle městských motivů se objevují torza, terezínské náměty a krajiny, takže lze sledovat více období i podob jeho tvorby.

Vybrané reprodukce rozšiřují setkání s obrazy, které průvodci předcházely. Pevná černobílá stavba prostoru se potkává s barevnou hmotou, monumentální figura s úsporným grafickým znakem. Změna sbírkového prostředí přináší nové souvislosti, zatímco známé výtvarné otázky zůstávají přítomné.

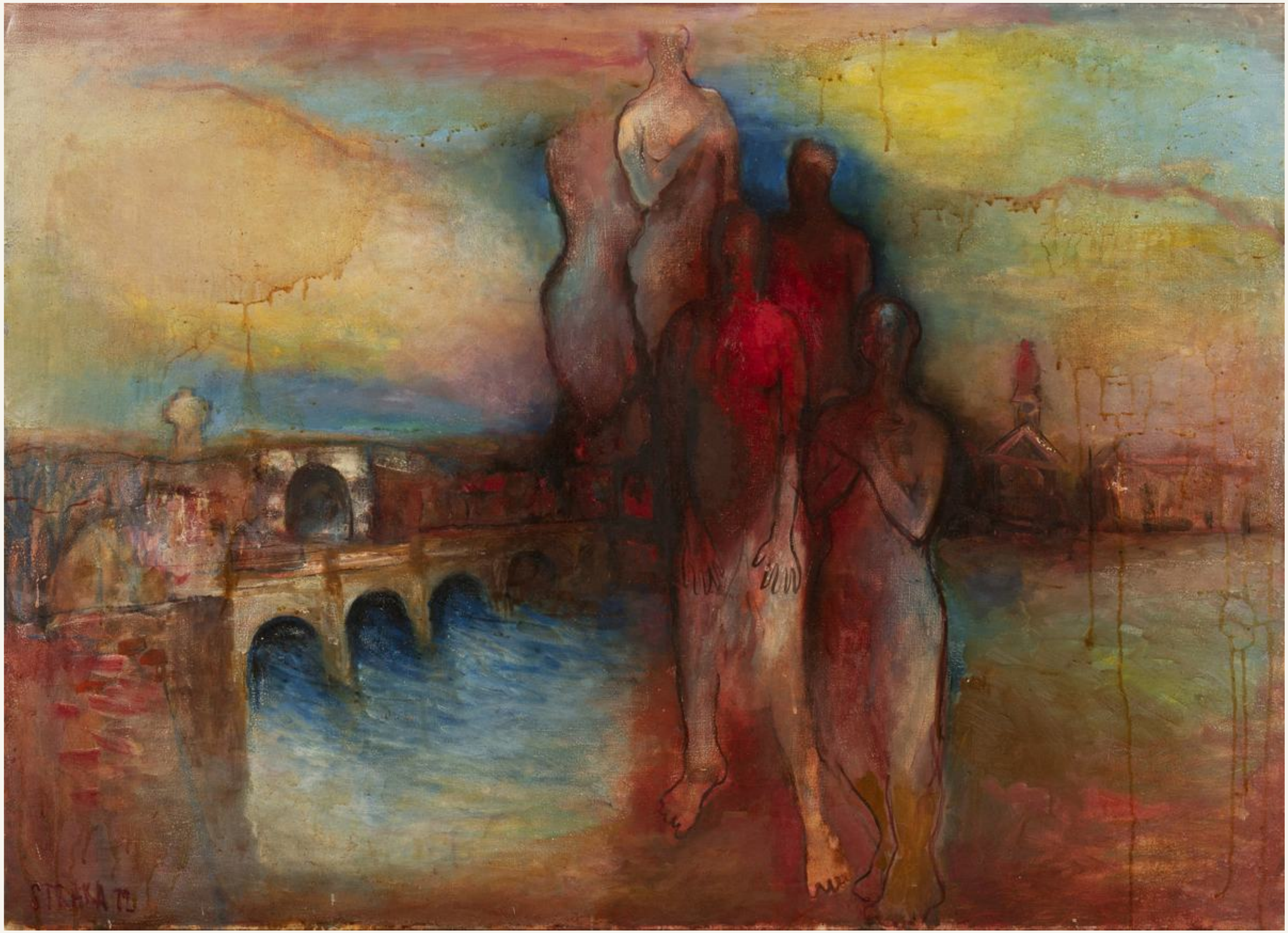
Závěrečný soupis obsahuje 37 položek z pěti institucionálních seznamů. Uvádí názvy, inventární čísla, datace, techniky a rozměry. Přehled zahrnuje i díla, která zde nejsou reprodukována, a zachovává tak širší obraz doloženého zastoupení ve sbírkách.

Země nikoho, 50.–60. léta 20. století. litografie, papír, 44 × 62 cm. Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem, inv. č. G 283. [COL_G283]

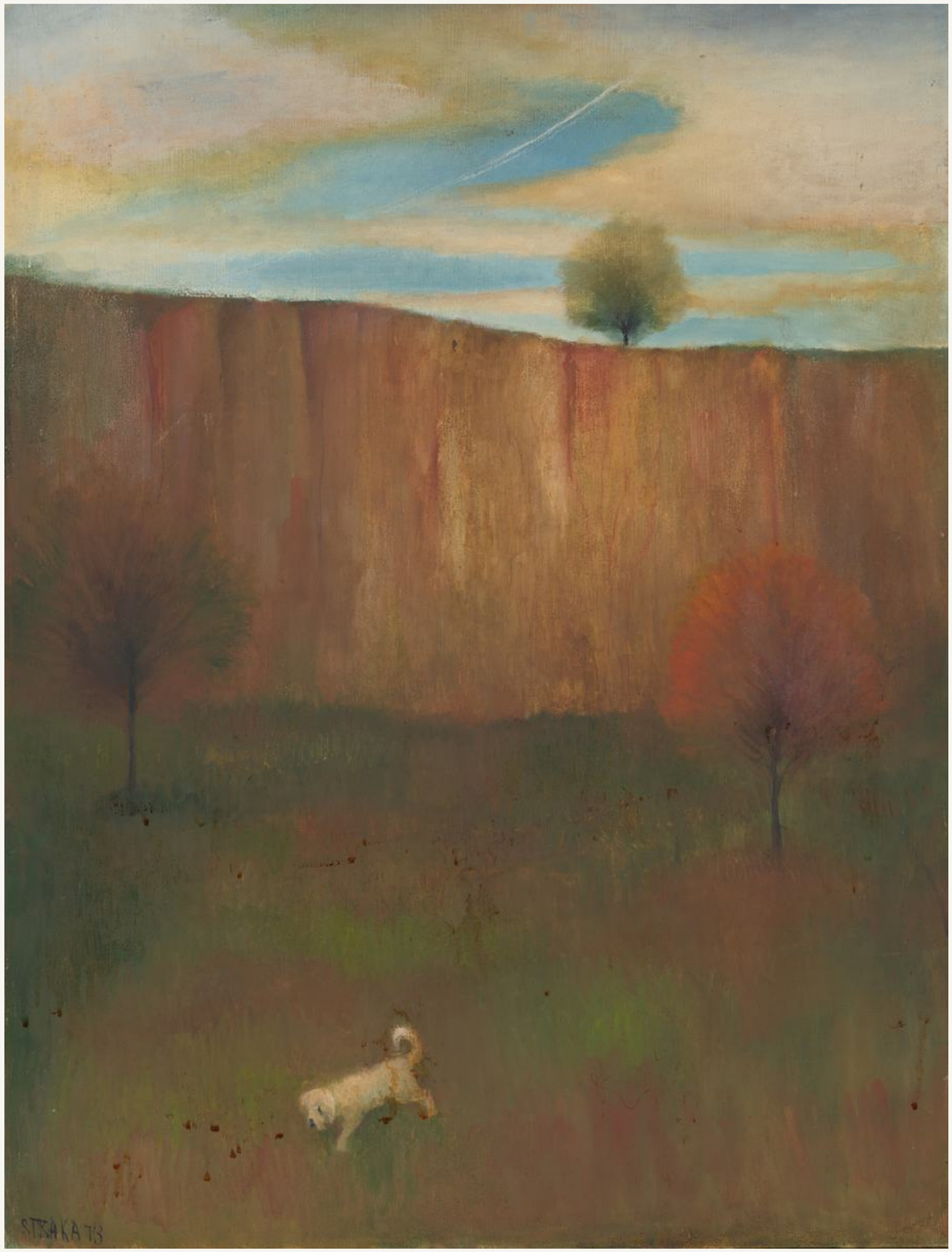
Katedrála, po 1955. kombinovaná technika, plátno, dřevěná deska, 108,5 × 88,5 cm. Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem, inv. č. O 323. [COL_O323]

Lidické ženy v Terezíně, 1972. olej, plátno, 90 × 125 cm. Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem, inv. č. O 686. [COL_O686]

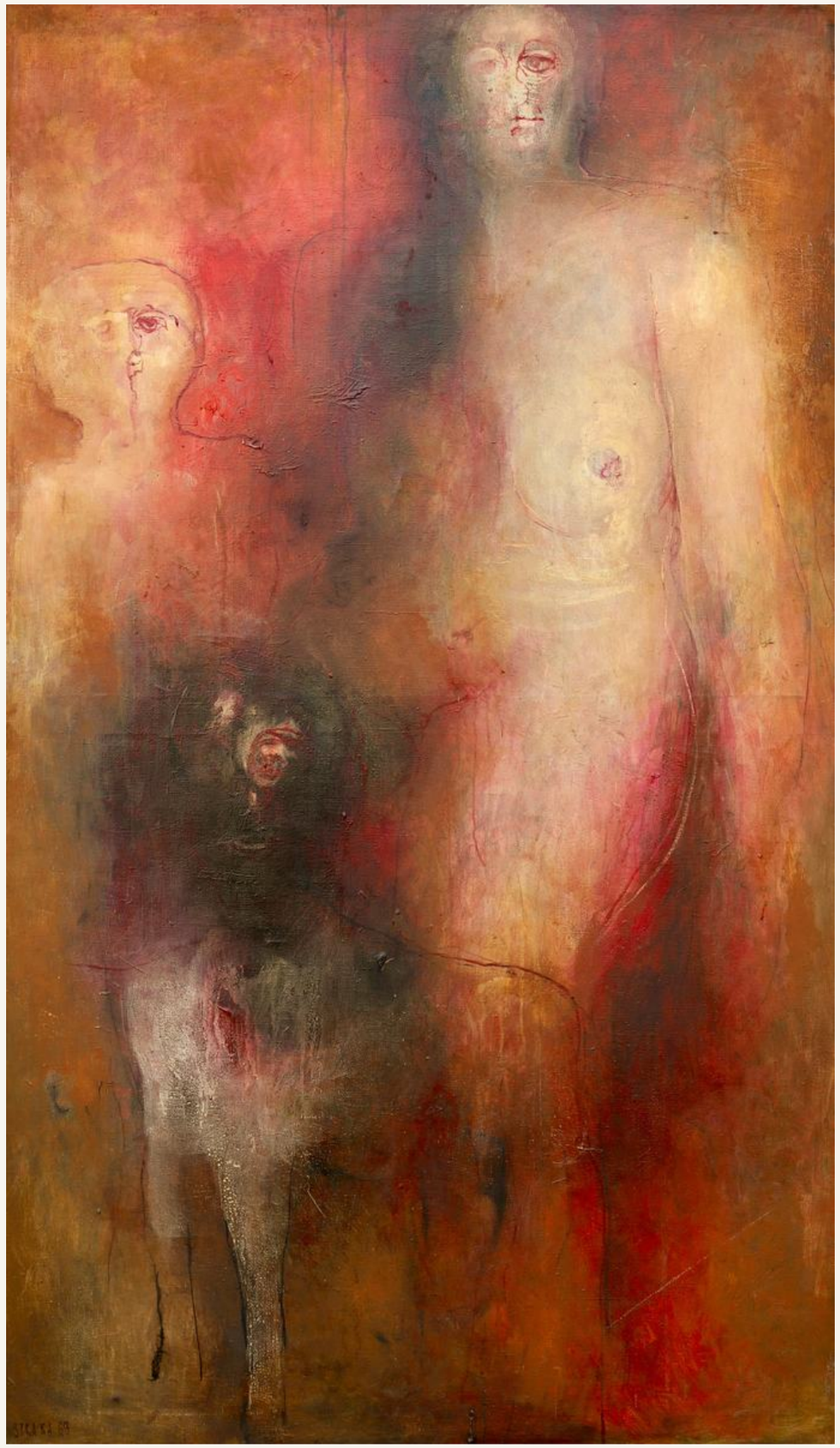
Terezín, 1963. tempera, papír, 50 × 62 cm. Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem, inv. č. O 882. [COL_O882]

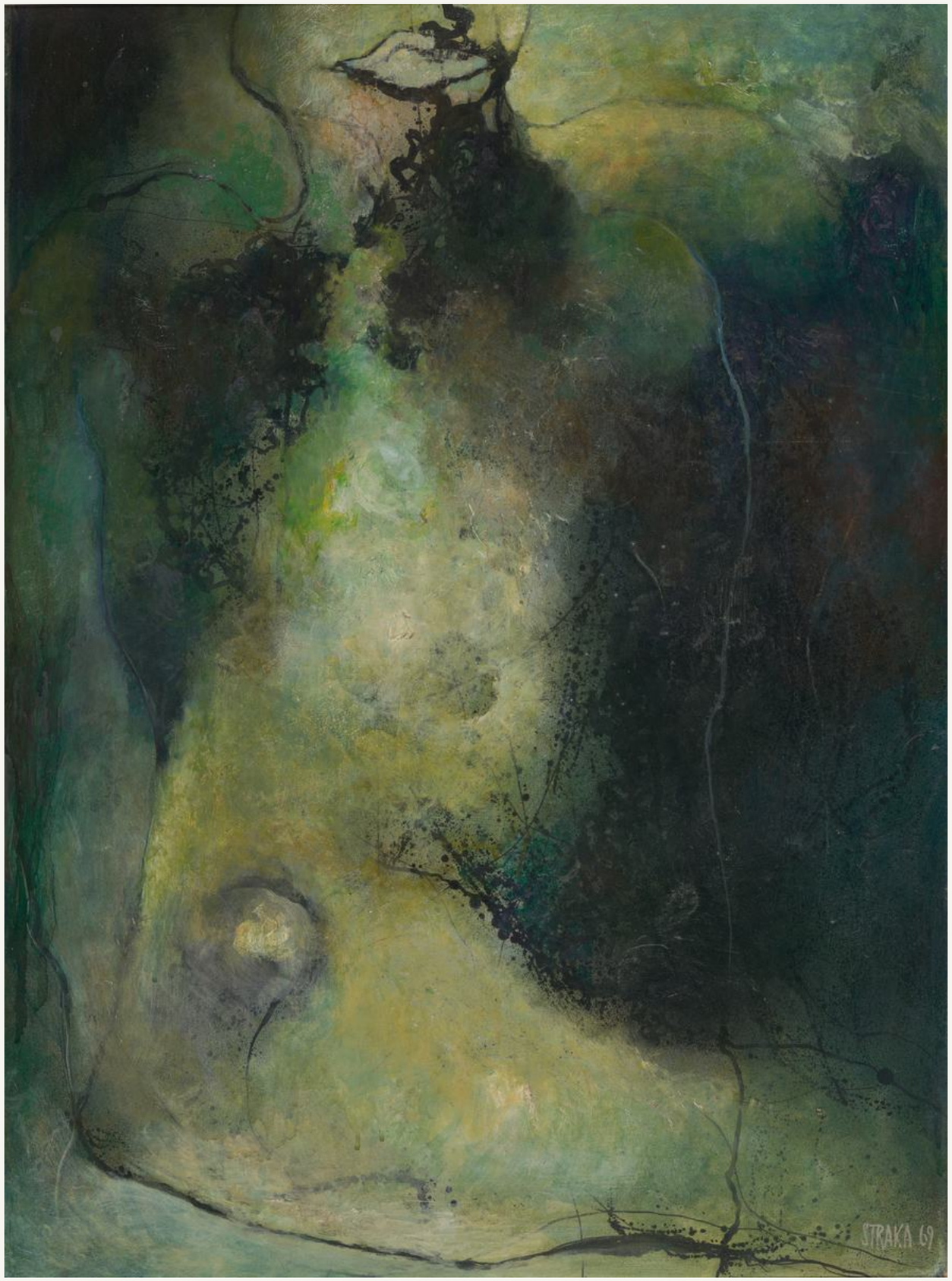
V lomu, 1973. olej, plátno, 93,5 × 71 cm. Galerie Benedikta Rejta v Lounech, inv. č. OG 0374. [COL_OG0374]

České Středohoří, 1977. olej, plátno, 68 × 80 cm. Galerie Benedikta Rejta v Lounech, inv. č. OG 0527. [COL_OG0527]

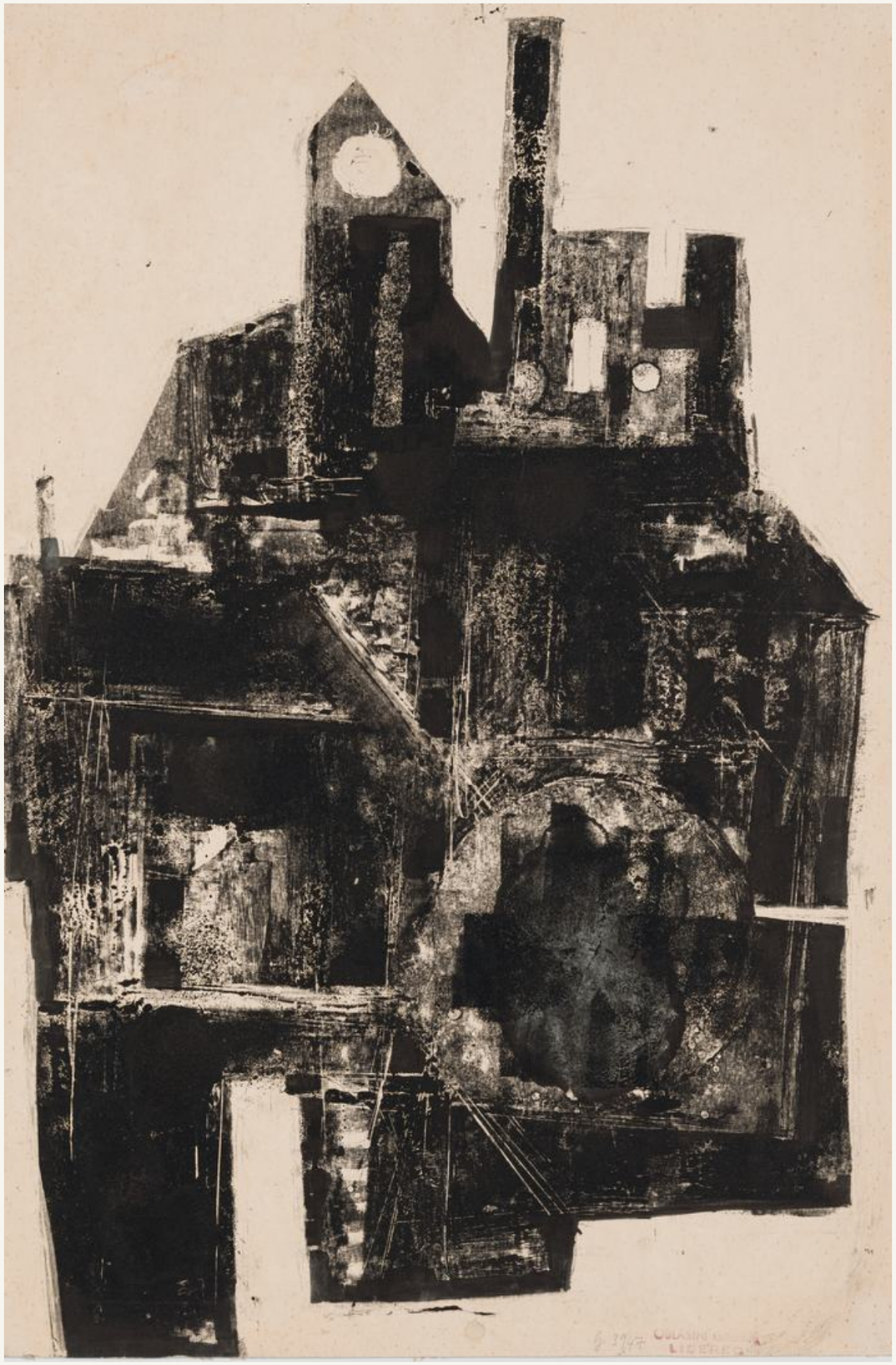
Žena, dítě a zvíře, 1969. olej, plátno, 171 × 100 cm. Galerie Benedikta Rejta v Lounech, inv. č. OG 0851. [COL_OG0851]

Figura, 1969. olej, karton, 102 × 74 cm. Galerie Benedikta Rejta v Lounech, inv. č. OG 0852. [COL_OG0852]

Figura II, 1969. olej, karton, 102 × 74 cm. Galerie Benedikta Rejta v Lounech, inv. č. OG 0853. [COL_OG0853]

Z cyklu Hranice, nedatováno. monotyp, papír, list 64,1 × 44,3; tisk 62,3 × 41,2 cm. Galerie Lázně Liberec, inv. č. G 3947. Foto Jaroslav Trojan. [COL_G3947]

Severočeská galerie výtvarného umění v Litoměřicích

O-250

Město s komínem / 1961

tempera, papír; 62,5 × 44 cm

O-290

Zemřel hrdinnou smrtí / 1963

tempera, lepenka; 88 × 62 cm

O-454

Malba III / (1965)

olej, plátno; 136 × 96,5 cm

O-594

Torzo se štítem / 1966

olej, plátno; 80 × 108 cm

O-865

Terezín / 1972

olej, plátno; 105 × 90 cm

O-1025

Karel Hynek Mácha / 1973

olej, plátno; 100 × 74 cm

O-1197

Starý sad nad Litoměřicemi / 1978

olej, plátno; 95 × 162 cm

Údaje podle dodaného institucionálního soupisu. Rozměry jsou uvedeny v pořadí výška × šířka, není-li rozlišena velikost listu a tisku.

Severočeská galerie výtvarného umění v Litoměřicích

O-1600

Pokratice / 1983

olej, plátno; 70 × 80 cm

O-1762

Soutok / 1987

olej, plátno; 95 × 95 cm

R-708

Terezín – park / 1961

tuš, papír; 37 × 50,5 cm

R-709

Terezín / nedatováno

tuš, papír; 38,5 × 52 cm

Údaje podle dodaného institucionálního soupisu. Rozměry jsou uvedeny v pořadí výška × šířka, není-li rozlišena velikost listu a tisku.

Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem

G 283

Země nikoho / 50.–60. léta 20. století

litografie, papír; 44 × 62 cm

O 323

Katedrála / po 1955

kombinovaná technika, plátno, dřevěná deska; 108,5 × 88,5 cm

O 686

Lidické ženy v Terezíně / 1972

olej, plátno; 90 × 125 cm

O 882

Terezín / 1963

tempera, papír; 50 × 62 cm

Údaje podle dodaného institucionálního soupisu. Rozměry jsou uvedeny v pořadí výška × šířka, není-li rozlišena velikost listu a tisku.

Galerie Benedikta Rejta v Lounech

OG 0374

V lomu / 1973

olej, plátno; 93,5 × 71 cm

OG 0527

České Středohoří / 1977

olej, plátno; 68 × 80 cm

OG 0851

Žena, dítě a zvíře / 1969

olej, plátno; 171 × 100 cm

OG 0852

Figura / 1969

olej, karton; 102 × 74 cm

OG 0853

Figura II / 1969

olej, karton; 102 × 74 cm

Údaje podle dodaného institucionálního soupisu. Rozměry jsou uvedeny v pořadí výška × šířka, není-li rozlišena velikost listu a tisku.

Galerie Lázně Liberec

G 3947

Z cyklu Hranice / nedatováno

monotyp, papír; list 64,1 × 44,3; tisk 62,3 × 41,2 cm

Údaje podle dodaného institucionálního soupisu. Rozměry jsou uvedeny v pořadí výška × šířka, není-li rozlišena velikost listu a tisku.

Památník Terezín

PT 1378 Vlečka (z cyklu Terezín) / do roku 1969

kresba tuší, tisk; 38,1 × 48,5 cm

PT 1379 Vjezd do Terezína od Litoměřic (z cyklu Terezín) / 1960

kresba tuší, tisk; 37 × 50,3 cm

PT 1380 Strážní věž (z cyklu Terezín) / 1961

kresba tuší, tisk; 44 × 50 cm

PT 1381 Procházka smrti (z cyklu Terezín) / 1961

kresba tuší, tisk; 38,2 × 47,5 cm

PT 1382 Terezínská ulice (z cyklu Terezín) / 1960

kresba tuší, tisk; 38,7 × 55 cm

PT 1383 Ženy z ghetta / 1961

tempera, karton; 67 × 92,2 cm

PT 1384 Dívka s kaštanovým náhrdelníkem / 1961

tempera, karton; 68 × 93,6 cm

Údaje podle dodaného institucionálního soupisu. Rozměry jsou uvedeny v pořadí výška × šířka, není-li rozlišena velikost listu a tisku.

Památník Terezín

PT 1385

Pohřeb / 1961

tempera, karton; 92,5 × 66,5 cm

PT 9212

Osvobození Terezína / 1972

olej, plátno; 93,5 × 108,2 cm

PT 13253

Agrese I. / 1969

lavírovaná perokresba tuší; 66,5 × 86,7 cm

PT 13254

Agrese II. / 1968

perokresba tuší; 67,5 × 87 cm

PT 13255

Zraněné město / 1969

olej, tuš, plátno; 76 × 116,9 cm

PT 13256

Lidické ženy / 60. léta 20. století

akvarel; 69,6 × 89,8 cm

PT 13257

Vězni na IV. dvoře / 70. léta 20. století

akvarel; 69,7 × 79,8 cm

Údaje podle dodaného institucionálního soupisu. Rozměry jsou uvedeny v pořadí výška × šířka, není-li rozlišena velikost listu a tisku.

Památník Terezín

PT 13258

Zima v Terezíně / 1963

tempera, kvaš, karton; 69,5 × 89,8 cm

PT 13259

Malba I. / 1964

olej, plátno; 116 × 92 cm

Údaje podle dodaného institucionálního soupisu. Rozměry jsou uvedeny v pořadí výška × šířka, není-li rozlišena velikost listu a tisku.

Ediční poznámka

Průvodní texty a obrazová posloupnost vznikly pro tento průvodce. Ohlédnutí Jiřího Dolejše z roku 1988 je uvedeno v úplném znění; další pasáže pocházejí z katalogu Obrazy a kresby (Duchcov, 1980) a z výstavních textů z roku 1991. Jejich tematické nadpisy jsou redakční. Vybrané úryvky Jana Škváry jsou vyznačeny uvozovkami, opatřeny pramenem a doprovázeny komentářem. Vynechání uvnitř citované věty označuje […]. Přehledy výstav vycházejí z dochovaných katalogů, pozvánek a autorova soupisu. Dobové texty, dokumenty a přepis Strakova dopisu jsou od nových průvodních textů odděleny.

Názvy, datace, techniky a rozměry většiny děl vycházejí z galerijní evidence, která v řadě případů přebírá názvy digitálních souborů. Nejisté údaje zůstávají v popiscích označené.

Prameny a poděkování

Průvodce připravila Galéria Přemysl Straka. Hlavním zdrojem reprodukcí je její obrazový a dokumentační archiv.

Výtvarná díla a grafické úpravy: Přemysl Straka. Cizí díla reprodukovaná v návrzích tiskovin nejsou jeho malbami. Historické textové prameny: Jiří Dolejš a Jan Škvára. Dopis z 25. dubna 1995: Přemysl Straka.

Rozhovor s Liborem Peškem z 10. srpna 1991: Terezie Jungrová; přiblížen redakčním shrnutím. Katalog Památník Terezín 1947–1992: koncepce Jiří Brabec, grafická úprava Přemysl Straka, fotografie Jana Nováková; obálkový obraz Ivan Bukovský, Podvečer.

Výstavní dokumentace: Archiv výtvarného umění, Praha, a archiv Severočeské galerie výtvarného umění v Litoměřicích. Texty katalogů: Jan Škvára a Jiří Dolejš. Fotografie katalogu Litoměřice 1965: L. Landy; katalogu Litoměřice 1991: Karel Holan. Reprodukce ze sbírek: Roudnice nad Labem, Louny a Liberec; liberecká fotografie Jaroslav Trojan. Soupis děl také Památník Terezín.

Životopis: Galéria Přemysl Straka, O autorovi / Přemysl Straka 1926–2003, www.galeriapremyslstraka.org; profesní životopis Přemysla Straky.

Divadlo Na zábradlí: History of Our Theatre, části The Beginnings a Pantomime. www.nazabradli.cz/en/about-us/history-of-our-theatre/ Divadlo Semafor: Minulost Semaforu, rok 1959. www.semafor.cz/minulost-semaforu Obě oficiální historie ověřeny 21. října 2026. Použity pro obecný historický kontext; vazba Strakových listů k Na zábradlí vychází z galerijní evidence.

Jiří Dolejš: Ohlédnutí za malířskou tvorbou Přemysla Straky. Kulturní listy litoměřického okresu, 1988, s. 34–36. Úplné znění. Jiří Dolejš: Přemysl Straka: Obrazy a kresby, Duchcov, 1980. Úryvek. Jiří Dolejš: výstavní texty pro Památník Terezín a litoměřickou galerii, 1991. Úryvky.

Prameny a poděkování / pokračování

K české kulturní paměti míst: České středohoří, Výlet na Říp, oddíl Výstup na Říp podle praotce Čecha (www.stredohori.cz/detail/vylet-na-rip/3); TIP na víkend: Královské Litoměřice, 14. května 2020 (www.stredohori.cz/detail/tip-na-vikend-kralovske-litomerice). Zpřístupněno 22. října 2026. Tyto odkazy dokládají kulturní souvislosti míst; výklad jednotlivých obrazů je redakční.

Doplnění jmen v přepisu dopisu: Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, profil Milana Uhdeho pro období 1993–1996 (psp.cz); Úřad vlády ČR, Přehled členů vlády 2. 7. 1992 – 4. 7. 1996 (vlada.gov.cz).

Galéria Přemysl Straka, 2026.

Rejstřík reprodukcí

D642 Přístav / 13

D47 Autoportrét 1 / 15

D50 Autoportrét 2 / 16

D59 Portrét otce / 17

D102 Rodiče / 18

D51 Portrét ženy Nada / 19

D293 Ženy Nadia a tchýně / 20

D643 Paměť / 21

D449 Studie ženy / Paměť / 21

D155 Návrat / 22

D46 Žena v kuchyni / 23

D292 Žena v kuchyni / 23

D615 Žena s jablkem Naďa / 24

D192 Hlava / 25

D125 Autobusem / 26

D126 Na koních / 27

D224 Zábradlí 61 Číslo 24 / 29

D228 Zábradlí 61 č. 28 / Mim / 30

D205 Zábradlí 61 Číslo 5 / 31

D225 Zábradlí 61 Číslo 25 / 32

D222 Zábradlí 61 Číslo 22 / 33

D221 Zábradlí 61 Číslo 21 / 34

D234 Zábradlí 61 / 35

D334 Zábradlí 61 / 36

D235 Pantomima / 37

D236 Pantomima / 38

D538 Pantomima čtyř / 39

D498 Pantomima / 40

D499 Divadelnice / tanečnice / 41

D543 V divadle / 42

D507 Pantomima tři postavy / 43

D570 Pantomíma 1 / 44

D130 Torzo 427 B / 46

D131 Hnědé torzo / 48

D132 Torzo 7 / 49

D133 Torso 2 / 50

Rejstřík reprodukcí

D142 Torso / 51

D146 Torso 15 / 52

D134 Klec / 53

D137 Člověk ovládl živly / 54

D147 Myšlenka / 55

D303 Eva / 56

D136 Okna / 57

D141 Okno / 58

D145 Rady 1 [název podle evidence] / 59

D139 Pokořené město / 60

D140 Anatomie města 1 / 61

D143 Město 1 / 62

D129 Londýn / 63

D138 Informácie 5 / 64

D71 Rouška / 65

D124 Červená nálada / 66

D186 Moře / 67

D187 Milenci / 68

D188 Strom / 69

D189 Holubice / 70

D190 Kruh / 71

D459 Ženské torzo / 72

D462 Barevný abstrakt / Miniatura / 73

D3 INFORMACE II / 74

D2 INFORMACE III / 75

D135 Místo 3 / 76

D70 Torzo z Máchovského cyklu / 77

D45 Mateřství abstract / 78

D639 Torzo mužského těla / 6, 79

D640 Bez názvu / 8, 80

D644 Torza těl / 81

D263 Dvě torza / 82

D271 Torso / 83

D256 Ze souboru velkých grafik č. 7 / 84

D344_DETAIL Torzo / detail / 85

D349 Terezín Torza / 86

Rejstřík reprodukcí

D595 Ovce a mrak / 87

D599 Pop Art 1 / 88

D602 Pop Art 2 / Victor / 89

D603 Pop Art 3 / DD / 90

D604 Pop Art 4 / Devět tváří / 91

D600 Čtyři muži / 92

D606 Torzo a kruh / 93

D607 Bezhlavé torzo a dvě hlavy / 94

D608 Abstrakt Vertikální / 95

D609 Abstrakt Kresba Čtyři vertikální / 96

D610 Muž s křížem / 97

D593 Abstrakt / 98

D578 Slunce Abstrakt / 99

D348 Abstract Černo-růžový abstract / 100

D361 Abstrakt / 101

D197 Studie k torzu / 102

D198 Studie k torzu / 102

D199 Studie k torzu / 102

D623 Terezín z výšky / 105

D154 Litoměřická brána / 106

D306 Terezín / 107

D162 Malá pevnost most / 108

D167 Malá pevnost Dvůr / 109

D169 Terezín Malá pevnost Dílny / 111

D177 Brána smrti Malá pevnost / 112

D242 Malá pevnost IV dvůr / 113

D320 Terezín Bohušovická kotlina / 114

D324 Márnice ghetta Terezín / 115

D327 Terezín brána / 116

D328 Bez názvu Oběť / 117

D149 Návrat z Richardo / 118

D150 Terezín / Starci 1 / 119

D152 Milenci / 120

D244 Lidické ženy v Terezíně 1 / 121

D246 Ženský dvůr 2 / 122

D249 Milenci z geta / 123

Rejstřík reprodukcí

D393 Grafická práce Terezín 1 / 124

D648 Staré Litoměřice Z ateliéru / 126

D671 Litoměřice Krupina ulice / 127

D403 Litoměřice / 128

D514 Litoměřice z výšky / 129

D517 Ulice Litoměřice / 130

D111 Poutač / 131

D128 Pozůstalí / 132

D112 Květiny u plotu / 133

D308 Akáty / 134

D122 Zima za humny / 135

D652 Periferie / 136

D650 Povrchový důl / 137

D569 Povrchový důl / 138

D483 Věž Povrchový důl / 139

D632 Z cyklu Hranice Manufaktura / 140

D20 Pátý říjen v 16-20 / 141

D21 Mrak / 142

D669 U pošty, Litoměřice / 143

D535 Nákladní auto / 144

D85 Mrak se stříbrným okrajem / 147

D94 Hradiště před bouří / 148

D99 Říp / 149

D108 Krajina pod Radobýlem / 150

D646 Cesta k Radobýlu / 151

D659 Ronov / 152

D674 Soumrak nad Varhoští / 153

D34 Vrcholy / 154

D28 Středohoří / 155

D110 Krajina s tmavým útvarem / 156

D36 Oranice / 157

D654 Krajina s rybníkem / 158

D665 Jaro na jihu / 159

D673 Letní odpoledne / 160

D39 Místo skryté ve Středohoří / 161

D40 Ve Středohoří 1 / 162

Rejstřík reprodukcí

D15 Louka ve Středohoří / 163

D663 Horizont / 164

D664 Na Děčínsku / 165

D31 Předjaří ve Středohoří / 166

D35 Tající sníh Die Schneeschmelze / 167

D44 Tání ve Středohoří / 168

D30 Bodláky na Středohoří / 169

D6 Kořist / 170

D97 Jabloňový sad / 171

D60 Les na ústupu / 172

D658 Podzim na Třeboňsku / 173

D660 Před Terezínem / 174

D16 Na břehu Ohře / 175

D661 Podzim u Ohře / 176

D662 Pěšina / 177

D668 Ohře - Křešín / 178

D107 Modré kvítí / 179

D48 Zátiší se štětci / 181

D657 Zátiší s jablky / 182

D279 Zátiší s jablky / 183

D53 Zátiší s lahví a hruškami / 184

D619 Zátiší se čtyřmi květinami / 185

D584 Zátiší se slunečnicí / 186

D533 Zátiší se žlutými květy / 187

D494 Zátiší se šitím / 188

D469 Zátiší se třemi lahvemi / 189

D471 Zátiší / tři lahve a karafa / 190

D489 Zátiší se šesti nádobami / 191

D284 Zátiší s lahvemi / 192

D467 Černé zátiší / 193

D479 Modré zátiší Víno / 194

D621 Zátiší s lahvemi / 195

D42 Zátiší se džbánem a květinou / 196

D655 Kytice růží / 197

D656 Konvalinky / 198

D670 Papriky / 199

Rejstřík reprodukcí

D61 Zátiší s jablky / 200

D1 Výlet do NDR / 202

D7 Španělská krajina / 203

D13 Opuštěná usedlost 2 / 204

D49 Selské stavení / 205

D66 Někde v Anglii / Gotická budova / 206

D65 Příběh cesty / 207

D10 Španělský záliv / 208

D29 Kameny u moře / 209

D67 Skály v moři / 210

D69 Rybářská vesnice / 211

D285E Pobřeží / 212

D83 Klidné moře / 213

D454 Studie Balvany u moře / 213

D666 Kypr záliv / 214

D118 Loď v zátoce / 215

D491 Loďky v zálivu / Hommage Zrzavý / 216

D114 Židovský hřbitov Tučepy / 217

D75 Dirigent Libor Pešek / 219

P095 Studie tváře / 222

P097 Studie tváře / 223

P103 Studie tváře / 224

P105 Studie tváře / 225

P108 Studie tváře / 226

P099 Studie koček / 227

P101 Studie koček / 228

P029 Kočičí hlava / 229

P109 Tři studie kočičí hlavy / 230

P244 Stránka skicáře s výstřižky a kresbou / 231

P250 Stránka skicáře s výstřižky a kresbou / 232

P256 Stránka skicáře s výstřižky a kresbou / 233

D601 Grafický návrh Leo Haas ghetto Terezín / 235

D591 Grafický návrh litoměřické galerie / 236

D611 Grafický návrh galerie Litoměřice / 237

D594 Grafický návrh galerie Litoměřice / 238

D470B Grafika Galerie Litoměřice na rubu / 239

Rejstřík reprodukcí

D597 Udržuj pořádek na pracovišti / 243

D341 Návrh mozaiky pro průčelí zdravotnického střediska / 245

COL_G283 Země nikoho / 287

COL_O323 Katedrála / 288

COL_O686 Lidické ženy v Terezíně / 289

COL_O882 Terezín / 290

COL_OG0374 V lomu / 291

COL_OG0527 České Středohoří / 292

COL_OG0851 Žena, dítě a zvíře / 293

COL_OG0852 Figura / 294

COL_OG0853 Figura II / 295

COL_G3947 Z cyklu Hranice / 296